ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

សម្រាប់លក់

សិក្សាសង្គម

១០

ភូមិវិទ្យា

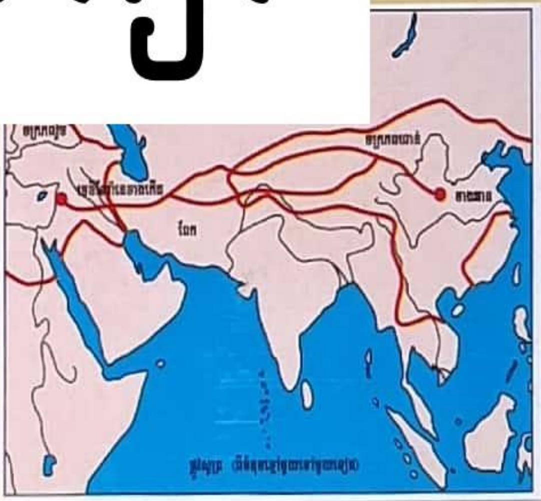

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

សិក្សាសង្គម

ថ្នាក់ទី ១០

បោះពុម្ពផ្សាយដោយ

គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកផ្សាយ

អគារ ១៥៨ មហាវិថី ព្រះនរោត្តម ភ្នំពេញ

គណៈកម្មការនិពន្ធ	លោក អេង វ៉ាត់	លោក មួង សុផាត
	លោកស្រី មាស សុគ្គន	លោកស្រី បែន នាង
	លោក តែន គីមគុន	លោកស្រី ច័ន្ទ សំរស្មី
	លោក ស៊ុន ណាត្រី	
អ្នកវាយអត្ថបទ	លោក ជុំ សត្យា	
វិចិត្រករ	លោក តន់ ជាតិ	លោក ឡុង សុវណ្ណា
អ្នករៀបរៀង	លោក លិម ហ៊ិន	លោក ប៊ី សុផល
	លោក ខាត់ ធី	លោក ឃ្លោក វីរ៉ា
អ្នករចនាទំព័រ	លោក ហាក់ វណ្ណថា	
គណៈកម្មការពិនិត្យ	លោក មាស ជុតិមា	លោកស្រី ព្រាប សុភ្លង
	លោក គីម សារី	លោកស្រី ស្វាយ ធឿម

បានទទួលការអនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយពី **ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា** តាមប្រកាសលេខ ១៣៨៧ អយក.ប្រក. ចុះថ្ងៃទី ០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ ដើម្បីប្រើប្រាស់នៅតាមសាលារៀន ។

ហាមថតចម្លងសៀវភៅនេះ

រក្សាសិទ្ធិ ©

គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកផ្សាយ

បោះពុម្ពឆ្នាំ ២០១៨

ISBN 9-789-995-000-981

អារម្ភកថា

សៀវភៅសិក្សាសង្គមថ្នាក់ទី 10 នេះ គណៈកម្មការនិពន្ធបានរៀបចំចងក្រងឡើងដោយផ្អែកលើកម្មវិធីសិក្សាថ្មីរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ។ នៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាថ្មី មុខវិជ្ជាសិក្សាសង្គមមានមុខវិជ្ជារងចំនួនបួនគឺ ភូមិវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យា សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា និងគេហវិទ្យា ។

ខ្លឹមសារមេរៀនដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះនឹងជួយប្អូនៗ ឱ្យមានចំណេះដឹងអំពី យេនឌ័រ និងបង្ហាញពីការរៀបចំឧស្សាហកម្មនៅលើពិភពលោក កសិករនិងកសិកម្មពិភពលោក ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មីនៅអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក កំណើនប្រជាជន នគរូបនីយកម្ម ឬពីប្រវត្តិសាស្ត្រពិភពលោក តំបន់មជ្ឈិមបូព៌ា ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ពីតម្លៃមនុស្ស វប្បធម៌សន្តិភាព និងការចូលរួមអភិវឌ្ឍសហគមន៍ ។

គ្រប់មេរៀនដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ មានទម្រង់ដូចគ្នាទាំងអស់ដូចជា ការកំណត់វត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ឱ្យប្អូនៗដឹងពីអ្វីដែលនឹងត្រូវសិក្សានៅក្នុងមេរៀននីមួយៗ រូបភាពច្បាស់ល្អងាយយល់ទាក់ទងនឹងខ្លឹមសារមេរៀន អត្ថបទមេរៀន សំណួរបញ្ចប់មេរៀន និងសំណួរបញ្ចប់ជំពូកសម្រាប់វាយតម្លៃលើចំណេះដឹងនៅពេលរៀនចប់ជំពូកនីមួយៗ ។

តាមរយៈខ្លឹមសារនៃមេរៀនដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ ប្អូនៗនឹងទទួលបានចំណេះដឹងបំណិន ឥរិយាបថ តាមរយៈការសង្កេត ការបញ្ចេញមតិយោបល់ ការពិភាក្សាជាដៃគូ ឬជាក្រុម ការពិចារណា ការស្រាវជ្រាវ ប្រសើរជាងការទន្ទេញមេរៀនចាំមាត់តែមិនយល់ច្បាស់ ។ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងការរៀបចំសៀវភៅសិក្សានេះ ក៏មានការចូលរួមផ្តល់យោបល់កែលម្អពីសំណាក់លោកគ្រូ អ្នកគ្រូនៅតាមបណ្តាខេត្តក្រុងមួយចំនួនផងដែរ ។

គណៈកម្មការនិពន្ធសង្ឃឹមថា សៀវភៅសិក្សាសង្គមថ្នាក់ទី 10 នេះ នឹងក្លាយជាមិត្តដ៏ល្អរបស់ប្អូនៗសិស្សានុសិស្សជាក់ជាមិនខាន ។ ទន្ទឹមគ្នានេះដែរ គណៈកម្មការនិពន្ធរីករាយនឹងទទួលយកមតិកែលម្អពីសំណាក់អ្នកគ្រូ លោកគ្រូ និងប្រិយមិត្តអ្នកអានគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ។

គណៈកម្មការនិពន្ធ

បញ្ជីអត្ថបទ

ភូមិវិទ្យា

ជំពូក1 : ទីតាំងឧស្សាហកម្ម និងលំហភូមិសាស្ត្រ.......................................1
ជំពូក2 : កសិករ និងកសិកម្មពិភពលោក.......................................23
ជំពូក3 : ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មីនៅអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក.......................................41
ជំពូក4 : កំណើនប្រជាជន និងផលវិបាក.......................................67
ជំពូក5 : នគរូបនីយកម្ម និងបញ្ហា.......................................83

ជំពូកទី 1 ទីតាំងឧស្សាហកម្មនិងលំហភូមិសាស្ត្រ

បណ្តុំឧស្សាហកម្មស្រួចស្រាល់ (បច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់)នៃមេកាឡូប៉ូលនាប្រទេសជប៉ុន

ឧស្សាហកម្ម ជាផ្នែកគន្លឹះមួយនៃសេដ្ឋកិច្ច និងជាសូចនាករ(អាំងឌីកាទ័រ)ដ៏សំខាន់ដែល បង្ហាញឱ្យឃើញពីកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមនៃប្រជាជន និងតំបន់នានា ព្រោះវាជាសកម្មភាពដែលប្លែងរូបធាតុដើមឱ្យទៅជាផលិតផលពាក់កណ្តាលសម្រេច ឬផលិតផលសម្រេច ។

តាមការពិត លំហឧស្សាហកម្មទទួលបានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំង តាំងពីសតវត្សទី ១៨ មកម្ល៉េះ ដោយសារបដិវត្តន៍ផ្នែកបច្ចេកវិទ្យានិងថាមពល ។ ពួកអ្នកស្រាវជ្រាវដោយផ្អែកលើកត្តានិងទ្រឹស្តីនៃតំណាំងទី អាចយល់និងពន្យល់បានអំពីបញ្ហានេះ គឺភាពខុសគ្នាជាសារវន្តរវាងលំហឧស្សាហកម្មចាស់និងថ្មី ។

1 ឧស្សាហកម្មជាគន្លឹះនៃសេដ្ឋកិច្ច

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ❑ រៀបរាប់ពីចំណែកថ្នាក់ឧស្សាហកម្ម និងសារៈសំខាន់ឧស្សាហកម្ម
- ❑ ស្រឡាញ់ចូលចិត្តបច្ចេកទេសឧស្សាហកម្ម ដើម្បីរួមចំណែកលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។

ជាទូទៅ ឧស្សាហកម្មទាំងអស់ត្រូវចាត់ទុកថាជាផ្នែកទី 2 នៃសេដ្ឋកិច្ច ព្រោះជាគន្លឹះដ៏សំខាន់នៃអភិវឌ្ឍន៍សង្គមជាតិនីមួយៗ ។ តាមពិតឧស្សាហកម្មមានច្រើនប្រភេទទទួលបានកំណែប្រែទៅតាមការវិវត្តនៃបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យាទំនើប ។

1. ឧស្សាហកម្ម

ឧស្សាហកម្ម ជាសំណុំសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលប្រើប្រាស់ ឬប្លែងរូបធាតុដើម ដើម្បីផលិតគ្រឿងសម្ភារៈ ។ សំណុំសកម្មភាពទាំងនេះសំដៅបង្កើតផលិតផលក្នុងបរិមាណដ៏ច្រើនសម្បើម និងសម្បូរបែប ដើម្បីបំពេញតម្រូវការរបស់មនុស្ស ដោយផ្តើមចេញពីរូបធាតុដើម ឬផលិតផលពាក់កណ្តាលសម្រេចតាមមធ្យោបាយបច្ចេកទេសក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធពិសេសមួយគឺរោងចក្រ ។ ជារួមមានឧស្សាហកម្មជីកគាស់ អគារនិងសាធារណការ ផលិតកម្មទឹក ឧស្ម័ននិងអគ្គិសនី ព្រមទាំងឧស្សាហកម្មប្លែងភាពផងដែរ ។

2. ប្រភេទឧស្សាហកម្ម

ជាទូទៅ គេអាចធ្វើចំណែកថ្នាក់ឧស្សាហកម្មជាសាខា ឬអនុសាខាទៅតាមផលិតផលបង្កើតបាន និងទៅតាមបច្ចេកទេសអនុវត្តន៍ ។ ប៉ុន្តែគេអាចធ្វើចំណែកថ្នាក់ផ្សេងទៀតដែរទៅតាម ៖

- លក្ខណៈធ្ងន់នៃរូបធាតុដើម ឬផលិតផលសម្រេច : ឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ ឧស្សាហកម្មធុនស្រាល ។
- កម្រិតកម្ពស់នៃបម្រើបម្រាស់ផលិតផលបង្កើតបាន : គ្រឿងឧបភោគបរិភោគ គ្រឿងបរិក្ខារផលិតផលពាក់កណ្តាលសម្រេច ។

- កម្រិតកម្ពស់បច្ចេកវិទ្យា : ឧស្សាហកម្មប្រពៃណី ឧស្សាហកម្មស្រួចស្រាល់ ឬបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ ។
- តម្រូវការទុន : ឧស្សាហកម្មមូលធន(វិនិយោគទុនដ៏ច្រើនសម្បើម)ឬឧស្សាហកម្មហត្ថពលករ ។

ចំណែកថ្នាក់ឧស្សាហកម្ម

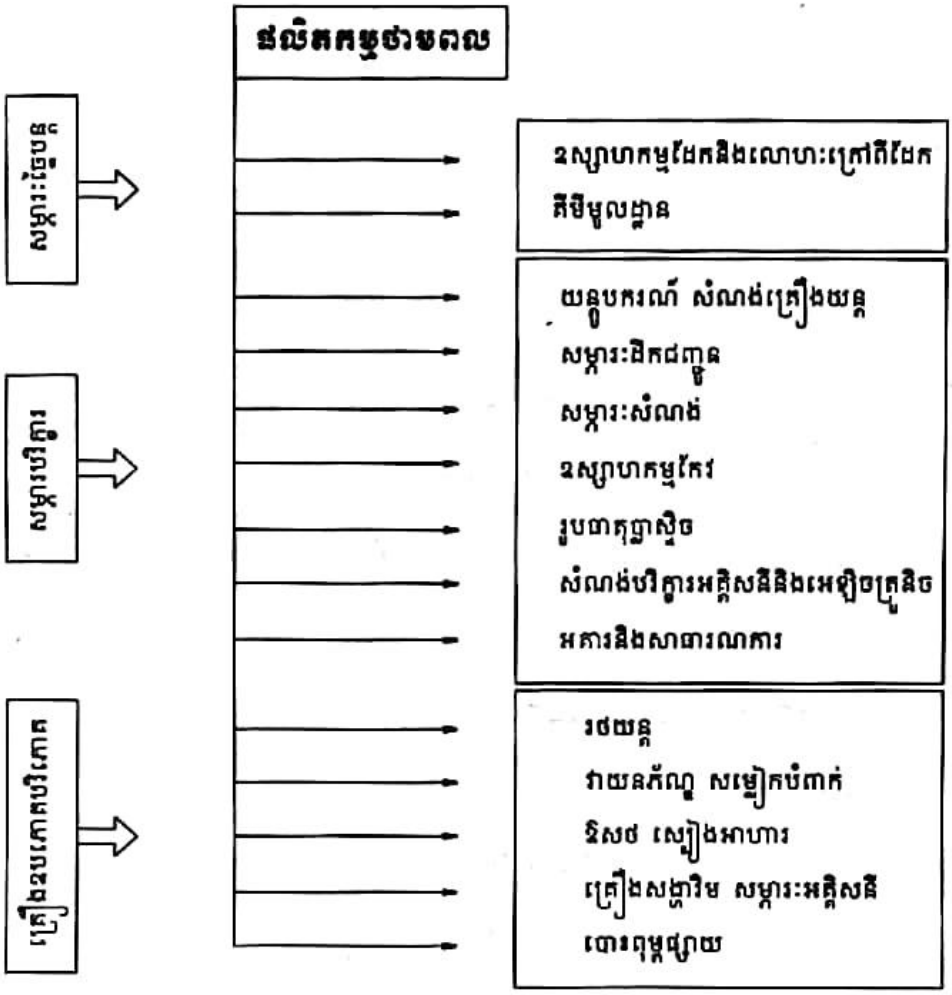

3. ទម្ងន់ឧស្សាហកម្មនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច

អស់រយៈពេលជាច្រើនសតវត្សមកឧស្សាហកម្មមានលក្ខណៈជាគ្រួសារ ។ មនុស្សម្នាក់អាចជាកសិករផង ជាងឈើ ជាងកំបោរ និងអ្នកតម្បាញផង ។ បន្ទាប់មកក៏បានក្លាយទៅជាសិប្បកម្មដែលមនុស្សធ្វើការដោយប្រើ ឧបករណ៍សាមញ្ញមានជំនួយពីកម្មករអាចផលិតវត្ថុមួយឬច្រើនប្រភេទបាន ។

នៅសតវត្សទី 19និងដើមសតវត្សទី 20លក្ខខណ្ឌមួយចំនួនបានរួមចំណែកធ្វើឱ្យមានការរីកលូតលាស់ផ្នែកឧស្សាហកម្មដូចជា កំណើនតម្រូវការរបស់របរប្រើប្រាស់ក្នុងពិភពលោកដែលជំរុញឱ្យមានវិនិយោគទុនកាន់តែច្រើនឡើងៗ ។

សកម្មភាពឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា

នៅសតវត្សទី 20 ប្រទេសទាំងឡាយបានរិះរកគ្រប់មធ្យោបាយជំរុញផ្នែកឧស្សាហកម្មដែលជាគន្លឹះសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍សង្គមសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ ប្រទេសលោកខាងលិចដែលមានភាពចំណាស់ខាងឧស្សាហកម្ម បានខិតខំរក្សាភាពឈានមុខផ្នែកបច្ចេកវិទ្យារបស់ខ្លួន និងខំរៀបចំឧស្សាហកម្មនៅលើលំហដែនដីរបស់ខ្លួនឱ្យបានកាន់តែប្រសើរឡើង ។

ចំណែកប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចផែនការនៅអឺរ៉ុបខាងកើតនិងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ បានកំណត់យកឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ជាអាទិភាពក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

ទោះបីទម្ងន់ឧស្សាហកម្មលើផ្នែកការងារនិងតម្លៃបន្ថែមឧស្សាហកម្មនៅក្នុងប្រទេស ឬតំបន់ជាច្រើនមានការថយចុះក៏ដោយ ក៏ឧស្សាហកម្មនៅតែជាសកម្មភាពសំខាន់នៃជីវិតសេដ្ឋកិច្ចដដែល ព្រោះវាជាមជ្ឈមណ្ឌលប្រមូលផ្តុំរបៀបបញ្ចូលបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ ហើយជះឥទ្ធិពលទៅលើផ្នែកផ្សេងៗទៀត ជាអាទិ៍តី កសិកម្មនិងសេវាកម្ម ។ គេអាចចាត់ទុកតម្លៃបន្ថែមឧស្សាហកម្មក្នុងមនុស្សម្នាក់ជាអាំងឌីកាទ័រមួយដ៏ល្អដែលអាចបង្ហាញពីកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិនីមួយៗ ។

តំហាយចុះនៃទម្ងន់ឧស្សាហកម្ម ជាលទ្ធផលបានមកពីការវិវត្តបច្ចេកវិទ្យាក្នុងពេលថ្មីៗនេះដែលបានកាត់បន្ថយចំនួនកម្មករអស់មួយភាគធំ ហើយបានបង្កើតការងារជំនាញកាន់តែច្រើនជំនួសវិញ ។

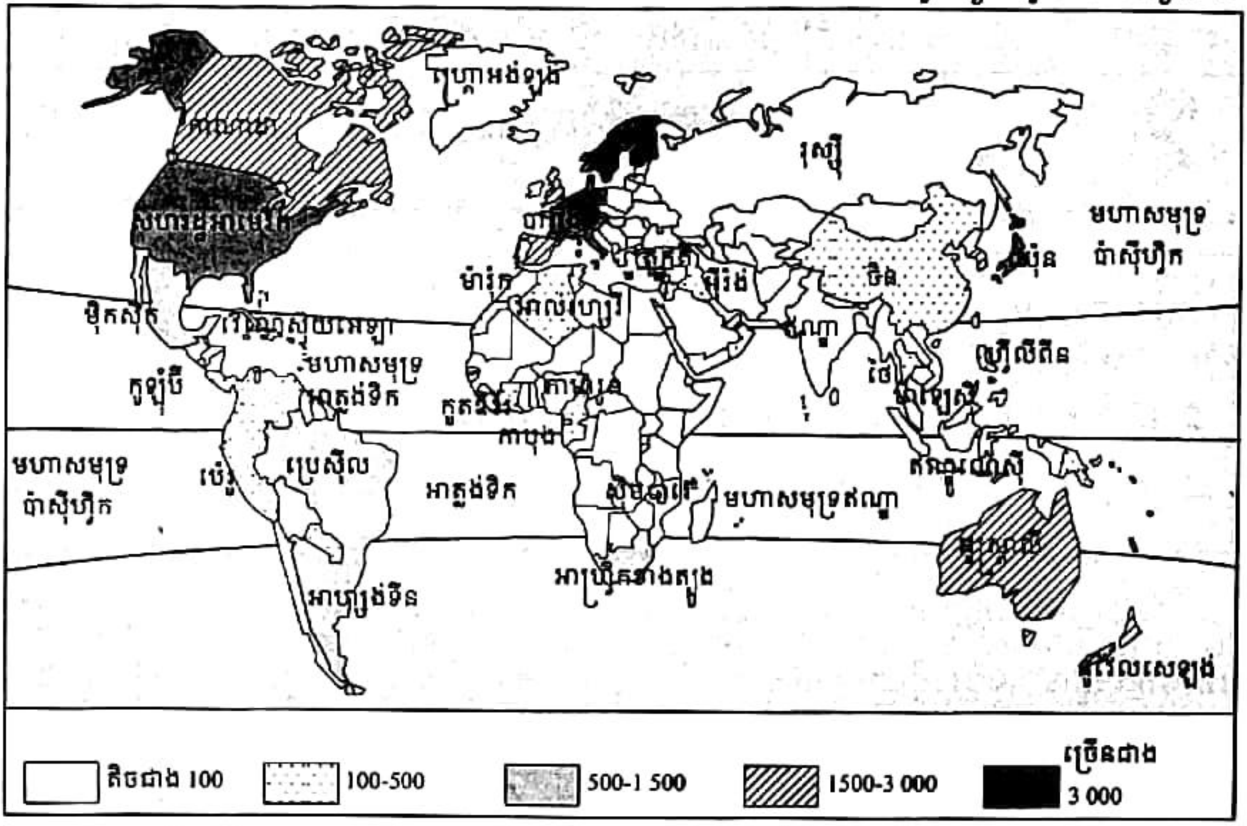

ផែនទីពិភពលោក : តម្លៃបន្ថែមឧស្សាហកម្មសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ (គិតជាលានដុល្លារ) 1990

? សំណួរ

1. ចូរធ្វើការបកស្រាយតារាងចំណែកថ្នាក់ឧស្សាហកម្ម ។
2. ចូរពិនិត្យរូបភាពរោងចក្រ ។ តើលក្ខណៈត្រង់ណាដែលបង្ហាញថាវាជារោងចក្រ ?
3. តើឧស្សាហកម្មជីកគាស់ជាឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ ឬធុនស្រាល ? ចូរពន្យល់ ។
4. តើសំណង់រថយន្តអាចចាត់ទុកជាឧស្សាហកម្មប្រភេទណាខ្លះ ?
5. តើតំហាយចុះនៃទម្ងន់ឧស្សាហកម្មអាចនាំឱ្យបាត់បង់សក្តានុភាពសេដ្ឋកិច្ចដែរ ឬទេ ? ចូរពន្យល់ ។
6. តើអ្វីខ្លះដែលជាលក្ខខណ្ឌអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម ?

មេរៀនទី

2 បណ្តុំឧស្សាហកម្ម

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ❑ រៀបរាប់ពីសកម្មភាពឧស្សាហកម្ម បណ្តុំឧស្សាហកម្ម និងលំហឧស្សាហកម្មបច្ចុប្បន្ន
- ❑ ស្រឡាញ់ការងារផលិតកម្មពិសេសវិស័យឧស្សាហកម្ម ។

ដើមឡើយឧស្សាហកម្មស្ថិតនៅបែកខ្ញែកពីគ្នា ។ ក្រោយបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម សកម្មភាពផ្នែកនេះមានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំយ៉ាងខ្លាំង ។ ចាប់ពីឆ្នាំ 1960មក បណ្តុំឧស្សាហកម្មបានកើនឡើងទ្វេដង បង្កើតបានជាភូមិវិទ្យាឧស្សាហកម្មថ្មីមួយ ។

1. សកម្មភាពឧស្សាហកម្មមុនសតវត្សទី 18

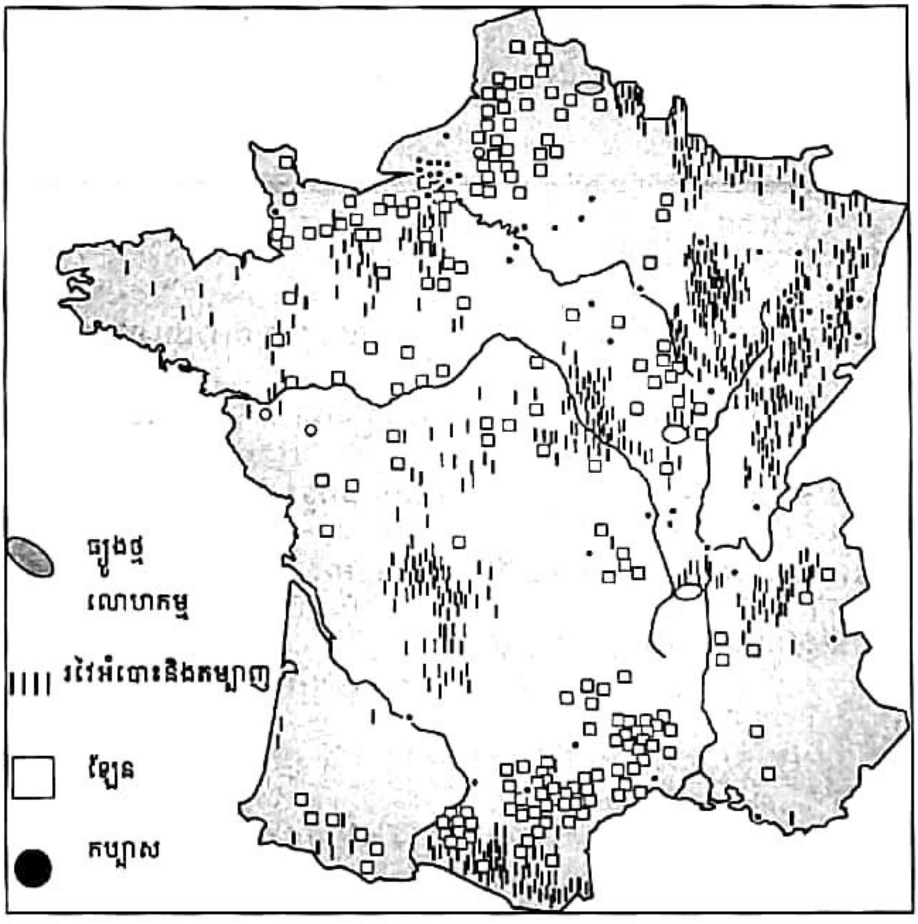

ទីតាំងទីឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសបារាំងមុនបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម (ឆ្នាំ 1780)

តាំងពីសម័យបុរេប្រវត្តិមកដល់សតវត្សទី 18 ផលិតកម្មគ្រឿងសម្ភារៈក្រៅពីឧបករណ៍កសិកម្ម តែងជួបការលំបាក ភាពអន់ថយផ្នែកគមនាគមន៍ ភាពក្រខ្សត់និងតម្លៃខ្ពស់នៃរូបធាតុដើម ជំរុញឱ្យកសិករផលិតឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ដោយខ្លួនឯង ។ បន្តិចក្រោយមក ការងារសិប្បកម្មក៏លេចរូបរាងឡើង ពិសេសនៅទីក្រុងដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរោងជាងគ្រួសារ ហើយបានប្រមូលផ្តុំនិងចងក្រងជាសមាគមមុខរបរ ។

នៅសតវត្សទី 17 កម្មន្តសាលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានសិប្បករជាច្រើនរយនាក់ចូលរួម និងទទួលបានការបែងចែកការងារផង ។ កំពង់ផែនានាដែលអនុគ្រោះដល់ពាណិជ្ជកម្មអាណានិគម បានក្លាយជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្មដ៏សំខាន់ ។

ជារឿយៗទីផ្សារដែលមានកំណត់ផងនោះ តម្រូវឱ្យមានការបំបែកការងារទៅក្នុងលំហ ។ កម្លាំងចលករនៃទឹកហូរនិងខ្យល់បក់ ការប្រើប្រាស់ថាមពលអុស អាចឱ្យគេតាំងទីរោងចក្រឧស្សាហកម្មបានច្រើនកន្លែងនៅតាមព្រៃឈើ ឬក្បែរផ្លូវទឹក ។ ផលិតកម្មក្នុងបរិមាណតិចតួចត្រូវការតែធនធានមានកម្រិតដូចជា អណ្តូងរ៉ែកណ្តាលវាល ។

2. បណ្តុំលំហឧស្សាហកម្មនៅសតវត្សទី 19

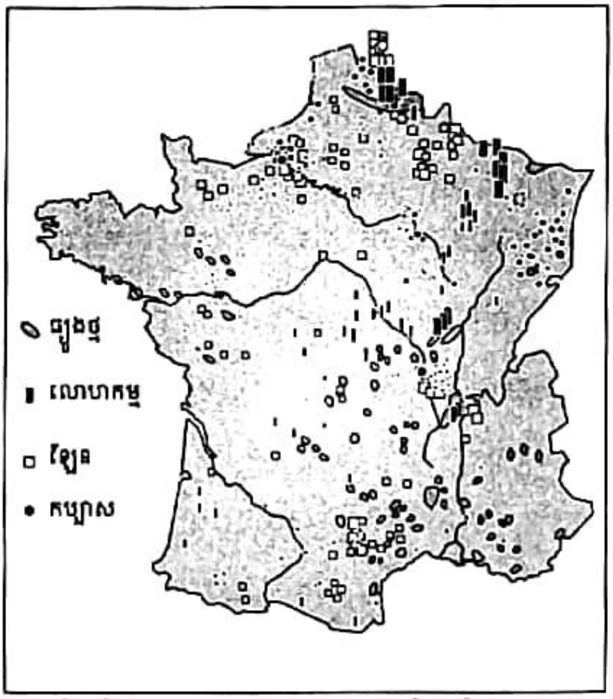

តំណាំងទីឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសបារាំង ឆ្នាំ 1880

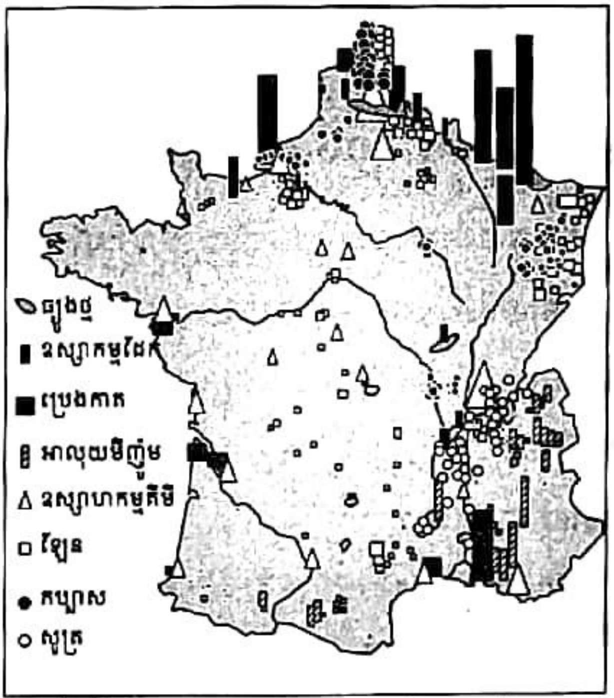

តំណាំងទីឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសបារាំងរវាងឆ្នាំ 1930

បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មបានកើតឡើងនៅប្រទេសអង់គ្លេសនៅដំណាច់សតវត្សទី 18 រួចបានរីកសាយខ្ទាំងអឺរ៉ុបភាគពាយ័ព្យនៅដើមសតវត្សទី 19 ។ វាជាបដិវត្តន៍បច្ចេកទេស (គ្រឿងយន្តជំនួសឱ្យឧបករណ៍)និងបដិវត្តន៍ថាមពល (បម្រើបម្រាស់ម៉ាស៊ីនដើរដោយចំហាយទឹក)រួមគ្នាតែម្ដង ។ បម្រើបម្រាស់ថាមពលធ្យូងថ្ម ធ្វើឱ្យតំបន់អាងធ្យូងមានការរីកចម្រើនដោយបានប្រមូលផ្ដុំក្រុមកម្មករនិងឧស្សាហកម្មនានា (ឧស្សាហកម្មដែក ឧស្សាហកម្មវាយនភ័ណ្ឌ) ។

សិប្បកម្មជនបទបានចុះថយសកម្មភាពនៅចំពោះមុខឧស្សាហកម្ម ។ រីឯទីក្រុងមួយចំនួនតូចបានប្រមូលផ្ដុំសកម្មភាពប្រពៃណីប្រចាំតំបន់របស់ខ្លួនឡើងវិញ ។ ទាំងនេះបង្កើតឱ្យមានភូមិវិទ្យាឧស្សាហកម្មបច្ចុប្បន្នមួយ ។ ផែនទីទាំងពីរខាងលើ បានបញ្ជាក់ច្បាស់ពីបញ្ហានេះ ។

នៅដំណាច់សតវត្សទី 19 កើតមានបដិវត្តន៍ថាមពលមួយទៀត ។ បម្រើបម្រាស់អគ្គិសនីបានរីកសាយភាយ ហើយម៉ាស៊ីនផ្ទុះដែលដើរដោយថាមពលប្រេងកាតក៏បានបង្កើតឡើង ។ ឧស្សាហកម្មគីមីអគ្គិសនី -លោហកម្មនិងទព្វសម្ភារៈថ្មីៗក៏បានចេញមកបង្ហាញមុខ ។ នៅយុគសម័យមួយដែលដំណឹកជញ្ជូនអគ្គិសនីផ្លូវឆ្ងាយមិនទាន់ប្រព្រឹត្តទៅបាន រោងចក្រវារីអគ្គិសនីបានទាក់ទាញឧស្សាហកម្មឱ្យមកតាំងទីនៅតាមជ្រលងភ្នំ ។ ឧស្សាហកម្មប្លែងភាពដែលមិនសូវត្រូវការរូបធាតុដើមច្រើនតាំងនៅតំបន់សម្បូរហត្ថពលករ (ទីក្រុង) ជាហេតុជំរុញឱ្យមាននគរូបនីយកម្មយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។ អាងអណ្ដូងរ៉ែនៅតែជាកន្លែងទាក់ទាញមនុស្សឱ្យចូលទៅរស់នៅ ។ សំណុំឧស្សាហកម្មចាស់ៗនៅមាននៅឡើយហើយបានផ្សុំខ្លួនទៅនឹងលក្ខខណ្ឌថ្មីៗ ។ សង្គ្រាមលោកលើកទី I អនុគ្រោះដល់ការចាប់ផ្ដើមឧស្សាហូបនីយកម្មនៅប្រទេសនានាក្រៅទ្វីបអឺរ៉ុប ។

3. លំហឧស្សាហកម្មបច្ចុប្បន្ន

តាំងពីជាង 40ឆ្នាំមកហើយ ឧស្សាហកម្មទទួលបានផលចំណេញច្រើនពីបំណែងចែកលំហថាមពល និងទទួលបានបំលាស់ប្តូរបច្ចេកទេសយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ (ស្វ័យប្រវត្តូបនីយកម្ម មនុស្សយន្តូបនីយកម្ម ផលិតផលថ្មីៗ) ។ ឧស្សាហកម្មហាក់ដូចជាលែងទាក់ទិនទៅនឹងសង្កាត់កម្មករទៀតហើយ ។ មណ្ឌលឧស្សាហកម្មផ្សេងៗគ្នា ត្រូវបានរៀបចំនៅតាមបរិមណ្ឌលក្រុងដោយមិនបានធ្វើឱ្យបាត់បង់ទេសភាពឥតសណ្ដាប់ធ្នាប់នៃបណ្ដុំក្រុងពីមុនមកនោះទេ ។ តំណាំងទីថ្មីៗនៃឧស្សាហកម្មស្រួចស្រាល់ឬក្រៅពីនេះក្ដីត្រូវតែគិតគូរពីភាពស្អាត ពោលគឺសាកល្បងបង្ហាញនូវស្នាដៃថ្មីមួយព្រមទាំងក្របខណ្ឌជីវភាពមួយឱ្យកាន់តែល្អប្រសើរឡើង ។

ការដាក់តំបន់ឆ្នេរឱ្យទៅជាតំបន់ឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ ទាមទារភាពចំពេងនៃសំណង់ដូចជា ឡស្លដែកធុនយក្ស ដើម្បីសម្រេចឱ្យបាននូវបទដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច ។

និយាយរួមការរីកសាយភាយមួយដែលមានលក្ខណៈមិនស្មើភាពកំពុងប្រព្រឹត្តទៅដោយយឺតៗនៅក្នុងលោកយើងនេះ ។

ទេសភាពឧស្សាហកម្មនៅទីប្រជ្រលងទន្លេ ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់

សំណួរ

1. ចូរសាកល្បងបកស្រាយតំណាំងទីឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសបារាំងនៅរវាងឆ្នាំ 1780 ។
2. ចូរសាកល្បងបកស្រាយតំណាំងទីឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសបារាំងនៅរវាងឆ្នាំ 1880 ។
3. ចូរសាកល្បងបកស្រាយតំណាំងទីឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសបារាំងនៅរវាងឆ្នាំ 1930 ។
4. ចូរពិនិត្យរូបភាពទេសភាពឧស្សាហកម្មនៅឱ្យសបួ (អាល្លឺម៉ង់) ៖

   ក. តើអ្វីខ្លះជាធាតុសំខាន់ៗនៃទេសភាពតំបន់ស្លដែកនេះ ?

   ខ. ហេតុអ្វីបានជាគេចាត់ទុកទេសភាពនេះជាគំរូនៃអាងឧស្សាហកម្មបុរាណមួយ ?
5. តើសកម្មភាពឧស្សាហកម្មមុនសតវត្សទី 18 មានការវិវត្តដូចម្តេច ?
6. តើបណ្តុំឧស្សាហកម្មនៅសតវត្សទី 19 កើតឡើងដោយសារកត្តាអ្វីខ្លះ ?
7. តើលំហាឧស្សាហកម្មបច្ចុប្បន្នមានទម្រង់ដូចម្តេចខ្លះ ?

មេរៀនទី

3 ការរៀបចំឧស្សាហកម្មនៅលើពិភពលោក

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- យល់បានពីរបៀបរៀបចំលំហឧស្សាហកម្មនៅលើពិភពលោកនិងផលប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន
- ស្រឡាញ់និងរួមចំណែករក្សាការពារបរិស្ថានកម្ពុជា ។

ឧស្សាហូបនីយកម្មនៅលើពិភពលោកមានរបាយមិនស្មើគ្នាទេ ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយទើបគេសង្កេតឃើញមានប្រទេសមហាអំណាចឧស្សាហកម្ម ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មី ប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់មធ្យម និងប្រទេសឧស្សាហកម្មអន់ថយ ។ ឧស្សាហូបនីយកម្ម បានក្លាយទៅជាបាតុភូតសកលទៅហើយនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ រីឯលំហឧស្សាហកម្មក៏បានផ្តល់ទេសភាពប្លែកៗច្រើនយ៉ាងដែរ ។

1. វិសមភាពឧស្សាហូបនីយកម្មលើពិភពលោក

1.1. ប្រទេសមហាអំណាចឧស្សាហកម្ម

ប្រទេសមហាអំណាចឧស្សាហកម្មមានសហរដ្ឋអាមេរិក រុស្ស៊ី ជប៉ុន ប្រទេសអឺរ៉ុបខាងលិចប្រមូលផ្តុំផលិតផលឧស្សាហកម្មបានមួយចំនួនធំ ព្រមទាំងមានសក្តានុភាពផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុនិងបច្ចេកវិទ្យាទៀតផង ។ នៅក្នុងប្រទេសមហាអំណាចទាំងនេះ ឧស្សាហកម្មមានគ្រប់ប្រភេទ តែគេក៏ឃើញមានភាពផ្ទុយគ្នារវាងតំបន់ឧស្សាហកម្មលូតលាស់និងតំបន់ឧស្សាហកម្មកំពុងជួបវិបត្តិ ។

តើវិបត្តិឧស្សាហកម្មនោះជាអ្វី ? គឺជាតំហយចុះនៃបរិមាណផលិតផលឧស្សាហកម្ម ដោយសារតម្រូវការរបស់ទីផ្សាររួមតូចនិងតម្លៃខ្ពស់ខ្លាំងនៃផលិតផលដូចជា សំណង់នាវា ផលិតកម្មដែក គីមីមូលដ្ឋានជាដើម ។ ពេលខ្លះ ផ្នែកវាយនភ័ណ្ឌមិនអាចទប់ទល់និងការប្រជែងពីសំណាក់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍដែលមានតម្លៃពលកម្មទាបជាង ។ សម្ភារៈបរិក្ខារ ពិសេសរថយន្តជាផលិតផលដែលមានការប្រជែងគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់ ។

ដើម្បីសាកល្បងដោះស្រាយការលំបាកទាំងនេះ និងរក្សាជំហររឹងមាំតទៅទៀត គេបានប្រើយុទ្ធវិធីផ្សេងៗដូចជាធ្វើស្វ័យប្រវត្តូបនីយកម្មឧស្សាហកម្មដែលមានវិបត្តិ ការបិទឧស្សាហកម្មដែលគ្មានចំណេញ ធ្វើឯកទេសកម្មសំដៅលើកកម្ពស់គុណភាពផលិតផល (ដែកថែប សម្លៀកបំពាក់ប្រណីត) និងការជួយពង្រឹងដើមទុន ។ កិច្ចការទាំងនេះទាមទារការកាត់បន្ថយចំនួនពលករដែលជាហេតុនាំមកនូវបញ្ហាសង្គម ពិសេសនៅក្នុងតំបន់មានឯកទេសកម្មខ្ពស់ ។ម្យ៉ាងទៀត គេបានផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើឧស្សាហកម្មស្រួចស្រាល់(បច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់)ដែលមានប្រសិទ្ធភាពពាណិជ្ជកម្មខ្លាំង ។ ការបោះទីតាំងរោងចក្រនៅបរទេស ជាលក្ខខណ្ឌប្រសើរបំផុតក្នុងការទាក់ទាញយកផលប្រយោជន៍ ។

ប៉ូលឧស្សាហកម្មគីមីចម្បងមួយនៅយូកូហាម៉ាប្រទេសជប៉ុន

ស្ថានភាពនៃការប្រកួតប្រជែងមិនដូចគ្នាទេ ។ សហរដ្ឋអាមេរិកនិងជប៉ុនហាក់ឈ្នះដាច់គេ នៅចុងសតវត្សទី 20 ដោយសារភាពជឿនលឿនខាងបច្ចេកវិទ្យានិងភាពទំនើបនៃម៉ាស៊ីនផលិតរបស់ខ្លួន ។ ប្រទេសអឺរ៉ុបខាងលិច ត្រូវប្រឈមមុខនឹងកំណែប្រែតំបន់ឯកទេសកម្មទាំងស្រុងដោយលំបាកលំបិន ដូចជាប្រទេសបារាំងជាដើម ។

1.2. ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មី

ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មីប្រមាណ 20 ជាគូប្រជែងរបស់ជប៉ុនមាន កូរ៉េខាងត្បូង តៃវ៉ាន់ សិង្ហបុរី ហុងកុង ឥណ្ឌា ម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន ម៉ិកស៊ិក ប្រេស៊ីល ។ល ។ តាំងពីឆ្នាំ 1995 មក ប្រទេសទាំងនោះប្រើប្រាស់ពលករសរុបចំនួន 30 លាននាក់នៅក្នុងឧស្សាហកម្មហើយសម្រេចបាន 10% នៃឧស្សាហផលពិភពលោក ។ ដោយផ្តើមចេញពីសហគ្រាសតូចៗក្នុងស្រុក គេបានឈានដល់ពហុដ្ឋានឧស្សាហកម្ម ដែក គីមី រថយន្ត នាវា និងយន្តហោះ ។ បន្ទាប់ពីវគ្គហ៊ឹកហ៊ើន ប្រទេសទាំងនោះបានចាកផុតពីភាពរណបខាងបច្ចេកទេសរបស់បស្ចិមប្រទេសនិងជប៉ុន ហើយសម្រេចជោគជ័យលើសកម្មភាពដែលមានតម្លៃខ្ពស់ក្នុងផលិតកម្មមិនសូវទំនើបនិងអាចបំពេញតម្រូវការរបស់ប្រជាជនលោកខាងត្បូង ។ ប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់ថ្មីទាំងនោះ មានសមត្ថភាពនាំចេញយន្តូបករណ៍រោងចក្រ ហើយមានបណ្តាញពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិដូចប្រទេសជប៉ុនដែរ ។ តម្លៃពលកម្មទាប ផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យប្រទេសដទៃទៀតអាចក្លាយទៅជាប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់ថ្មីនាពេលអនាគតដ៏ខ្លីដូចជា ឥណ្ឌូណេស៊ី ថៃ ចិន ។ ប៉ុន្តែនៅក្រុមប្រទេសក្រោយនេះ បំណុលនិងភាពអាស្រ័យនឹងបរទេសអាចធ្វើឱ្យរអាក់រអួលដល់ការលូតលាស់ឧស្សាហកម្ម ។

រថយន្តម៉ាក ហ៊ីយុនដៃ(កូរ៉េ)បម្រុងនាំចេញ

1.3. ប្រទេសឧស្សាហកម្មអន់ថយ

ប្រទេសឧស្សាហកម្មអន់ថយនៅរក្សាកេរដំណែលប្រព័ន្ធអាណានិគម ពោលគឺជាប្រភពផ្តល់រូបធាតុដើមនិងជាទីផ្សារប្រើប្រាស់ផលិតផលឧស្សាហកម្ម ។ ប្រទេសភាគច្រើននៅទ្វីបអាហ្វ្រិក មានតែធនធានធម្មជាតិ តែខ្វះដើមទុន និងគ្មានហត្ថពលករជំនាញ ។ ម្ល៉ោះហើយការធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្មតែងជួបការលំបាក ឬត្រូវរណបប្រទេសក្រៅដែលសម្បូរទុននិងបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ ។ បច្ចុប្បន្នគេអាចផលិតសម្ភារៈសំណង់ សាច់សំពត់ ស្បៀង ក្នុងបំណងកាត់បន្ថយការនាំចូលតែប៉ុណ្ណោះ ។

ឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសក្រីក្រ នាសតវត្សទី 20នេះ មានសភាពដូចនៅប្រទេសអឺរ៉ុបកាលពីសតវត្សទី 19ដែរ គឺឧស្សាហកម្មបានបង្កើតលក្ខខណ្ឌការងារនិងជីវភាពយ៉ាងតឹងតែងដល់ពលករនិងជាអ្នកបង្កើតភាពតោកយ៉ាកដល់មនុស្សទាំងប្រុសទាំងស្រី រួមទាំងកុមារផង ។

ភាពថមថយនៃសេដ្ឋកិច្ចក្រោយឆ្នាំ 1973 និងការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកទេសធ្វើឱ្យការប្រជែងគ្នាលើទីផ្សារពិភពលោកមានសភាពកាន់តែខ្លាំងក្លា ហើយបង្ខំឱ្យម្នាក់ៗប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពដែលគេមាន ។

នៅគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេសឧស្សាហកម្មមិនថាចាស់ឬថ្មីទេ គេបានខិតខំធ្វើការស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍សំដៅដណ្តើមទីផ្សារ ។ លំហឧស្សាហកម្មមានទំហំធំធេងណាស់ បើគេរួមបញ្ចូលគ្នារវាងទីផ្សាររូបធាតុដើម មជ្ឈមណ្ឌលផលិតកម្ម និងទីផ្សារលក់ផលិតផលសម្រេច ។

2. ទេសភាពឧស្សាហកម្ម

លំហឧស្សាហកម្មផ្តល់ទេសភាពប្លែកៗគ្នាច្រើនយ៉ាង ។ ជួនកាលសហគ្រាសឧស្សាហកម្មមិនអាចមើលឃើញភ្លាមៗទេ ទាល់តែយកចិត្តទុកដាក់សង្កេត ព្រោះវាស្ថិតនៅលាយឡំរាយប៉ាយក្នុងទីក្រុង ក្នុងភូមិ តាមដងទន្លេ ឬក្នុងព្រៃ ។

ឧទាហរណ៍ : ផលិតកម្មដែលស្រដៀងគ្នានិងសិប្បកម្ម ដូចជា ការងារច្នៃឈើ ផលិតកម្មកែវគ្រឿងយន្តតូចតាច... ។ ផ្ទុយទៅវិញ ជារឿយៗអ្នកភូមិវិទ្យាអាចរកឃើញដោយងាយនូវឧស្សាហកម្មនានា ដែលជ្រៀតចូលតាមសង្កាត់ក្នុងទីក្រុង ។

រោងចក្រទាក់ទាញរោងចក្រ : រោងចក្រប្រមូលផ្តុំ ជួនកាលតាមសង្កាត់ឧស្សាហកម្មក្នុងទីក្រុងធំៗ ឬតាមលំនៅស្ថាន ជួនកាលប្រមូលផ្តុំតាមតំបន់ឧស្សាហកម្មដែលបំពាក់ដោយបរិក្ខារសមូហភាព ឬជាអគាររៀបចំទុកជាមុនដែលបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋ ឬដោយសមូហភាពមូលដ្ឋាន ។ ស៊ីលីខុនវ៉ាលេ (Silicon Valley) នៅកាលីផរនី សហរដ្ឋអាមេរិក ជាបណ្តុំសំខាន់ជាងគេបំផុតក្នុងពិភពលោកខាងឧស្សាហកម្មកុំព្យូទ័រ ។ ទីក្រុងខ្លះមានឯកទេសកម្មខ្លាំងខាងវាយនភ័ណ្ឌ ឧស្សាហកម្មដែកថែប ឬសំណង់រថយន្ត ដូចជាទីក្រុងរូបេ (បារាំង) ទីក្រុងពីតស្បឺក (Pittsburgh) ឌីត្រយ (Detroit) នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ទីក្រុងខ្លះទៀតរីកធំឡើងៗរហូតដល់ក្លាយជាទីក្រុងដ៏ធំសម្បើមដូចជាទីក្រុងឡុង (London) នៅអង់គ្លេស ប៉ារីស (Paris) នៅបារាំង មីឡង់ (Milan) នៅអ៊ីតាលី និងក្លាយជាមេកាឡូប៉ូល (Mégalo pole) នៅភាគឦសានសហរដ្ឋអាមេរិក ឬតូកាយដូ (Tokaido) មេកាឡូប៉ូល នៅតាមបណ្តោយឆ្នេរភាគខាងត្បូងកោះហុងដូ ជប៉ុន ។ លំហឧស្សាហកម្មនិងលំហទីក្រុងមានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ។

បណ្តុំឧស្សាហកម្មនៅអូសាកាប្រទេសជប៉ុន

បណ្តុំរោងចក្រ និងបុរីឧស្សាហកម្មអាចមានពាសពេញនៅក្នុងតំបន់ ។ បណ្តុំជាខ្សែរៀបរយនៅតាមជ្រលងដូចជា ជ្រលងស្ទឹងអូស (Oise) និងតំបន់ទន្លេសែនក្រោមក្នុងប្រទេសបារាំង ឆ្នេរភាគអាគ្នេយ៍ប្រទេសជប៉ុនដែលមានប៉ុលឧស្សាហកម្ម បណ្តោយមាត់បឹងធំនិងឆ្នេរអាត្លង់ទិចនៃសហរដ្ឋអាមេរិក និងនៅអឺរ៉ុបពីទន្លេសែនទៅដល់ទន្លេអែល ដែលបានរៀបចំជាតំបន់កំពង់ផែឧស្សាហកម្មធំៗ ។ តំបន់កំពង់ផែឧស្សាហកម្មសំខាន់ៗមាន ហាំបួ (Hambourg) រ៉ូទែដាំ (Rotterdam) ដង់គែក (Dunkerque) និងហាវ (Havre) ។ នៅទីនោះគេឃើញមានឧស្សាហកម្មចម្រាញ់ប្រេងកាត គីមីប្រេងកាត ដែកថែប សំណង់នាវា អាលុយមីញ៉ូម និងឧស្សាហកម្មថាមពលធំៗ ។ នៅមានឧស្សាហកម្មសម្ភារៈបរិក្ខារ និងគ្រឿងឧបភោគបរិភោគថែមទៀត ។ អាងឧស្សាហកម្ម គឺជាបណ្តុំឧស្សាហកម្មធំៗអស្ចារ្យដូចជា អាងដុនបាសនៅអ៊ុយក្រែន តំបន់រ៉ាំងរួនៅអាល្លឺម៉ង់ ។ តំបន់រួមានបណ្តុំឧស្សាហកម្មដ៏ធំមួយគួរឱ្យស្ញប់ស្ញែងដែលមានទំនាក់ទំនងបច្ចេកទេសរវាងរោងចក្រធ្យូងកូក ឡស្ពដែក រោងចក្រដែកថែប រោងចក្រអគ្គិសនី រោងចក្រគីមី នៅក្បែរលំនៅស្ថានកម្មករនិងចម្ការ ។ តំបន់នេះក៏មានបណ្តុំហិរញ្ញវត្ថុនិងសហគ្រាសធំៗផងដែរ ដូចជា ធីសិន អិន គ្រុប (THYSSEN AND KRUPP) ដែលធំជាងគេនៅអឺរ៉ុប ។ មនុស្សចំនួន 11 លាននាក់រស់នៅក្នុងតំបន់ត្រីកោណដែលមានជ្រុងប្រវែង 100km ស្ថិតនៅចន្លោះក្រុងបោន (Bourn) ដកមុន (Dortmund) និងឌ្វីសបួ (Duisbourg) ។ តំបន់ខាងត្បូងទន្លេរ៉ាំងមានរោងចក្រវាយនភ័ណ្ឌជាហូរហែ ហើយឧស្សាហកម្មឯកទេសលេចធ្លោជាងគេស្ថិតនៅជាប់ៗគ្នាតាមទីក្រុងកូឡូញនិងឌូសិលដហ្វ (Dusseldorf) ។

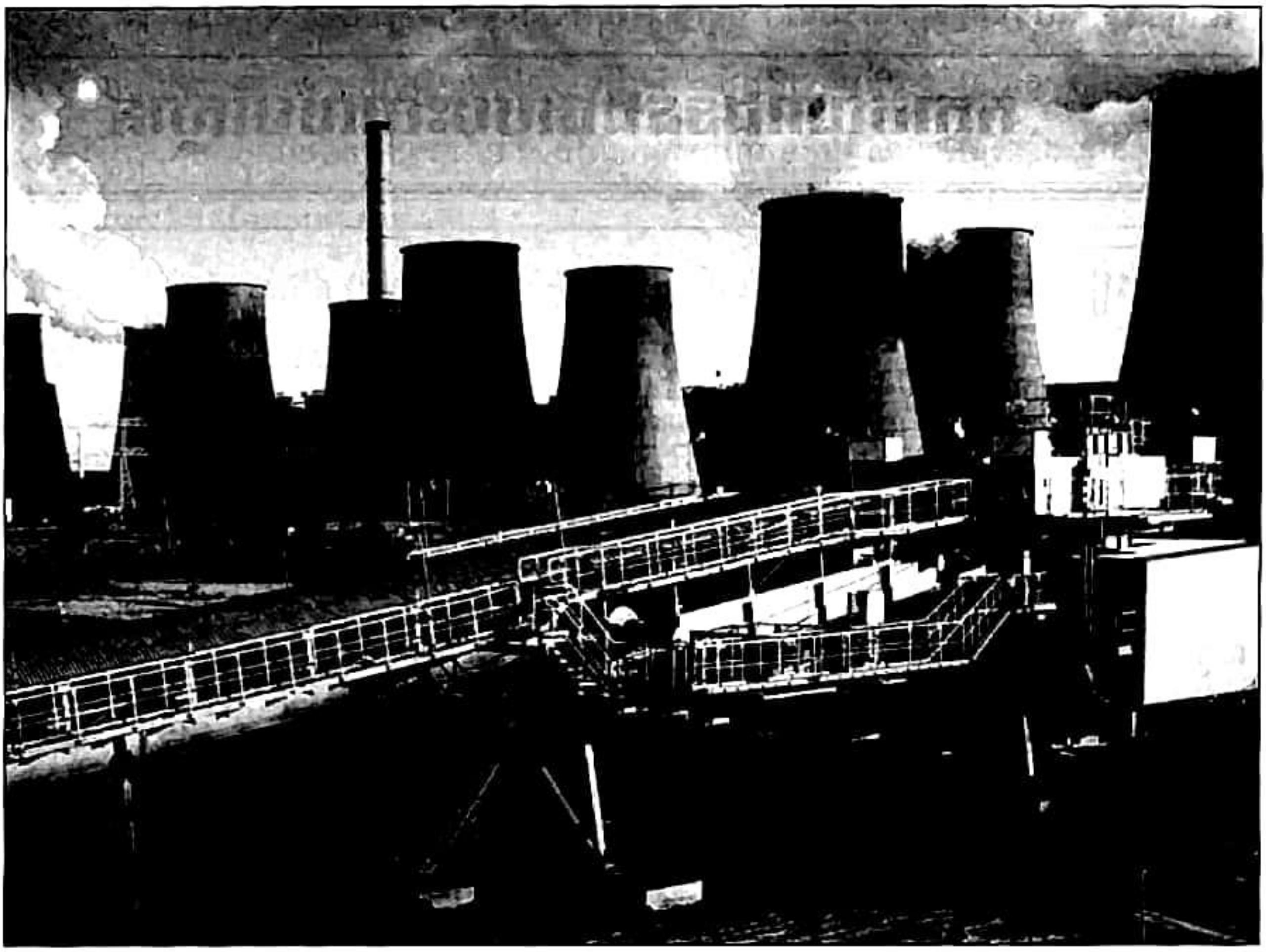

រោងចក្រឧស្សាហកម្មគីមី (នៅអឺរ៉ុប)

សំណួរ

1. ដូចម្ដេចហៅថា ឧស្សាហូបនីយកម្ម ?
2. តើវិបត្តិឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសមហាអំណាចបណ្ដាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ ? តើគេដោះស្រាយដោយមធ្យោបាយណាខ្លះ ?
3. តើអ្វីខ្លះដែលជាកត្តាអនុគ្រោះដល់ឧស្សាហូបនីយកម្មនៅប្រទេសមួយចំនួនដូចជា ឥណ្ឌូណេស៊ី ថៃ ចិន ជាដើម ។
4. ប្រទេសជាច្រើននៅទ្វីបអាហ្វ្រិកសម្បូរធនធានធម្មជាតិណាស់ ហេតុអ្វីបានជាឧស្សាហូបនីយកម្មនៅប្រទេសទាំងនោះមិនអាចសម្រេចឡើងបាន ?
5. តើទេសភាពឧស្សាហកម្មមានលក្ខណៈសម្គាល់សំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ? ចូររៀបរាប់ ។

មេរៀនទី

4 កត្តាតំណាំងទីនិងផលបះពាល់បរិស្ថាន

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- យល់បានកត្តាតំណាំងទីនិងផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន
- បកស្រាយបានពីបញ្ហាទាំងនោះ ។

គ្រប់ការជ្រើសរើសទីតាំង តែងបានមកពីសេចក្ដីសម្រេចរបស់សហគ្រិនណាម្នាក់ ទៅតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្សេងៗហៅថា កត្តាតំណាំងទី ។ ម៉្យាងទៀត ដើម្បីបានជាក្បួនខ្នាតសម្រាប់ទ្រទ្រង់លំនាំនៃការជ្រើសរើស អ្នកស្រាវជ្រាវបានបង្កើតទ្រឹស្ដីតំណាំងទី សំដៅបញ្ចៀសអ្វីដែលមិនចាំបាច់ នាំឱ្យខាតបង់ផលប្រយោជន៍និងប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាននាពេលបច្ចុប្បន្ននិងទៅអនាគត ។

1. កត្តាតំណាំងទីឧស្សាហកម្ម

1.1. ទីតាំងឧស្សាហកម្មចាស់

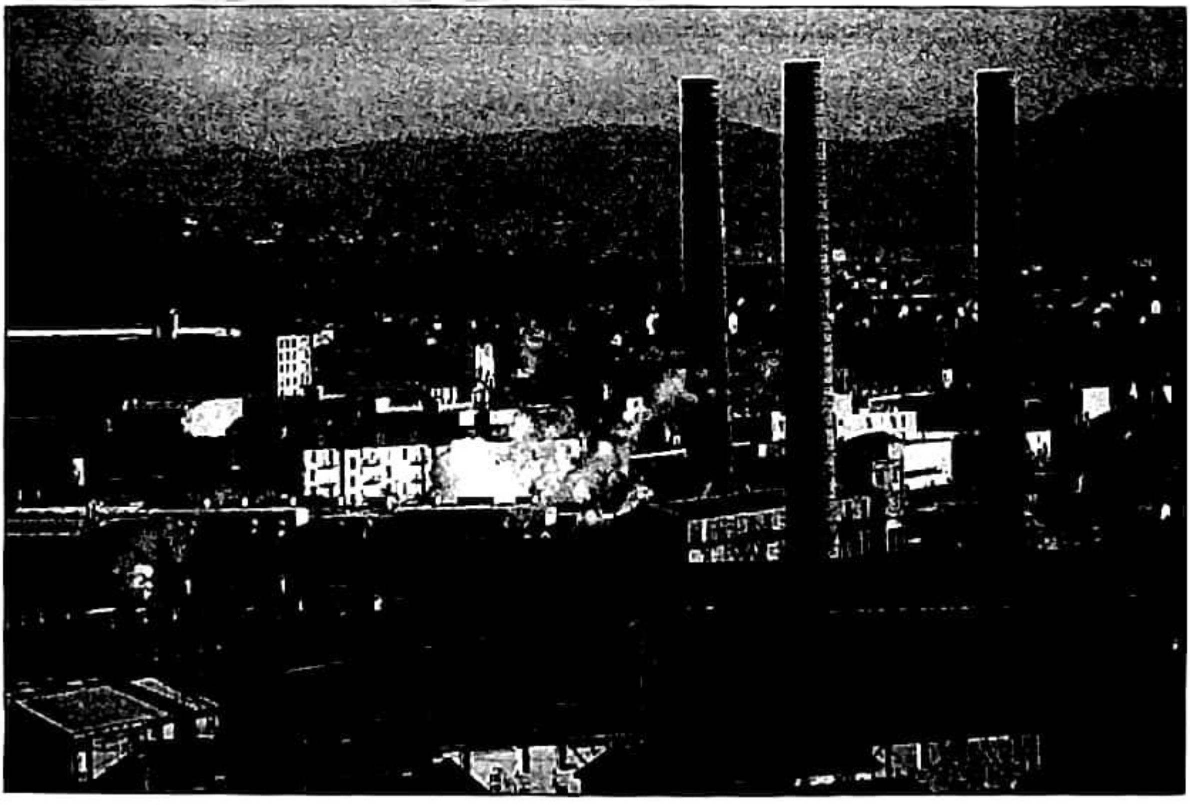

រោងចក្រមីសឺឡាំង នៅក្លែរម៉ង់-ហ្វែរ៉ង់ (បារាំង)

ទីតាំងឧស្សាហកម្មជាច្រើន ជាមរតកនៃប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ នៅសតវត្សទី 19 និងដើមសតវត្សទី 20 នៅពេលដែលឧស្សាហកម្មកំពុងរីកចម្រើននៅអឺរ៉ុបនិងអាមេរិកខាងជើង ឧស្សាហកម្មច្រើនមានទីតាំងនៅក្បែរប្រភពថាមពលនិងរូបធាតុដើម ។ ចំណែកឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាលមានទីតាំងនៅជិតទីផ្សារប្រើប្រាស់ និងកន្លែងសម្បូរហត្ថពលករ ។

នៅតំបន់ខាងជើងប្រទេសបារាំង តំបន់កណ្ដាល និងនិរតីប្រទេសអង់គ្លេស តំបន់ភ្នំអាប៉ាឡាសនៅសហរដ្ឋអាមេរិក តំបន់ដូណិតនៅរុស្ស៊ី និងតំបន់រួនៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ដោយឧស្សាហកម្មបានប្រើប្រាស់ថាមពលធ្យូងថ្មដែលបញ្ចេញផ្សែងខ្មួលខ្មាញ់ទៅលើអាកាស គេហៅតំបន់ទាំងនោះថា ស្រុកផ្សែងធ្យូង (Pays Noirs) ។ តំបន់កំណប់រ៉ែដែក ក៏ជាទីតាំងឧស្សាហកម្មល្អប្រសើរដែរ កាលណាគេអាចដឹកជញ្ជូនធ្យូងថ្មចូលទៅបានដោយតម្លៃថោក ។ ស្រុកផ្សែងធ្យូង ក៏បានទាក់ទាញប្រជាជននិងឧស្សាហកម្មផ្សេងទៀតដែរ ដូចជាឧស្សាហកម្មវាយនភ័ណ្ឌដែលប្រើប្រាស់ភាគច្រើនជាកម្មការិនី ។ ឧស្សាហកម្មប្លែងភាពតាំងនៅតំបន់សម្បូរថាមពល ដូចជាឧស្សាហកម្មអាលុយមីញ៉ូមនៅតាមជ្រលងក្បែររោងចក្រវារីអគ្គិសនី ។ ឧស្សាហកម្មធុនស្រាល តាំងនៅតំបន់ទីក្រុងដែលអាចផ្ដល់កម្មករជំនាញ មូលធន និងទីផ្សារប្រើប្រាស់ផលិតផលសម្រេច តែក៏អាចស្ថិតនៅក្នុងតំបន់កំពង់ផែដែលជាកន្លែងទទួលផលិតផលនាំចូល ជាពិសេសគ្រឿងបរិភោគផងដែរ ។

ឧស្សាហកម្មខ្លះទៀត កើតពីគំនិតផ្ដួចផ្ដើមផ្ទាល់របស់គ្រួសារមួយដូចជា ក្រុមហ៊ុន ហ្វត (Ford) នៅឌីត្រយ (Detroit) នៅសហរដ្ឋអាមេរិក មីសឺឡាំង (Michelin) នៅក្លែរម៉ង់-ផេរ៉ង់ (Clermont-Ferand) រីណូ (Renault) នៅប៉ារីស ប៉ឺស្ហូ (Peugeot) នៅសូស្ហូ (ប្រទេសបារាំង) ។

1.2. ទីតាំងឧស្សាហកម្មថ្មី

នៅពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី 20 កត្តាតំណាំងទីឧស្សាហកម្មក្បែរប្រភពថាមពលនិងរូបធាតុដើម មិនមែនជាកត្តាសំខាន់ប៉ុន្មានទេ តែបញ្ហាកម្លាំងពលកម្មទេ ដែលមានសារៈសំខាន់ជាង (កម្មករជំនាញ និងកម្រិតប្រាក់បៀវត្ស) ។ សហគ្រាសឧស្សាហកម្មធំៗ ត្រូវការចំនួនកម្មករកាន់តែច្រើន តែគេឱ្យតម្លៃកាន់តែខ្ពស់ទៅលើលក្ខណៈទីតាំងណាដែលងាយផ្គត់ផ្គង់ទឹក ងាយចេញចូល និងងាយបញ្ចេញកាកសំណល់ ។

នៅឆ្នាំ 1970 ប្រទេសឧស្សាហកម្មជាច្រើន បានប្រកាន់យកនយោបាយរៀបចំលំហឧស្សាហកម្មជាថ្មីឡើងវិញ ។ តំបន់ដែលជួបការលំបាកបានទទួលជំនួយសម្រាប់ការរៀបចំ តែការផ្លាស់ប្ដូរផលិតកម្មក៏មិនមែនជាការងាយស្រួលដែរ ។ តំបន់ដែលសកម្មបំផុតនោះ គឺតំបន់កំពង់ផែនិងជ្រលងទន្លេដែលអាចឱ្យគេតាំងទីឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ៗបាន (ឧស្សាហកម្មផែកតាមផ្លូវទឹក) ។ ភាពដែលអាច

ប្រកួតប្រជែងបាន ស្ថិតនៅលើកំណែលម្អតាមរយៈការកាត់បន្ថយសោហ៊ុយដឹកជញ្ជូនផលិតផល ។ តំបន់ឧស្សាហកម្មថ្មីៗត្រូវបានបង្កើតឡើងគ្រប់ផ្នែកផលិតកម្ម នៅជិតទីក្រុងធំៗ និងសកលវិទ្យាល័យ (ស៊ីលីខុនវ៉ាលេ នៅសហរដ្ឋអាមេរិក) ឬក្បែរអណ្តូងរ៉ែថ្មីៗ (ស៊ីបេរី) ។ បច្ចេកវិទ្យាទំនើបអាចចូលទៅក្នុងបណ្តាប្រទេសដែលមិនបានរៀបចំធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្មដូចជា រោងចក្រដែលគេទិញមកដំណើរការភ្លាមនិងធានារ៉ាប់រងដោយប្រទេសអ្នកលក់ ។ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ (កូរ៉េខាងត្បូង តៃវ៉ាន់...) ដែលធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្មដោយប្រើបច្ចេកទេសលោកខាងលិច បានក្លាយទៅជាប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មី ។

ឧស្សាហកម្មនៅប្រទេសសិង្ហបុរី

កំពង់ផែតាមឆ្នេរសមុទ្រជាទីតាំងឧស្សាហកម្មដ៏ប្រសើរ ព្រោះវាងាយទាក់ទងមកកាន់ទីប្រជុំជនក្នុងប្រទេសតាមបណ្តាញផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវទឹក និងផ្លូវដែក ដែលជាកត្តាទាក់ទាញឧស្សាហកម្មផងនិងរួមចំណែកពង្រីកអានុភាពតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រផង ។

ហេតុនេះ តំណាំងទីរោងចក្រកាន់តែមានភាពងាយស្រួលឡើងរហូតដល់មិនចាំបាច់គិតទុកជាមុន ហើយការរៀបចំភូមិសាស្ត្រឧស្សាហកម្មថ្មីមួយកំពុងកើតឡើងក្នុងកម្រិតជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ ប្រទេសលូតលាស់ បានបោះទីតាំងឧស្សាហកម្មក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍដែលមានផ្ទៃដីធំទូលាយងាយស្រួលបញ្ចេញចោលកាកសំណល់ ។ ប្រទេសទាំងនោះខិតខំស្រូបយកចំណេញពីអំណោយផល

ទីតាំង តម្លៃពលកម្មទាបនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងនៅប្រទេសចិន (តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស) ដោយសារការយកពន្ធដារតិច ។ ដោយសារលក្ខខណ្ឌទាំងពីរចុងក្រោយនេះ វិនិយោគទុនបរទេសនៅកម្ពុជាមានទឹកប្រាក់ជាង 2 200 លានដុល្លារ ចាប់ពីពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ 1994 ដល់ពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ 1996 ។ ជាង 60% នៃវិនិយោគទុនឯកជនស្ថិតនៅក្នុងផ្នែកឧស្សាហកម្មធុនស្រាល និងសេវាកម្ម ។ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកបច្ចុប្បន្នក៏បានជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានមកលើវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាដែរ ។

ឧស្សាហូបនីយកម្មមិនចាំបាច់ផ្ដើមចេញពីឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់និងឧស្សាហកម្មគន្លឹះណាមួយនោះទេ ។ សព្វថ្ងៃឧស្សាហកម្មផ្ដើមចេញពីសហគ្រាសតូចនិងមធ្យម ។ ឧស្សាហូបនីយកម្ម អាស្រ័យលើសមត្ថភាពបញ្ចូលរបៀបផលិតថ្មីៗ លើការបណ្ដាក់ទុនរកស៊ីរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសលើក្រុមហ៊ុនពហុជាតិនិងលើការសម្រេចពីអំណាចនយោបាយ ។

2. ផលប៉ះពាល់នៃឧស្សាហកម្មទៅលើបរិស្ថាន

ឧស្សាហកម្មរីកដុះដាលកាន់តែខ្លាំង ផលវិបាកក៏មានកាន់តែច្រើនដែរ ។ ឧស្សាហកម្មដែលដើរដោយចំហេះឥន្ធនៈផូស៊ីល បង្កឱ្យមានឧស្ម័នពុលផ្សេងៗជាច្រើនទៅក្នុងបរិយាកាស ពិសេសកាបូនឌីអុកស៊ីតដែលជាឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ដ៏សំខាន់មួយ រួមចំណែកក្នុងការធ្វើឱ្យផែនដីឡើងកម្ដៅ ។ ឧស្សាហកម្មដើរដោយចំហេះឥន្ធនៈនុយក្លេអ៊ែបន្សល់ទុកនូវកាកសំណល់ជាតិពុល ពិសេសធាតុវិទ្យុសកម្មដ៏គ្រោះថ្នាក់ពេលមានការបែកធ្លាយចេញពីរោងចក្រ ។ ឧស្សាហកម្មគីមី តែងបង្កមហន្តរាយដល់បរិស្ថានទាំងក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍ និងក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ។

ប្រទេសជប៉ុន ជាឧទាហរណ៍យ៉ាងច្បាស់មួយដែលបញ្ជាក់ពីបញ្ហានេះ ។ តែក្នុងរយៈពេល 10 ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ 40% នៃឆ្នេរសមុទ្រជប៉ុនត្រូវបានកែលម្អ ។ ជាងនេះទៅទៀតកង្វក់អាកាសបណ្ដាលមកពីឧស្សាហកម្មដូចជា នៅយូកែជី កាវ៉ាសាគី អាម៉ាតាស៊ី និងយូកូហាម៉ា នាំមកនូវជំងឺប្លែកៗដូចជាប្រជាជននៅទីក្រុងយូកែជីកើតមានជំងឺហឺតប្រមាណ 70 000 នាក់ ។ តាមជំរឿនបានបង្ហាញឱ្យឃើញមនុស្សស្លាប់ 562 នាក់ និងពិការ 10 000 នាក់ដោយសារការពុលជាតិបារតនៅប្រទេសជប៉ុន ។

ប្រទេសចិនបានប្រើប្រាស់ធ្យូងថ្មយ៉ាងច្រើននៅក្នុងឧស្សាហកម្ម ។ នៅប៉ឺជីន (ប៉េកាំង) ខ្យល់អាកាសពោរពេញដោយផ្សែងភ្លើង ។ ទីក្រុងនានានៃប្រទេសចិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងបញ្ជីក្រុងដែលមានកម្រិតកង្វក់អាកាសខ្ពស់បំផុតក្នុងពិភពលោក ។ នៅតំបន់អភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ប្រជាជនច្រើនកើតជំងឺសួតរ៉ាំរ៉ៃ ។ តំបន់ឧស្សាហកម្មប៉ែកអាគ្នេយ៍ប្រទេសចិន មានបញ្ហាភ្លៀងអាស៊ីតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ និយាយរួម ឧស្សាហូបនីយកម្មនៅប្រទេសចិននាំមកនូវបញ្ហាបរិស្ថានមានកង្វក់ទឹកនិងអាកាសកាន់តែច្រើនឡើងៗ ។

រោងចក្របញ្ចេញផ្សែងយ៉ាងខ្លួលខ្មាញ់នៅប្រទេសចិន

នៅឆ្នាំ 1976 នៅសីវ៉ីសូ (Seveso) ក្បែរទីក្រុងមីឡង់ (Milan) ប្រទេសអ៊ីតាលី រោងចក្រគីមីមួយបានធ្វើឱ្យបែកធ្លាយចំហាយឌីអុកស៊ីន (សារធាតុពុលខ្លាំង) ទៅក្នុងបរិយាកាស នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុខភាពប្រជាជនដែលរស់នៅទីជុំវិញនោះ ។

នៅប្រទេសបារាំងឆ្នេរសមុទ្រប្រវែង 160km ត្រូវរងគ្រោះដោយសារការបែកធ្លាយប្រេងកាតចំនួន 200 000 តោន ពីនាវាដឹកប្រេងមួយកាលឆ្នាំ 1978 បណ្តាលឱ្យបក្សីស្លាប់ចំនួន 10 000 ក្បាល ។ នៅឆ្នាំ 2001 ការផ្ទុះរោងចកក្រគីមី AZF (Azote Fertilisants) នៅទូលូ ប្រទេសបារាំង បណ្តាលឱ្យមានមនុស្សស្លាប់អស់ 30 នាក់ របួសអស់ជាច្រើនពាន់នាក់ និងជាង 70 000 នាក់រងមហន្តរាយ ។

នៅឆ្នាំ 1984 នៅបូផល (Bhopal) ប្រទេសឥណ្ឌា ការបែកធ្លាយសារធាតុពុលបានធ្វើឱ្យមនុស្សស្លាប់អស់ប្រហែល 4 000 នាក់ ។ នៅឆ្នាំនេះដែរ ការផ្ទុះរោងចក្រគីមីមួយនៅទីក្រុងម៉ិកស៊ិកូ (Mexico) ប្រទេសម៉ិចស៊ិកបានសម្លាប់មនុស្សអស់ 600 នាក់ ។ នៅឆ្នាំ 2002 ការផ្ទុះរោងចក្រគីមី នៅឡាហ្គោស (Lagos) ប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ា បានសម្លាប់មនុស្សអស់ 1 000 នាក់ ។

ទោះបីរោងចក្រនុយក្លេអ៊ែ បានទទួលការត្រួតពិនិត្យនិងថែរក្សាយ៉ាងជិតដល់យ៉ាងណាក៏ដោយ តែមហន្តរាយដែលបណ្តាលមកពីការបែកធ្លាយធាតុវិទ្យុសកម្មបានកើតមាននៅប្រទេសមហាអំណាចផុតលេខពីរនៅស្រ៊ីម៉ាយអ៊ីសឡិន (Three Miles Island) សហរដ្ឋអាមេរិកនៅឆ្នាំ 1979 និងនៅឈែណូ

ប៊ីល (Tchernobyl) ក្នុងរដ្ឋអ៊ុយក្រែន (សហភាពសូវៀត)ឆ្នាំ 1986 រួចមកហើយ ។ ការផ្ទុះរេអាក់ទ័រនុយក្លេអ៊ែពីរ ក្នុងចំណោមបួនកន្លែងនៅឈែណូប៊ីល បណ្ដាលឱ្យទ្វីបអឺរ៉ុបមួយភាគធំរងគ្រោះពីការធ្លាក់ធាតុវិទ្យុសកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ក្នុងរយៈពេលពីរសប្ដាហ៍វិទ្យុសកម្មតិចតួចត្រូវបានគេរកឃើញនៅវ៉ាស៊ីនតោន តូក្យូ និងពាសពេញអឌ្ឍគោលខាងជើង ។ មហន្តរាយនេះបណ្ដាលឱ្យមានមនុស្សស្លាប់ចំនួន 31 នាក់រងរបួស 1 000 នាក់និងមនុស្សប្រមាណ 135 000 នាក់ ត្រូវបង្ខំចិត្តចាកចេញពីលំនៅស្ថានដែលនៅក្បែរតំបន់គ្រោះថ្នាក់ ។ តាមការប៉ាន់ស្មាននាពេលអនាគតនឹងមានមនុស្សស្លាប់លើសពី 100 000 នាក់ដោយសារជំងឺមហារីកដែលបណ្ដាលមកពីធាតុវិទ្យុសកម្ម ។ នៅអឺរ៉ុបខាងលិចការធ្លាក់ធាតុវិទ្យុសកម្មបានធ្វើឱ្យសត្វនិងដំណាំខូចខាតជាច្រើន ។

ទាំងអស់នេះបង្ហាញឱ្យឃើញថា គ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ដែលខ្វះភាពម្ចាស់ការ ពិសេសសកម្មភាពឧស្សាហកម្មនឹងអាចបណ្ដាលឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់បរិស្ថាន និងដល់ជីវិតមនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិទៀតផង ។

? សំណួរ

1. ដូចម្ដេចហៅថា កត្តាតំណាំងទី ? ស្រុកផ្សែងឲ្យង ?
2. តើពីដើមគេនិយមតាំងទីរោងចក្រឧស្សាហកម្មនៅទីណាខ្លះ ?
3. តើសព្វថ្ងៃតំណាំងទីឧស្សាហកម្មថ្មី ស្ថិតនៅកន្លែងណាខ្លះ ?
4. ហេតុអ្វីបានជាតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រជាកន្លែងដ៏ល្អសម្រាប់តំណាំងទីឧស្សាហកម្ម ?
5. តើកំណើននៃឧស្សាហកម្ម នាំមកនូវផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះដល់បរិស្ថាន ?

? សំណួរបញ្ចប់ជំពូកទី១

I. ចូរគូសសញ្ញា ✓ ក្នុងប្រអប់មុខចម្លើយត្រូវតែមួយគត់

1. ឧស្សាហកម្មជីកគាស់ស្ថិតក្នុងប្រភេទឧស្សាហកម្ម

☐ ក. ឧស្សាហកម្មបញ្ញា ☐ ខ. ឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់

☐ គ. ឧស្សាហកម្មគ្មានផ្សែង ☐ ឃ. ឧស្សាហកម្មធុនស្រាល

2. ឧស្សាហកម្មប្លែងភាពច្រើនតាំងនៅ

☐ ក. ក្បែររូបធាតុដើម ☐ ខ. ក្បែរអណ្តូងធ្យូង

☐ គ. កន្លែងសម្បូរហត្ថពលករ ☐ ឃ. កន្លែងសម្បូរថាមពល

II. ចូរផ្គូផ្គងផ្នែក A និង B រួចភ្ជាប់ចម្លើយត្រូវក្នុងផ្នែក C

A (ឈ្មោះប្រទេស)	B (ក្រុមប្រទេស)	C (ចម្លើយ)
1. ប្រទេសចិននិងថៃ ។	ក. ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មី ។	1 →
2. ប្រទេសបារាំងនិងរាជាណាចក្រ រួម ។	ខ. ប្រទេសឧស្សាហកម្ម ។	2 →
3. ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូងនិងប្រេស៊ីល ។	គ. ប្រទេសដែលទើបចាប់ផ្តើម ឧស្សាហូបនីយកម្ម ។	3 →
	ឃ. ប្រទេសឧស្សាហកម្មទន់ខ្សោយ ។	

III. ចូរបំពេញល្បះខាងក្រោមឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

1. សំណង់ផ្លូវរូងក្រោមសមុទ្រជាប្រភេទឧស្សាហកម្ម .... ។

2. កាលពីឆ្នាំ 1986 រោងចក្រនុយក្លេអ៊ែមួយនៅ .... បានរងគ្រោះថ្នាក់ ។

IV. សំណួរ

1. តើកត្តានៃតំណាំងទីឧស្សាហកម្មចាស់មានអ្វីខ្លះ ? ចូររៀបរាប់ ។

2. តើកត្តានៃតំណាំងទីឧស្សាហកម្មថ្មី មានអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។

3. ហេតុអ្វីបានជាប្រទេសមហាអំណាចជួបនឹងវិបត្តិឧស្សាហកម្ម ? តើគេប្រើយុទ្ធសាស្ត្រអ្វីខ្លះក្នុងការដោះស្រាយវិបត្តិនេះ ?

ជំពូកទី 2 កសិករនិងកសិកម្មពិភពលោក

ស្រែថ្នាក់នៅកោះបាលី ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី

មុខងារទីមួយនៃកសិកម្ម គឺចិញ្ចឹមមនុស្សលោក ។ តំបន់ស្រែចម្ការត្រូវបានរចនាដោយសង្គមមនុស្សតាំងពីយូរលង់ណាស់មកហើយ ។ ប្រជាជនពិភពលោកជាង 50% រស់នៅដោយរបរកសិកម្ម ។ លំហកសិកម្មទាំងនោះ ទទួលបានកំណែប្រែនិងការវិវត្តយ៉ាងឆាប់រហ័ស ហើយកំពុងតែបាត់បង់អត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន ។

នៅក្នុងប្រទេសលូតលាស់ គេយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើកសិកម្មទំនើបដោយផ្អែកលើបម្រើបម្រាស់មធ្យោបាយបច្ចេកទេសជឿនលឿន លើតម្រូវការរបស់ទីផ្សារជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ កសិកម្មប្រមូលផ្ដុំនៅលើទីដីដ៏ល្អប្រសើរ ហើយសំណង់ទីក្រុងកំពុងតែសម្រុកវាតទីទៅលើតំបន់ដីស្រែចម្ការជិតៗនោះ ។

នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ កំណើនប្រជាជនដាក់បន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ទៅលើតំបន់ជនបទនិងរំខានដល់ការរីកចម្រើន ។ បណ្ដាប្រទេសទាំងនោះនៅតែអនុវត្តកសិកម្មចិញ្ចឹមពោះដែលពុំទាន់អាចឆ្លើយតបនិងតម្រូវការភាគច្រើននៃប្រជាជនជនបទនៅឡើយ ។ ការវិវត្តផ្ទុយគ្នាបែបនេះ បង្កើតឱ្យមាននានាភាពដ៏ធំធេងនៃពិភពជនបទ ។

មេរៀនទី

1 លក្ខណៈសម្គាល់ទូទៅនៃកសិកម្ម

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ❑ រៀបរាប់ពីប្រភេទកសិកម្ម : កសិកម្មប្រពៃណីនិងកសិកម្មទំនើប
- ❑ បង្ហាញពីការងារចាំបាច់សម្រាប់កសិកម្ម ។

ទោះបីមានការរីកចម្រើនខ្ពស់ផ្នែកបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រ ពិសេសផ្នែកកសិកម្មយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏កសិកម្មពិភពលោកមិនអាចឈានដល់ភាពទំនើបគ្រប់ទីកន្លែងបានឡើយ ។ ប្រព័ន្ធកសិកម្មប្រពៃណីទ្វីបអាហ្វ្រិកនិងអាស៊ីនៅតែមានអាទិភាពខ្ពស់ដដែល ។ មានតែប្រព័ន្ធកសិកម្មរបស់ប្រទេសលូតលាស់ទេ ដែលទទួលបានកំណែប្រែនិងការវិវត្តឥតឈប់ឈរ ហើយក្លាយទៅជាកសិកម្មទំនើប ។

1. ប្រភេទកសិកម្ម

ជាទូទៅ គេអាចបែងចែកកសិកម្មពិភពលោកជាពីរប្រភេទគឺ កសិកម្មប្រពៃណី និងកសិកម្មទំនើបដែលមានភាពផ្ទុយគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ។ ជាដំបូង គេឃើញភាពខុសគ្នាខាងប្រព័ន្ធផលិតកម្មឬសំណុំបច្ចេកទេសទាញយកផល មានបម្រើបម្រាស់ដីធ្លី ដី ឧបករណ៍កសិកម្ម កម្លាំងពលកម្មជាដើម ។ ភាពខុសគ្នាខ្លាំងមួយទៀតគឺ ទម្រង់ដីធ្លី និងកម្មសិទ្ធិដីធ្លី (សមូហភាព កម្មសិទ្ធិឯកជនតូចតាច និងកម្មសិទ្ធិឯកជនធំៗ) ។ ជារឿយៗ ដីធ្លីមួយភាគធំមិនមែនជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកដាំដុះទេ ។ អ្នកទាំងនោះជាកសិករខ្វះដីដាំដុះ ដូចនេះត្រូវជួលដីគេធ្វើអាជីវកម្ម ឬក៏ត្រូវប្រវាស់ដីគេធ្វើ ដោយត្រូវប្រគល់ផលមួយចំណែកទៅឱ្យម្ចាស់ដី ហើយម្ចាស់ដីក៏បានផ្តល់ប្រាក់មុនមួយចំនួនតាមការព្រមព្រៀងគ្នា ។

លក្ខណៈសម្គាល់ផ្សេងទៀតគឺ ទិន្នផលដែលកសិករទទួលបានក្រោយប្រមូលផល ។

កសិកម្មយថាផលសម្គាល់លើទិន្នផលទាបក្នុងមួយហិចតា ព្រោះមធ្យោបាយប្រើប្រាស់សាមញ្ញតម្រូវការទីដីដាំដុះធំទូលាយ និងការពឹងផ្អែកលើធម្មជាតិ ។

កសិកម្មអតិផល សម្គាល់លើទិន្នផលខ្ពស់តាមធម្មតាលើទីដីដាំដុះមានកំណត់បំផុត ជាមួយការអនុវត្តបច្ចេកទេសជឿនលឿន សម្ភារៈកាន់តែវិសេសឡើងៗនិងទុនវិនិយោគយ៉ាងសំខាន់ ។

អ្វីដែលចាំបាច់សម្រាប់ជីវភាពរស់នៅរបស់មនុស្ស គឺផលិតភាពនៃការងារកសិកម្ម ។ ក្នុងការងារមួយឆ្នាំ កសិករអាហ្វ្រិក ឬអាស៊ីម្នាក់អាចផលិតស្បៀងចិញ្ចឹមមនុស្សត្រឹមតែពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ ហើយស្ត្រីនិងកុមារក៏ធ្វើពលកម្មដែរ ។ ផ្ទុយទៅវិញ កសិករអឺរ៉ុបម្នាក់អាចផលិតស្បៀងជាមធ្យមសម្រាប់ចិញ្ចឹមមនុស្សបានពី 10 នាក់ទៅ 15 នាក់ ហើយកសិករអាមេរិកផលិតក្នុងរយៈពេលតែប៉ុន្មានម៉ោងនៃការងារប្រចាំថ្ងៃ អាចចិញ្ចឹមមនុស្សបានពី 25 ទៅ 30 នាក់ ។

1.1. កសិកម្មប្រពៃណី

កសិកម្មប្រពៃណី រួមមានដំណាំពនេចរ ចិញ្ចឹមសត្វពនេចរ ដំណាំត្រូពិចស្ងួត ដំណាំក្នុងអាស៊ីសដំណាំស្រូវនៅអាស៊ីមូសុង និងមានកម្រិតអតិផលកម្មមិនស្មើគ្នា ៖

- ការចិញ្ចឹមសត្វពនេចរ ឬពាក់កណ្ដាលពនេចរ ផ្ដល់ផលតិចតួច អាចចិញ្ចឹមប្រជាជនបានតិចតែអាចប្រព្រឹត្តទៅក្នុងមជ្ឈដ្ឋានពិបាករស់នៅនៃវាលលំហ ឬពាក់កណ្ដាលវាលលំហ ។
- កសិកម្មនិសិទ្ធស្ងួត គឺកសិកម្មមិនផ្លាស់ប្ដូរទីកន្លែង (នៅនឹងមួយកន្លែង) នៅតំបន់ស្ងួតប្រព្រឹត្តទៅតាមចង្វាក់ធម្មតានៃរបបទឹកភ្លៀង ។ គេឃើញមានដំណាំព្រៃដុតនៃតំបន់ព្រៃឈើដែលមានដង់ស៊ីតេប្រជាជនតិចជាង 10 នាក់ /km^2 ដំណាំចិញ្ចឹមពោះ ការចិញ្ចឹមសត្វ និងដំណាំជំនួញបន្សល់ទុកដោយពួកអាណានិគម ប្រមូលផ្ដុំប្រជាជនច្រើនជាង 100 នាក់/km^2 ។
- ដំណាំបញ្ចូលទឹក មានលក្ខណៈអតិផលខ្លាំង នៅតាមទំនាបនៃតំបន់មេឌីទែរ៉ាណេ នៅអាស៊ីសនៃតំបន់ស្ងួតហែង ។ ជាពិសេសដំណាំស្រូវដែលផ្ដល់ផលច្រើននិងបង្កើតឱ្យមានបណ្ដុំប្រជាជនកុះករនៅតាមជ្រលង ដីសណ្ដ និងទំនាបល្បាប់ ។

1.2. កសិកម្មទំនើប

ក្នុងប្រព័ន្ធកសិកម្មទំនើប គេឃើញមានកសិកម្មជំនួញនៃតំបន់ត្រជាក់បង្គួរ ដំណាំចម្ការធំៗនៅតំបន់ត្រូពិច និងកសិកម្មនៅបណ្ដាប្រទេសអឺរ៉ុបខាងកើត និងរុស្ស៊ី ។

- ការវិវត្តសង្គមមនុស្ស បានកែប្រែកសិកម្មប្រពៃណីឱ្យទៅជាកសិកម្មទំនើប តែមិនបានទូទៅគ្រប់ទីកន្លែងនោះទេ ។

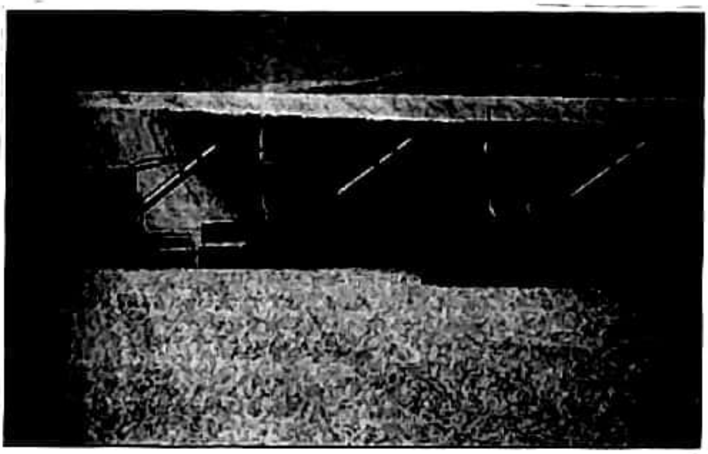

ការប្រើប្រាស់គ្រឿងយន្តនៅសហរដ្ឋអាមេរិក

- បដិវត្តន៍ដំណឹកជញ្ជូន ជាកត្តាមួយនៃទំនើបកម្មកសិកម្ម ៖ កសិករក្លាយជាផលិតករ កសិផលលើសតម្រូវការអាចនាំចេញទៅលក់ដូរបានគ្រប់ទិសទី ។
- កំណើនឆាប់រហ័សនៃប្រជាជនពិភពលោក ជាកត្តាសំខាន់មួយទៀតនៃទំនើបកម្ម ។ តែនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍខ្លះ បាតុភូតនេះ ជាផលនៃកំណែទម្រង់នយោបាយនិងសង្គមមនុស្ស ។

- កសិកម្មទំនើប ជាផលនៃការរីកលូតលាស់ផ្នែកក្សេត្រវិទ្យាដែលបានសិក្សាអំពីដី អាកាសធាតុ ជីគីមី ថ្នាំការពារផលដំណាំ វិធីបង្កាត់ពូជសត្វ និងរុក្ខជាតិ តម្រូវការតាមលក្ខណៈធម្មជាតិនៃតំបន់ ។ វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវឯកទេស សម្រេចបានស្នាដៃក្នុងការបង្កាត់ពូជសត្វ និងរុក្ខជាតិ ដូចជា ពូជស្រូវ IR36 ផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់ ពូជគោផ្តល់ទឹកដោះច្រើន ពូជជ្រូកឆាប់ធំ ពូជមាន់ពងច្រើន ... ។
- បន្ថែមពីលើតម្រូវការបង្កើនទិន្នផល គេបានគិតគូរដល់ផលិតភាពការងារ បង្កបង្កើនផលទៀតដោយពឹងផ្អែកទៅលើការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកទេស ។ គេបានបង្កើតគ្រឿងយន្តកសិកម្មច្រើនបែបច្រើនយ៉ាងដូចជា ម៉ាស៊ីនភ្ជួរ ម៉ាស៊ីនរាស់ ម៉ាស៊ីនច្រូត ម៉ាស៊ីនបោករហូតដល់ម៉ាស៊ីនចម្រុះច្រូតផង បោកបែនផង និងច្រកដាក់បាវផង ។
- កសិកម្មទំនើប ជាកិច្ចការសេដ្ឋកិច្ចមួយមានទំហំធំធេងណាស់អាចប្រៀបបានទៅនឹងសហគ្រាសឧស្សាហកម្មមួយពិតៗគឺ "កសិ-ឧស្សាហកម្ម" (Agro-industrie) ហើយក៏ជាកិច្ចការជំនួញមួយដែរហៅថា "កសិ-ពាណិជ្ជកម្ម" (Agro-business) ។

2. ការងារចាំបាច់នៃកសិកម្ម

ពីមុនមកក៏ដូចបច្ចុប្បន្ននេះដែរ ការងារចាំបាច់នៃកសិកម្មជាសំខាន់មានពីរគឺ ការរុករកដីថ្មីនិងការបង្កើនទិន្នផល ។

2.1. ការរុករកដីថ្មី

នៅបណ្តាប្រទេសមួយចំនួនធំដោយសារប្រជាជនមានការហូបចុកខ្វះខាត រដ្ឋាភិបាលប្រទេសទាំងនោះបានលើកគម្រោងផែនការអភិវឌ្ឍជនបទ មានការផ្តល់ដីថ្មីជាដុះដល់ "អ្នកគ្មានដីថ្មី" ដែលជាទូទៅច្រើនតែជាដីព្រៃ ។

នៅប្រទេសប្រេស៊ីល កម្មវិធី "ការអត់ឃ្លានសូន្យ" (Faim Zéro) ឆ្នាំ 2003 របស់រដ្ឋាភិបាលសំដៅកែលម្អលក្ខខណ្ឌជីវភាពប្រជាជនដោយធ្វើកំណែទម្រង់ដីធ្លី ជំរុញកសិកម្មគ្រួសារ ដំណើរការនូវមីក្រូឥណទាន ... ។ នេះជាតុល្យការលើកទីមួយឆ្នាំ 2004 ដែលយើងបានផ្តល់ឥណទានសម្រាប់កសិកម្ម

គ្រួសារអស់យ៉ាងច្រើនដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ យើងបានសន្យាផ្ដល់ដីជូន "អ្នកគ្មានដីធ្លី" ចំនួន 480 000 គ្រួសាររហូតដល់ដំណាច់អាណត្តិ ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យប្រជាជនប្រេស៊ីល ទទួលបានការហូបចុកបីពេលក្នុងមួយថ្ងៃ ។

ចំណែកនៅកម្ពុជាវិញ រាជរដ្ឋាភិបាលតែងមានវិធានការលើកកម្ពស់ផលិតកម្ម កសិកម្មក៏ដូចជាលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជនដែរ ដោយការបង្កើនផ្ទៃដីដាំដុះ និងបង្កើនទិន្នផលសំដៅធ្វើឱ្យផលិតផលកសិកម្មកម្ពុជាយើងសម្បូរបែបតាមទិសស្លោក "ភូមិមួយផលិតផលមួយ" ។ ដីព្រៃឈើយើងមួយចំនួនធំ ត្រូវបានប្រែក្លាយទៅជាចម្ការដំណាំផ្សេងៗដូចជា ទឹកដីភាគឦសាន ទឹកដីប៉ៃលិនជាដើម ។

2.2. បដិវត្តន៍កសិកម្ម

ការរីកចម្រើនផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ ធ្វើឱ្យកសិកម្មមានការវិវត្តយ៉ាងខ្លាំង ។ ជាងកន្លះសតវត្សមកហើយ ដែលកសិកម្មកាន់តែមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រខ្លាំងឡើងៗ ដូចជា ម៉ាស៊ីនកសិកម្មកាន់តែវិសេសវិសាល ជម្រើសពូជ ឬការបង្កាត់ពូជសត្វ និងរុក្ខជាតិកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ការអនុវត្តរបកគំហើញគីមីកាន់តែទូលំទូលាយ ហើយកម្រិតជំនាញរបស់កសិករកាន់តែត្រូវបានលើកកម្ពស់ ដែលនាំឱ្យទិន្នផលកសិកម្មកើនឡើងខ្ពស់យ៉ាងពិតប្រាកដ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត គេអាចផលិតដោយមិនចាំបាច់ត្រូវការទីដីធំដុំឡើយ ។ ការចិញ្ចឹមសត្វក្រៅ-ដី (Elevage hors-sol) ដោយដាក់សត្វក្នុងទ្រុង នៅក្នុងអគារ និងផ្ដល់ចំណីចេញពីរោងចក្រ (ជ្រូកនិងបក្សីស្រុកនៅក្រង់ប្រីតាញ) ឬដាក់សត្វក្នុងឧទ្យាន (គោក្មេង ឬជំទង់យកមកពីភូមិភាគខាងលិចសម្រាប់បំប៉នឱ្យធាត់ចំតាមបែបអតិផល ត្រួតពិនិត្យតាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រនៅក្នុងរបងបិទជិត) ក្នុងរដ្ឋតិចសាស់នៃសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ដំណាំគ្មាន-ដី (Culture Sans-sol) ដូចជាដំណាំផ្កាក្នុងស៊ែ (ផ្ទះកញ្ចក់) នៅលើប៉ុលឌែ ប្រទេសពេអ៊ីបា (ប្រទេសហូឡង់) លក់ចេញពេញពិភពលោក ឬដំណាំប៉េងប៉ោះដោយប្រើសូលុយស្យុងសារធាតុចិញ្ចឹមផ្ដល់ផលពេញមួយឆ្នាំ ។ល ។

? សំណួរ

1. តើមានកត្តាសំខាន់អ្វីខ្លះដែលនាំឱ្យកសិកម្មប្រពៃណីក្លាយទៅជាកសិកម្មទំនើប ?
2. តើកសិកម្មប្រពៃណីដែលមានលក្ខណៈអន់ថយជាងគេ គឺជាកសិកម្មប្រភេទណា ? ចូរពន្យល់ ។
3. តើកសិកម្មទំនើបដែលមានលក្ខណៈជឿនលឿនជាងគេ គឺជាកសិកម្មបែបណា ? ចូរពន្យល់ ។
4. តើកសិកម្មមានសារៈសំខាន់សម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចដូចម្ដេចខ្លះ ?
5. ចូរពន្យល់ពាក្យ ៖ ដំណាំគ្មាន-ដីនិងចិញ្ចឹមសត្វក្រៅ-ដី ។

មេរៀនទី

2 កសិកម្មតំបន់ត្រូពិក

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ពណ៌នាពីសកម្មភាពកសិកម្មតំបន់ត្រូពិក
- បង្ហាញពីតំបន់ដែលទទួលបានការរីកចម្រើនផ្នែកកសិកម្ម ។

លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិតំបន់ត្រូពិក មានអំណោយផលច្រើនចំពោះសកម្មភាពកសិកម្ម ។ តែសង្គមមនុស្សតំបន់នោះមិនទទួលបានការរីកចម្រើនដូចៗគ្នាទេ តំបន់ខ្លះរីកចម្រើនលូតលាស់ខ្លាំង ខ្លះទៀតនៅយឺតយ៉ាវនៅឡើយ ។ ចំណែកប្រព័ន្ធផលិតកម្មកសិកម្ម រួមមានកសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ ដំណាំចម្ការធំៗបែបអាណានិគម ដំណាំអតិផលតាមជ្រលងនានាជាដើម ។

1. អាកាសធាតុអនុគ្រោះតែដីខាយខ្សោះជីជាតិ

អាកាសធាតុត្រូពិកមានរដូវពីរគឺ រដូវប្រាំងនិងរដូវវស្សាដែលសម្បូរកម្តៅនិងសំណើម ហើយអនុគ្រោះខ្លាំងដល់ដំណុះរុក្ខជាតិ (ព្រៃឈើនិងដំណាំនានា) ។ សណ្ឋានដីតំបន់ត្រូពិក សម្បូរទៅដោយទីដីល្អៗជាច្រើនដែរ ដូចជា ជ្រលងភ្នំ ទំនាបទន្លេ ដីសណ្ត ទំនាបឆ្នេរ ខ្ពង់រាបទាបៗ និងតំបន់កូនភ្នំជាដើម ដែលគ្របដណ្តប់ទៅដោយដីល្បាប់ ដីសិលាក្រែ ដីសិលាបាសាល់ ដីថ្មកំបោរ អាចប្រើប្រាស់បានសម្រាប់អភិវឌ្ឍដំណាំអតិផល ។

ទាំងនេះបង្ហាញថា លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិតំបន់ត្រូពិកមានអំណោយផលច្រើនដល់ការងារដាំដុះ ។ ប៉ុន្តែទន្ទឹមនឹងនេះ គេឃើញមានភាពមិនអនុគ្រោះខ្លះដែរដូចជា ភ្លៀងធ្លាក់ខ្លាំងហូរនាំសារធាតុចិញ្ចឹមពីដីទៅអស់ឬធ្វើឱ្យមានសំណឹកដី (ការហូរច្រោះ) កម្តៅខ្លាំងនាំឱ្យមានរំហួតខ្លាំង ហើយពពួកអុកស៊ីតក៏ហើបមកផ្ទៃខាងលើ ធ្វើឱ្យដីដែលគ្មានគម្របរុក្ខជាតិ ក្លាំងរឹងក្លាយទៅជាដីថ្មបាយក្រៀមអស់ជីជាតិមិនអាចដាំដុះបានឡើយ ។

2. តំបន់ត្រូពិកខ្លះមានការរីកចម្រើនខ្លាំង

ទោះបីមានការលំបាកខ្លះៗដែលបណ្តាលមកពីធម្មជាតិក្តី គេឃើញប្រទេសមួយចំនួននៅតំបន់ត្រូពិកទទួលបានការរីកលូតលាស់ ប្រជាជនមានជីវភាពរស់នៅសមរម្យ ចាកផុតពីភាពក្រីក្រដែលកំពុងតែញាំញីប្រទេសមួយចំនួនធំក្នុងពិភពលោក ។ គេដាំដុះនៅលើទីដីដែលមានលក្ខណៈអំណោយផលបំផុត ជាមួយនិងការអនុវត្តបច្ចេកទេសកសិកម្មជឿនលឿនផងនោះ ធ្វើឱ្យគេទទួលបានភោគផលយ៉ាងច្រើនដូចជា នៅរដ្ឋផ្លរីត(តំបន់ក្បែរត្រូពិក) និងអូស្រ្តាលីជាដើម ។ នៅទីនោះដំណាំមានលក្ខណៈអតិផល ព្រោះជាតំបន់ដែលស្ថិតនៅក្នុងប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើនដូចជា ចម្ការក្រូចនៅរដ្ឋផ្លរីត ចម្ការអំពៅនៅអូស្រ្តាលីជាដើម ។

3. ដំណាំចម្ការធំៗបែបពាណិជ្ជកម្ម

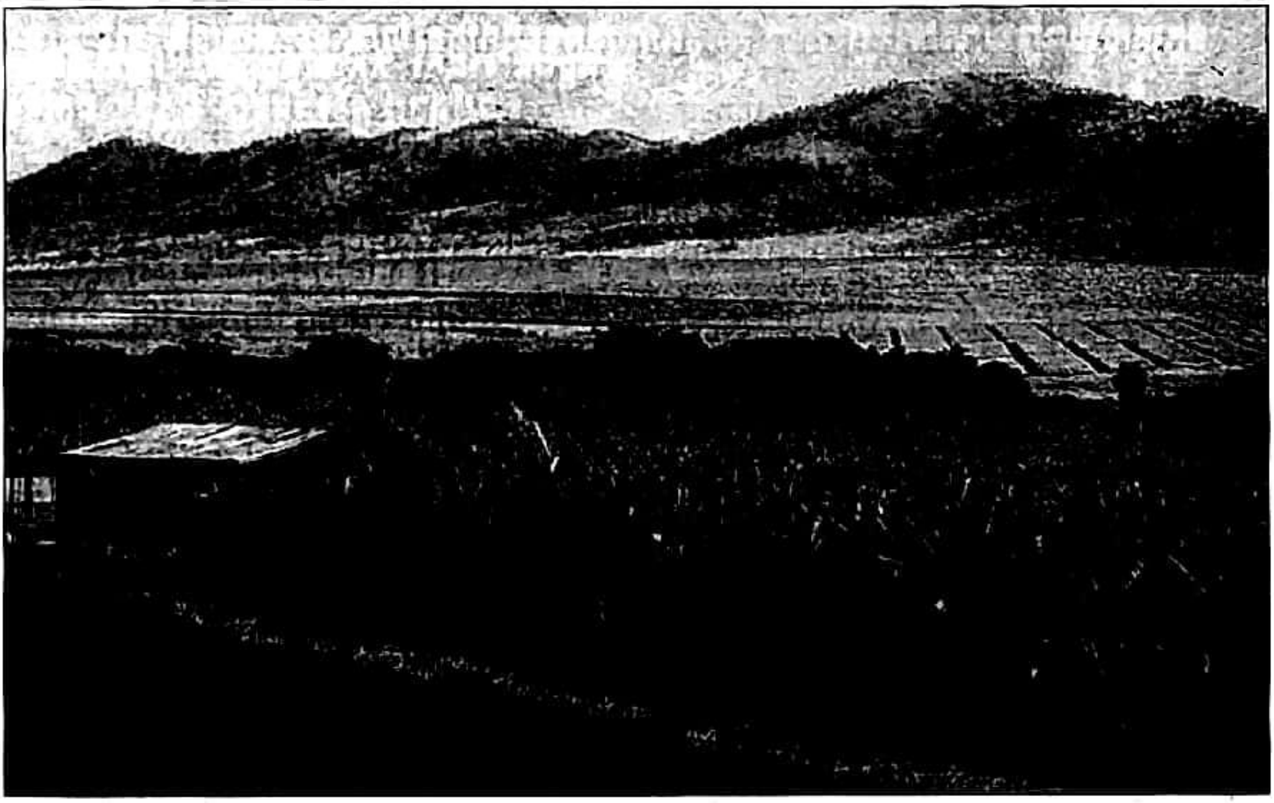

ដំណាំចម្ការធំៗ (ដំណាំតែ) នៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង

នៅបណ្តាប្រទេសត្រូពិកមួយចំនួន ដំណាំប្រភេទនេះ ជាមរតកបន្សល់ទុកដោយពួកនិគមជនអឺរ៉ុបសម្រាប់នាំចេញតាំងពីសតវត្សទី 17 មកម្ល៉េះ ។

លក្ខណៈពិសេសនៃដំណាំចម្ការធំៗដែលជាប្រព័ន្ធផលិតកម្មមាន ៖

- ឯកវប្បកម្មនៃផលិតផលតែមួយមុខសម្រាប់លក់ចេញ ។

- វិនិយោគទុនក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ។
- ការប្រើប្រាស់ពលករស៊ីប្រាក់ឈ្នួល ។
- ទំនាក់ទំនងជាមួយទីផ្សារក្នុងស្រុកមិនមានឡើយ ។
- បណ្តុំបញ្ឈរខ្លាំងក្លាមានផលិតកម្ម ការទុកដាក់ ការវេចខ្ចប់ និងការធ្វើជំនួញ ដោយផ្អែកលើបណ្តាញដឹកជញ្ជូនញឹក នៅក្នុងតំបន់ព្រៃស្បាតត្រូពិចទាំងនោះ ។

ចំណែកផលិតកម្មមានច្រើនប្រភេទដូចជា គ្រឿងបរិភោគប្រណីត (កាហ្វេ តែ កាកាវ) រូបធាតុដើមសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម (កៅស៊ូ ដូងប្រេង...) និងផលិតផលអាហារស្រស់ (ចេក ម្នាស់...) ។

រីឯវិនិយោគទុនបរទេសមានទំនោរទៅរកការកាត់បន្ថយ ហើយត្រូវជំនួសដោយមូលធនរបស់ជាតិនីមួយៗ ។ ប៉ុន្តែថាមភាពនៃដំណាំចម្ការតូចៗរបស់កសិករបានបញ្ជាក់ពីភាពទាក់ទាញនៃមុខដំណាំទាំងនោះ ហើយទទួលបានការលើកទឹកចិត្តពីរដ្ឋថែមទៀតផង ។ នៅអាមេរិកខាងត្បូង ឈូងគីនេនៃទ្វីបអាហ្វ្រិក ឬនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដំណាំចម្ការទាំងនោះ ជាអាជីវកម្មខ្នាតធំមានលក្ខណៈបច្ចេកទេសខ្ពស់ កាន់កាប់ដោយសហគ្រាសពហុជាតិរបស់ប្រទេសលោកខាងជើង ។ ចំណែកផលិតផលវិញសំដៅឆ្ពោះទៅរកតែប្រទេសអ្នកមានប៉ុណ្ណោះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ភាពមិននឹងនរនៃតម្លៃលក់ផលិតផលទាំងនោះ គឺជាការចាញ់ប្រៀបមួយសម្រាប់ប្រទេសផលិតករ ។

ចំណែកនៅកម្ពុជាវិញ មរតកនៃដំណាំចម្ការដែលបន្សល់ទុកដោយពួកអាណានិគមបារាំង គឺដំណាំកៅស៊ូនៅខេត្តកំពង់ចាមដែលពូជទាំងនោះត្រូវបាននាំចូលមកពីប្រទេសប្រេស៊ីលកាលពីឆ្នាំ 1920 ។ បច្ចុប្បន្នដំណាំនេះ កំពុងត្រូវបានស្តារឡើងវិញ និងមានដាំដុះបន្ថែមទៀតដោយក្រុមហ៊ុនឯកជន ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ក៏គេឃើញមានដំណាំកៅស៊ូមួយចំនួន ជាអាជីវកម្មបែបគ្រួសាររបស់កសិករយើងផងដែរ ។

4. កសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ

"គេត្រូវហូបដើម្បីរស់ មិនមែនរស់ដើម្បីហូបនោះទេ" នេះជាសំណេររបស់លោក ព្រីឡាសាវ៉ារីន អ្នកជំនាញខាងម្ហូបអាហារកាលពីឆ្នាំ 1825 ។ ពាក្យពេចន៍នៃសំណេរនេះ បានបង្ហាញច្បាស់ពីមនុស្សម្នាក់ដែលមានការហូបចុកត្រឹមត្រូវ ហើយខ្វល់ខ្វាយតែពីរឿងគុណភាពអាហារតែប៉ុណ្ណោះ ។ សព្វថ្ងៃនេះ មានមនុស្សជាច្រើនលើពិភពលោកកំពុងតែ "រស់ដើម្បីហូប" ពោល គឺបានចំណាយកម្លាំងរបស់ខ្លួន ដើម្បីស្វែងរកចំណីអាហារ ។

4.1. កសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ

កសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ សព្វថ្ងៃនេះអាចចិញ្ចឹមប្រជាជនបានមួយចំនួនធំ ដូចជានៅអាមេរិកឡាទីន អាហ្វ្រិក អាស៊ីខាងត្បូង និងអូសេអានី ។ កសិកម្មប្រភេទនេះតែងរួមបញ្ចូលពហុវប្បកម្មទៅនឹងការចិញ្ចឹមសត្វថែមទៀត ដូចជានៅប្រទេសឥណ្ឌាដែលនិយមហូបតែអាហាររុក្ខជាតិ មិនហូបសាច់ក៏ដោយ ក៏មានការចិញ្ចឹមសត្វសម្រាប់ជាកម្លាំងអូសទាញដែរ ។ ចំណែកបច្ចេកទេសកសិកម្ម នៅមានលក្ខណៈអន់ថយ ហើយពឹងផ្អែកខ្លាំងទៅលើលក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុនិងដីដាំដុះ ។

បច្ចុប្បន្នដោយមានការផ្សព្វផ្សាយ និងយល់ដឹងពីបច្ចេកទេសកសិកម្ម ធ្វើឱ្យប្រទេសឥណ្ឌាមិនអាចជួបនឹងគ្រោះអត់ឃ្លានទៀតឡើយ ។

កសិករនៅភាគខាងជើងប្រេស៊ីលអនុវត្តកសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ

4.2. កសិកម្មស្វ័យគ្រប់គ្រាន់

កសិកម្មស្វ័យគ្រប់គ្រាន់នៅអឺរ៉ុបនិងអាមេរិកខាងជើង មានទម្រង់ជាសួនគ្រួសារដែលដាំដុះតែអផ្សុកច្រើនជាងភាពត្រូវការចាំបាច់ ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅទ្វីបអាហ្វ្រិកកសិកម្មប្រភេទនេះបានគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីមួយដ៏ធំ ។ គេដាំស្រូវមីល ស័រគូ គួបផ្សំជាមួយការដាំដើមឈើផ្សេងៗនិងចិញ្ចឹមសត្វ ។

នៅទ្វីបអាស៊ី ស្រូវជាដំណាំត្រូវពិចសំខាន់ជាងគេ ។ ចំណែកនៅអូសេអានី អាហារចាំបាច់របស់គេមានត្រាវ ដំឡូង និងដូង ។

4.3. កសិកម្មព្រៃដុត

កសិកម្មព្រៃដុត ជាកសិកម្មប្រពៃណី និងជាកសិកម្មចិញ្ចឹមពោះដែលមានលក្ខណៈយថាផល បំផុត ។ របៀបធ្វើដំណាំព្រៃដុត ជាដំបូងគឺកាប់ឆ្ការព្រៃ រួចដុត ដើម្បីបានដីសម្រាប់ដាំដុះ ។ ការងារ សំខាន់ៗដែលត្រូវធ្វើ មានការជ្រើសរើសទីព្រៃសម្រាប់កាប់ឆ្ការ ការកំណត់ក្បាលដីឱ្យគ្រួសារនីមួយៗ ហើយគេដុតព្រៃទាំងនោះនៅចុងរដូវប្រាំង និងដាំស្រូវ ឬដំណាំផ្សេងទៀតនៅពេលមានភ្លៀងធ្លាក់ ។ បន្ទាប់មកគេធ្វើរបងចម្ការជាសមូហភាព ។

ពីរ ឬបីឆ្នាំក្រោយមក ពេលដីខ្សោះជីជាតិ គេបានបោះបង់ដីទាំងនោះចោល រួចទៅកាប់ព្រៃកន្លែងថ្មីទៀត ។ ច្រើនឆ្នាំក្រោយមក គេមករានកន្លែងដើមជាថ្មី រួចបោះបង់ចោលម្តងទៀត ។

ដំណាំព្រៃដុតនៅព្រៃអាម៉ាសូនី (ប្រេស៊ីល)

ប្រព័ន្ធផលិតកម្មបែបនេះ ធានាបានលំនឹងខ្លះៗ លុះត្រាតែប្រជាជនមានចំនួនតិច ។ ពេលណាចំនួនប្រជាជនកើនឡើង គេត្រូវដាំដំណាំបន្ថែម ហើយផេះដែលជាប្រភពជីជាតិចាំបាច់តែមួយគត់មិនអាចមានគ្រប់គ្រាន់ ដីក្លាយជាហ៊ីរឡើងក្តាំងរឹងប្រើការលែងកើត គឺជាបាតុភូតមួយកំពុងកើតមាននៅតំបន់ត្រូពិក ចាប់ពីពេលដែលប្រជាជនមានកំណើនឆាប់រហ័ស ។ បញ្ហាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ ពេលដែលគេបន្ថែមដំណាំសម្រាប់នាំចេញទៅលើដំណាំចិញ្ចឹមពោះ ដែលលេបផ្ទៃដីដាំដុះកាន់តែធំឡើងៗ ។ គេឃើញមានកសិកម្មប្រភេទនេះ នៅអាមេរិកឡាទីន អាហ្វ្រិក (លើកលែងតែចម្ការធំៗ) និងតំបន់មួយចំនួនទៀតនៅអាស៊ីដែលមានប្រជាជនរស់នៅតិច ។ ចំណែកនៅកម្ពុជាយើងមានជនជាតិភាគតិចអនុវត្តដំណាំព្រៃដុតនេះដែរ គឺនៅបណ្តាខេត្តភូមិភាគឦសាននិងប៉ែកខាងជើងនៃប្រទេស ។

5. កសិកម្មអតិផលនៅតាមជ្រលងក្នុងទ្វីបអាស៊ី

នៅទ្វីបអាស៊ី គេឃើញមានជ្រលងភ្នំ និងជ្រលងទន្លេជាច្រើនដែលជាទីដីទំនាបតូច ធំនានាដ៏សម្បូរជីជាតិដែលអាចឱ្យមនុស្សតាំងលំនៅនិងប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតបាន ។ ទំនាបសំខាន់ៗមានទំនាបទន្លេមេគង្គ ទំនាបទន្លេចៅប្រេះយ៉ា ទំនាបទន្លេសាល្វេង ទំនាបទន្លេអ៊ីយ៉ាវ៉ាឌី ទំនាបទន្លេឥណ្ឌុសគង្គា ជាដើម ។ ជ្រលងភ្នំទាំងឡាយនៅប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន និងស្រីលង្កាក៏មានសារៈ

សំខាន់ណាស់ដែរ ។ នៅតំបន់ទាំងនោះ លក្ខខណ្ឌជីវភាពមានភាពងាយស្រួល ប្រជាជនបានមកប្រមូលផ្ដុំគ្នារស់នៅច្រើនកុះករ ។ ប្រជាជនកើនឡើងមិនឈប់ឈរពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ដែលជាហេតុនាំឱ្យខ្វះខាតដីដាំដុះ ។ ក្នុងលក្ខខណ្ឌនេះ តម្រូវការបង្កើនទិន្នផលជាការចាំបាច់ ។

តើគេត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ទើបទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់ ? គេដាំដុះតាមជ្រលងទន្លេនិងវាលទំនាបល្បាប់ធំៗដែលអាចឱ្យគេទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់និងអាចអូសបន្លាយភាពហិរនៃដី ព្រោះទឹកទន្លេបានហូរនាំដីល្បាប់ថ្មីមកបន្ថែមជារៀងរាល់ឆ្នាំដល់ដីលិចទឹកទាំងនោះ ។

ភ្លៀងមូសុងជាអំណោយផលមួយទៀតដល់ការបង្កបង្កើនផលរបស់កសិករអាស៊ី ។ ប៉ុន្តែផលិតកម្មកសិកម្មទាមទារការងារកែលម្អច្រើនទៀត មានការរៀបចំលំហកសិកម្ម ពិសេសការធ្វើទំនប់ការពារទឹកជំនន់ ។

ទឹកជំនន់ជាបញ្ហាមួយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីដូចជា ប្រទេសបង់ក្លាដែស រាល់ឆ្នាំផ្ទៃដី 20% ទៅ 60% នៃប្រទេសនេះត្រូវរងគ្រោះដោយទឹកជំនន់ បណ្ដាលឱ្យមានមនុស្សស្លាប់និងខូចខាតផលដំណាំយ៉ាងច្រើន ។ ជាទូទៅរៀងរាល់ឆ្នាំនៅកម្ពុជាយើង កសិករតែងជួបនឹងគ្រោះធម្មជាតិពីរ គឺភាពរាំងស្ងួតនិងទឹកជំនន់ ។ ប៉ុន្តែគេអាចកាត់បន្ថយនិងអាចដោះស្រាយបានដោយអនុវត្តនយោបាយទឹក ។

ដោយសារប្រជាជនមានកំណើនយ៉ាងរហ័ស វិធីដាំដុះទាំងនោះគ្មានលទ្ធភាពបង្កើនផលិតផលឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់តាមតម្រូវការទេ ។

? សំណួរ

1. តើដីតំបន់ត្រូពិកអាចរងការខូចខាតដោយរបៀបណា ?
2. ហេតុអ្វីបានជាតំបន់ត្រូពិចខ្លះទទួលការរីកចម្រើនខ្លាំងខាងកសិកម្ម ?
3. តើដំណាំចម្ការធំៗបែបពាណិជ្ជកម្មមានប្រភពកំណើតដូចម្ដេច ? មានលក្ខណៈសម្គាល់អ្វីខ្លះ ?
4. នៅប្រទេសកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃមានដំណាំចម្ការបែបជំនួញដែរឬទេ ? មានដំណាំអ្វីខ្លះ ? ស្ថិតនៅខេត្តណា ?
5. ដូចម្ដេចហៅថា "កសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ" ? តើកសិកម្មចិញ្ចឹមពោះដែលមានលក្ខណៈយថាផលបំផុតនោះគឺជាកសិកម្មអ្វី ? ចូរបង្ហាញ ។
6. ហេតុអ្វីបានជាកសិកម្មនៅតាមជ្រលងក្នុងទ្វីបអាស៊ីមានលក្ខណៈអតិផល ?

មេរៀនទី

3 កសិកម្មប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ❑ រៀបរាប់ពីកសិកម្មប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់ នៅអឺរ៉ុបនិងសហរដ្ឋអាមេរិក
- ❑ កំណត់បានពីភាពដូចគ្នានិងខុសគ្នា នៃកសិកម្មអឺរ៉ុបនិងសហរដ្ឋអាមេរិក ។

ទេសភាពកសិកម្មនៅប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់មិនដូចគ្នាទេ ហើយកម្រិតជីវភាពកសិករក៏មិនស្មើគ្នាដែរ ។ មជ្ឈដ្ឋានធម្មជាតិ និងទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចផ្សេងគ្នា ជាប្រភពនៃភាពខុសគ្នាខាងលក្ខខណ្ឌជីវភាព និងការងារ ។ ប៉ុន្តែទំនើបកម្ម ជាលក្ខណៈរួមនៃកសិកម្មរបស់ប្រទេសអភិវឌ្ឍទាំងនោះដូចជានៅអឺរ៉ុបនិងសហរដ្ឋអាមេរិកជាដើម ។

1. កសិកម្មថ្មីនៅអឺរ៉ុប

កសិកម្មអឺរ៉ុប ជាកសិកម្មសម្បូរបែប ។ នានាភាពនៃទេសភាពជនបទបង្ហាញច្បាស់ពីភាពខុសប្លែកគ្នានៃមជ្ឈដ្ឋានធម្មជាតិ និងភាពចំណាស់ក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី ។

បច្ចុប្បន្ននៅទ្វីបអឺរ៉ុប ទេសភាពដីដាំដុះមួយភាគនៅរក្សាទម្រង់ប្រពៃណីនៅឡើយ ។ តំបន់មេឌីទែរ៉ាណេ ចាប់ពីប្រទេសព័រទុយហ្គាល់រហូតដល់ប្រទេសក្រិច កសិករប្រើប្រាស់ដើមទុនតិចតួចដែលខ្លួនមាន ផលិតបានភោគផលកសិកម្មសម្រាប់តែផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ និងចិញ្ចឹមសត្វ(កសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ) ។ ប៉ុន្តែកសិកម្មប្រភេទនេះបានថយចុះ ហើយងាកទៅរកកសិកម្មបែបជំនួញវិញដូចជា ដំណាំទេពប្រទាន (Huerta) នៅអេស្ប៉ាញ ដំណាំស្រូវនៅកាម៉ាក (Camargue) និងចម្ការទំពាំងបាយជូរនៅឡង់គីដុក (Languedoc) ប្រទេសបារាំងជាដើម ។

នៅក្នុងប្រទេសអឺរ៉ុបមួយចំនួនធំ ការធ្វើសមាហរណកម្មដីធ្លីអនុគ្រោះដល់ការពង្រីកនិងការធ្វើទំនើបកម្មអាជីវកម្ម ។ ចំនួនកសិដ្ឋានកាន់តែថយចុះ ប៉ុន្តែទំហំដីកសិដ្ឋាននីមួយៗកាន់តែរីកធំឡើង ។ ចំនួនកសិករកាន់តែតិចទៅៗ ផលិតភាពការងារកើនឡើងយ៉ាងសម្បើមដោយសារការប្រើប្រាស់ជីនិងថ្នាំការពារដំណាំ ការធ្វើជម្រើសពូជសត្វ និងរុក្ខជាតិ ។

ឧទាហរណ៍ : កសិដ្ឋាននៅប្រទេសបារាំង មានទំហំដីមធ្យមលើសពី 25 ហ.ត ។ ចំណែកកសិដ្ឋានអង់គ្លេសមានទំហំដីលើសពី 65 ហ.ត ។ នៅប្រទេសបារាំង កសិដ្ឋានបានធ្លាក់ចុះពី 2.3 លានក្នុងឆ្នាំ 1945 មក នៅត្រឹម 1 លានប៉ុណ្ណោះនៅបច្ចុប្បន្ននេះ ។ កសិករបារាំងមានត្រឹមតែ 1.4 លាននាក់ ត្រូវជា 6% នៃប្រជាជនសកម្មដែលកាលពី 30 ឆ្នាំមុន ដែលមានពីរដងនៃចំនួននេះ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ គេឃើញទេសភាពដីធ្លីមានទម្រង់ដូចៗគ្នាកាន់តែច្រើនឡើងៗ ។ នេះគឺជាការវិវត្តពីស្រែចំណារទៅជាស្រែវាល ហើយកសិកម្មអឺរ៉ុបទទួលបានកំណែប្រែដោយអនុលោមទៅតាមសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ ។

កសិកម្មអឺរ៉ុបមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រកាន់តែខ្លាំងឡើងៗដូចជា បម្រើបម្រាស់គ្រឿងយន្ត ជីពូជដែលនាំមកនូវការរីកចម្រើនមួយយ៉ាងសំខាន់ ។ ក្នុងអាជីវកម្មកសិកម្ម គេត្រូវគិតពីភាពអំណោយផលនៃដីនិងតម្រូវការទីផ្សារផងដែរ ។ កត្តាទាំងនេះនាំឱ្យកសិកម្មប្រពៃណីវិវត្តទៅជាដំណាំបែបប្រពលវប្បកម្មនៅជុំវិញទីក្រុង (ដំណាំក្នុងស៊ែ) និងនៅតំបន់មេឌីទែរ៉ាណេដែលផ្តល់ជាពិសេសនូវបន្លែនិងផ្លែឈើនានា ។ ទិន្នផលកើនឡើងគ្រប់ទីកន្លែង ដូចជាមេគោមួយក្បាលផ្តល់ទឹកដោះបាន 3500 លីត្រក្នុងមួយឆ្នាំ ស្រូវសាលីផ្តល់ទិន្នផលបាន 5 តោន/ហ.ត ។ ចំណែកនៅប្រទេសបារាំងវិញ កសិកម្មតាងបានតែ 3% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ធានារ៉ាប់រងបានដល់ទៅ 12% នៃលំនាំចេញរបស់ប្រទេស អាចឱ្យបារាំងប្រកួតប្រជែងជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកបាន ហើយកសិករបារាំងម្នាក់អាចចិញ្ចឹមមនុស្សបានចំនួន 40 នាក់ ។

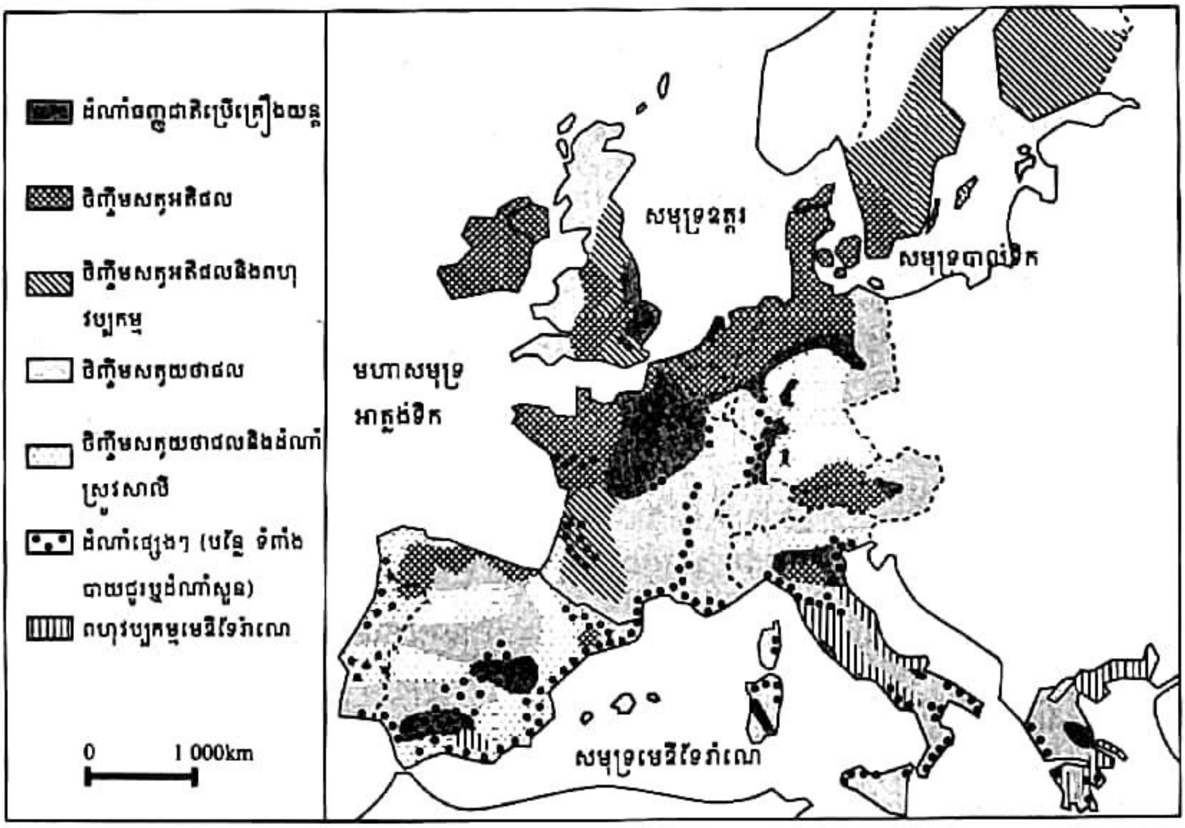

ប្រភេទដំណាំផ្សេងៗនិងប្រព័ន្ធផលិតកម្មកសិកម្មនៅសហភាពអឺរ៉ុប

បច្ចុប្បន្នដោយសារការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមានភាពកាន់តែប្រសើរឡើង កសិករម្នាក់ជាអ្នកក្សេត្រសាស្ត្រផង ពាណិជ្ជករផង និងគណនេយ្យករផង ។ ការប្រើប្រាស់សេវាព័ត៌មានវិទ្យាបានជ្រៀតចូលទៅក្នុងកសិដ្ឋាន ។ ការគាំទ្រខាងដើមទុនជាឱសថលើកកម្លាំងសម្រាប់ធ្វើឱ្យការងារកសិកម្មដំណើរការបានដោយឥតអាក់ ។

2. កសិករអឺរ៉ុបខាងលិច

កសិករនៅតាមអាងនៃទីក្រុងឡុង កសិករនៅភាគខាងជើង និងកណ្តាលអាងប៉ារីស កសិករនៅហូឡង់និងដាណឺម៉ាក បានអនុវត្តដំណាំអតិផលនិងចិញ្ចឹមសត្វតាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រ ។ ក្នុងគោលបំណងឆ្ពោះទៅរកពាណិជ្ជកម្មមួយប្រសើរជាងមុន កសិកម្មបានឈានទៅដល់ការអនុវត្តបច្ចេកទេសជឿនលឿនដោយប្រើប្រាស់ជីគីមីនិងគ្រឿងយន្តកាន់តែច្រើន ដែលជាហេតុនាំឱ្យកសិករមានបំណុលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ ។ ទោះបី ប្រទេសហូឡង់មានទំហំដីតូចក្តី ក៏នៅឆ្នាំខ្លះប្រទេសនេះបានក្លាយទៅជាអ្នកនាំចេញទី 2 ខាងផលិតផលកសិកម្មនៅលើពិភពលោក ។

នៅគ្រប់តំបន់គ្មានលំហណាមួយដែលមនុស្សត្រូវបោះបង់ចោលនោះទេ ។ មនុស្សរៀបចំស្រែចំការទៅតាមលក្ខណៈអាកាសធាតុ និងសណ្ឋានដី ។ ដោយសារដំណាំធញ្ញជាតិ កសិករបានប្លែងទំនាប និងខ្ពង់រាបអាគីតាំង អាងប៉ារីស បដ (Borde) ... ឱ្យទៅជាជង្រុកស្រូវសាលីនៃទ្វីបអឺរ៉ុប ។ កសិករនៅបានចិញ្ចឹមសត្វតាមស្រែចម្ការនៃតំបន់ដែលទទួលឥទ្ធិពលមហាសមុទ្រ ចាប់ពីតំបន់កាលីស (Galice) នៅភាគខាងត្បូងទៅតំបន់អេកូស (Ecosse) នៅភាគខាងជើង ។ វាលស្មៅដែលច្រើនតែមានទម្រង់ជាស្រែចំណារមានច្រើនលើសលប់ ដូចជានៅអៀឡង់ជាដើម ។

កសិករជាឧស្សាហករនៃដីធ្លី ។ កសិដ្ឋានបានក្លាយជារោងចក្រផលិតគ្រឿងបរិភោគដែលគេហៅថា "កសិ-ឧស្សាហកម្ម" ។ ទិន្នផលកសិកម្មអាចកើនឡើងដល់ 10 តោន/ហ.ត ។ ឯកម្លាំងពលកម្មត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។ ដូចគ្នានឹងការដាំដំណាំដែរ ការចិញ្ចឹមសត្វកាន់តែមានភាពប្រសើរឡើង ដោយប្រើជម្រើសពូជ ឬការបង្កាត់ពូជតាមបែបសិប្បនិម្មិត ការត្រួតពិនិត្យសុខភាពសត្វ ការបំប៉នចំណីអាហារ និងការប្រើក្រោលសេរីជាដើម ។ ទ្រុងបសុសត្វទំនើបៗផ្តល់សត្វរាប់ពាន់ក្បាល និងស៊ុតរាប់តោន ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ បញ្ហាថ្មីកើតមានជាបន្តបន្ទាប់ ដូចជាកង្វក់ដែលកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ និងវិបត្តិគោឆ្កួតដែលចោទឡើងចំពោះកសិកម្មអតិផលនេះ ។

3. កសិករសហរដ្ឋអាមេរិក

កសិកម្មអាមេរិកប្រើប្រាស់អស់ 2.5% នៃប្រជាជនសកម្ម ផ្តល់បរិមាណផលិតផលច្រើនសម្បើម ដែលអាចបំពេញតម្រូវការក្នុងស្រុកនិងផ្គត់ផ្គង់ចរន្តនាំចេញមួយដ៏ខ្លាំងក្លាបាន ។

កសិករអាមេរិកជាអ្នកផលិតស្បៀងអាហារបានច្រើនបំផុតនៅលើពិភពលោក ។ ស្នាដៃវិសេសខ្លះ ជាលទ្ធផលនៃការធ្វើទំនើបកម្មក្នុងអាជីវកម្មធំៗ (កសិដ្ឋានមួយមានដីជាមធ្យម 180 ហ.ត នៅសហភាពអឺរ៉ុបមានត្រឹមតែ 17 ហ.ត) ប្រដាប់ដោយគ្រឿងយន្តនិងធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយទីផ្សារក្នុងស្រុកបានយ៉ាងល្អ ។

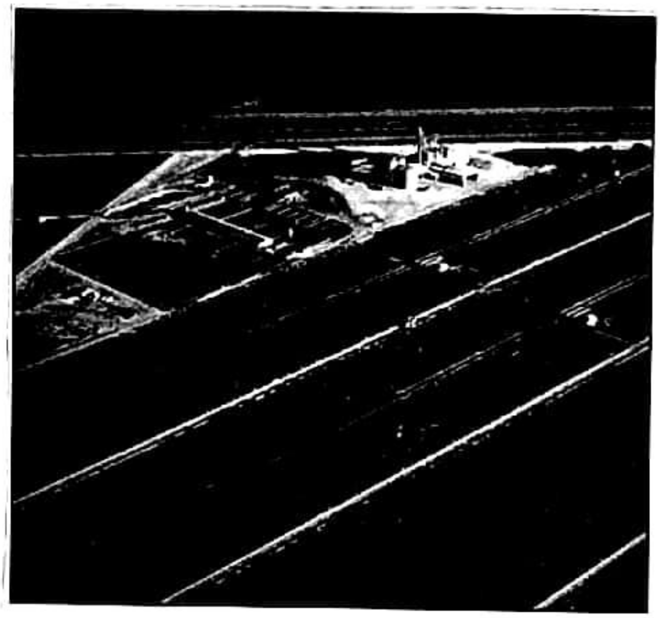

កសិដ្ឋានបំប៉នសត្វយកសាច់នៅរដ្ឋតិចសាស់ (សហរដ្ឋអាមេរិក)

កសិករអាមេរិកមានចំនួនសរុបតិចជាង 2.5 លាននាក់ ទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលល្អលើផ្នែកបច្ចេកទេស ក្សេត្រសាស្ត្រ និងការគ្រប់គ្រង ។

កសិករអាមេរិកម្នាក់អាចចិញ្ចឹមមនុស្សបាន 80 នាក់ ។ ចំណែកនៅរុស្ស៊ីបានត្រឹមតែ 20 នាក់ ។ លទ្ធផលទាំងនេះ បានមកពីការដាំដុះលើផ្ទៃដីតែ 17% នៃផ្ទៃប្រទេសប៉ុណ្ណោះ ស្មើនិង 440 លានហិចតា បែងចែកបានជិតពីរលានកសិដ្ឋាន ។ ផលិតកម្មដំណាំ (45% នៃផលទុន)និងសត្វ(55%)ពឹងផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវក្សេត្រសាស្ត្រនិងសត្វសាស្ត្រ ។ ទីដីបញ្ចូលទឹកបានកើនឡើងដល់ 20 លានហិចតា (ឆ្នាំ 1945 មានតែ 6 លានប៉ុណ្ណោះ) ។ សហរដ្ឋអាមេរិកប្រើប្រាស់អស់ 18% នៃគ្រាក់ទ័រក្នុងពិភពលោក ។

បណ្តុំកសិកម្មអាមេរិកមានភាពជឿនលឿនណាស់ ។ កាលពីឆ្នាំ 1950 កសិដ្ឋានទាំងអស់មានចំនួនជាង 5 លាន ហើយកសិដ្ឋាននីមួយៗមានផ្ទៃជាមធ្យមតិចជាង 100 ហ.ត ។ បច្ចុប្បន្នមានជាង 2 លានកសិដ្ឋានដែលជាមធ្យមកសិដ្ឋាននីមួយៗមានផ្ទៃ 200 ហ.ត ។ 7/10 នៃអាជីវកម្មតូចតាចសម្រេចបានក្រោម 40 000 ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ ។ វាជាកសិកម្មមួយរបស់កសិករតូចតាចបែបអតិផលនឹងទទួលបានផលគ្រប់គ្រាន់នៅតាមបរិមណ្ឌលក្រុង ឬក៏ជាដំណាំឯកទេសនិងបញ្ចូលទឹកនៅភាគខាងត្បូង ។ ប៉ុន្តែនៅទីដទៃទៀត ដំណាំមានលក្ខណៈជាចន្លោះៗនិងមិនទៀងទាត់ ដូចជាកសិដ្ឋានចំនួនជាង 300 000 អាចឈរជើងបាន តែក្នុងករណីដែលអាជីវករមានផលទុនពីប្រភពផ្សេងទៀត ។

ប្រភេទកណ្តាលមានប្រហែល 250 000 កសិដ្ឋានធ្វើអាជីវកម្មតាមបែបគ្រួសារ ជាទូទៅផ្តល់ផលិតផលច្រើន តែក៏ជំពាក់បំណុលគេជារឿយៗ ។ ជាចុងក្រោយ អាជីវកម្មខ្នាតធំមានចំនួនប្រមាណ 300 000 ជាសហគ្រាសមូលធននិយមប្រកបដោយស្នាដៃខ្ពស់មានទឹកប្រាក់ជំនួញលើសពី 100 000 ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលសុទ្ធតែបានទទួលជំនួយមួយផ្នែកយ៉ាងសំខាន់ពីរដ្ឋសហព័ន្ធ ។

ការបែងចែកភូមិភាគខាងកើតនិងមីតវែស ជាវង់កសិកម្មបានបង្ហាញឱ្យឃើញនូវទិដ្ឋភាពប្លែកៗ ។ ភូមិភាគឦសាននិងតំបន់បឹងធំជាទឹកដីស្រែចំណារសម្រាប់ការចិញ្ចឹមសត្វយកទឹកដោះនិងដំណាំបន្លែ ឈើហូបផ្លែតាមបរិមណ្ឌលក្រុង ។ នៅប៉ែកខាងលិចភាគកណ្តាលមានវង់ស្រូវសាលីនិងវង់ពោតដែលសព្វថ្ងៃគេឃើញមានដំណាំផ្សេងៗទៀតដូចជា សណ្តែកសៀង ស្មៅសត្វ ចិញ្ចឹមសត្វក្រៅដី(គោនិងជ្រូក) ។ នៅភាគខាងត្បូង កប្បាសនិងថ្នាំជក់លែងជាដំណាំផ្តាច់មុខទៀតហើយ ។ ពហុវប្បកម្មរួមជាមួយនឹងការចិញ្ចឹមសត្វ (ពិសេសសត្វស្លាប) ត្រូវបានអនុវត្តនៅក្បែរនោះ ។ ភូមិភាគខាងលិចជាតំបន់ចិញ្ចឹមសត្វបែបយថាផល ការដាំដុះរួមតូចមកនៅត្រឹមវង្វង់ទីដីបញ្ចូលទឹកដូចជា ចម្ការក្រូចនៅជ្រលងអធិរាជ (Imperial Valley) និងចម្ការទំពាំងបាយជូរនៅជ្រលងណាប៉ា (Napa Valley) រដ្ឋកាលីផរនី ។

យន្តកម្មកសិកម្មអាមេរិក

កសិកម្មអាមេរិកបានធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងផ្ទៃនៃ "ពហុដ្ឋានកសិ-ឧស្សាហកម្ម" ដ៏សម្បើមមួយ ដោយបានប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មអស់ជិត 20% នៃប្រជាជនសកម្ម ។ នេះជាបណ្តុំបញ្ស្សរដ៏ធំ

ខូលាយមួយនៃឧស្សាហកម្មដី (Industries du Sol) ដែលនៅផ្នែកលើ ពលករសកម្មចំនួន 6លាននាក់ បំពេញការងារផលិតគ្រឿងយន្ត ជី ចំណីសត្វ ថ្នាំការពារដំណាំ បម្រើការងារខាងបណ្ដល់ហិរញ្ញវត្ថុ និងធានារ៉ាប់រង ។ នៅផ្នែកខាងក្រោម មានពលករជិត ១លាននាក់ បម្រើការខាងការកែច្នៃកសិផល ដំណឹកជញ្ជូន និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មផលិតផលសម្រេច ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់សហគ្រាសកសិ-អាហារធំៗ ។

មួយភាគបួននៃផលិតកម្មត្រូវបាននាំចេញ ។ កសិកម្មអាមេរិកពឹងផ្អែកលើទីផ្សារអន្តរជាតិនិងជាពិសេសកសិកម្មនេះងាយប្រែប្រួលផ្លាស់ប្ដូរដែលមួយផ្នែកទាក់ទងទៅនឹងភាពមិនទៀងទាត់នៃអាកាសធាតុនិងមួយផ្នែកទៀតគឺសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់នយោបាយរដ្ឋ ។ *ឧទាហរណ៍* ដូចជាសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់លោកប្រធានាធិបតី ហាមឃាត់មិនឱ្យនាំចេញជាតិទៅលក់ឱ្យសហភាពសូវៀត ដើម្បីប្រឆាំងទៅនឹងការចូលលុកលុយរបស់សូវៀតលើប្រទេសអាហ្វហ្គានីស្ថាន (1979) ។ ប៉ុន្តែអ្នករងគ្រោះគឺកសិករអាមេរិក ព្រោះថាសហភាពសូវៀតអាចទទួលបានការផ្គត់ផ្គង់ពីទីផ្សារដទៃទៀត ។

? សំណួរ

1. តើកសិកម្មអឺរ៉ុបសព្វថ្ងៃទទួលបានកំណែប្រែអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។
2. តើកសិករអឺរ៉ុបបានទទួលការបណ្ដុះបណ្ដាលយ៉ាងដូចម្ដេច ?
3. ចូរកំណត់ន័យនៃពាក្យ : ស្រែចំណារ ស្រែវាល កសិ-អាហារ កសិ-ឧស្សាហកម្ម កសិ-ពាណិជ្ជកម្ម ។
4. តើស្នាដៃវិសេសៗក្នុងវិស័យកសិកម្មអាមេរិកបានមកពីអ្វី ?
5. ដូចម្ដេចហៅថា "វង់កសិកម្ម" ? នៅសហរដ្ឋអាមេរិកមានវង់កសិកម្មអ្វីខ្លះ ? បច្ចុប្បន្ននេះតើវង់កសិកម្មទាំងនោះ បានទទួលកំណែប្រែអ្វីខ្លះ ?
6. តើកសិកម្មអឺរ៉ុបនិងកសិកម្មអាមេរិកមានលក្ខណៈដូចគ្នានិងខុសប្លែកគ្នាដូចម្ដេចខ្លះ ?

? សំណួរបញ្ចប់ជំពូកទី២

I. ចូរគូសសញ្ញា ✓ ក្នុងប្រអប់មុខចម្លើយត្រូវតែមួយគត់

1. នៅអាស៊ីមូសុង ដំណាំអាហារសំខាន់ជាងគេគឺ

☐ ក. ស្រូវមីល ☐ ខ. ស្រូវសាលី

☐ គ. ស្រូវ ☐ ឃ. ស័រកូ

2. នៅកម្ពុជាយើង ដំណាំចំការធំៗដែលបន្សល់ទុកដោយពួកអាណានិគមបារាំងគឺ

☐ ក. តែ ☐ ខ. កាហ្វេ

☐ គ. កាកាវ ☐ ឃ. កៅស៊ូ

II. ចូរផ្គូផ្គងផ្នែក A និង B រួចភ្ជាប់ចម្លើយត្រូវក្នុងផ្នែក C

A	B	C (ចម្លើយ)
1. កសិកម្មចិញ្ចឹមពោះ 2. កសិកម្មជំនួញ 3. កសិកម្មពនេចរ	ក. ដំណាំដែលផ្លាស់ប្ដូរទីកន្លែង ។ ខ. ដំណាំចម្ការធំៗ (កៅស៊ូ កាហ្វេ តែ អំពៅ ម្នាស់ ...) ។ គ. ដំណាំស្រូវនៅអាស៊ីមូសុងឬដំណាំស្រូវមីលនៅអាហ្វ្រិក ។ ឃ. ដំណាំស្រូវសាលីនៅអឺរ៉ុបខាងលិច ។	1 → 2 → 3 →

III. ចូរបំពេញល្បះខាងក្រោមឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

1. កសិកម្មអឺរ៉ុបទទួលបានកំណែប្រែដោយអនុលោមទៅតាម .... ។

2. សំណុំសកម្មភាពរួមមានផលិតកម្ម ការប្លែងភាព និងការជួញដូរគ្រឿងបរិភោគហៅថា .... ។

IV. សំណួរ

1. ចូរបង្ហាញពីផលិតភាពការងារកសិកម្មរបស់កសិករអឺរ៉ុប អាស៊ី ឬអាហ្វ្រិក រុស្ស៊ីនិងអាមេរិក ។

2. នៅកម្ពុជាយើង តើមានដំណាំចំការធំៗបែបពាណិជ្ជកម្មដែរឬទេ ? ចូរពន្យល់និងបញ្ជាក់ដោយឧទាហរណ៍ ។

3. តើអត្ថិផលកម្មកសិកម្មនៅតាមជ្រលងនៃទ្វីបអាស៊ីផ្អែកលើលទ្ធភាពអ្វីខ្លះ ?

ជំពូកទី 3 ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មីនៅអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក

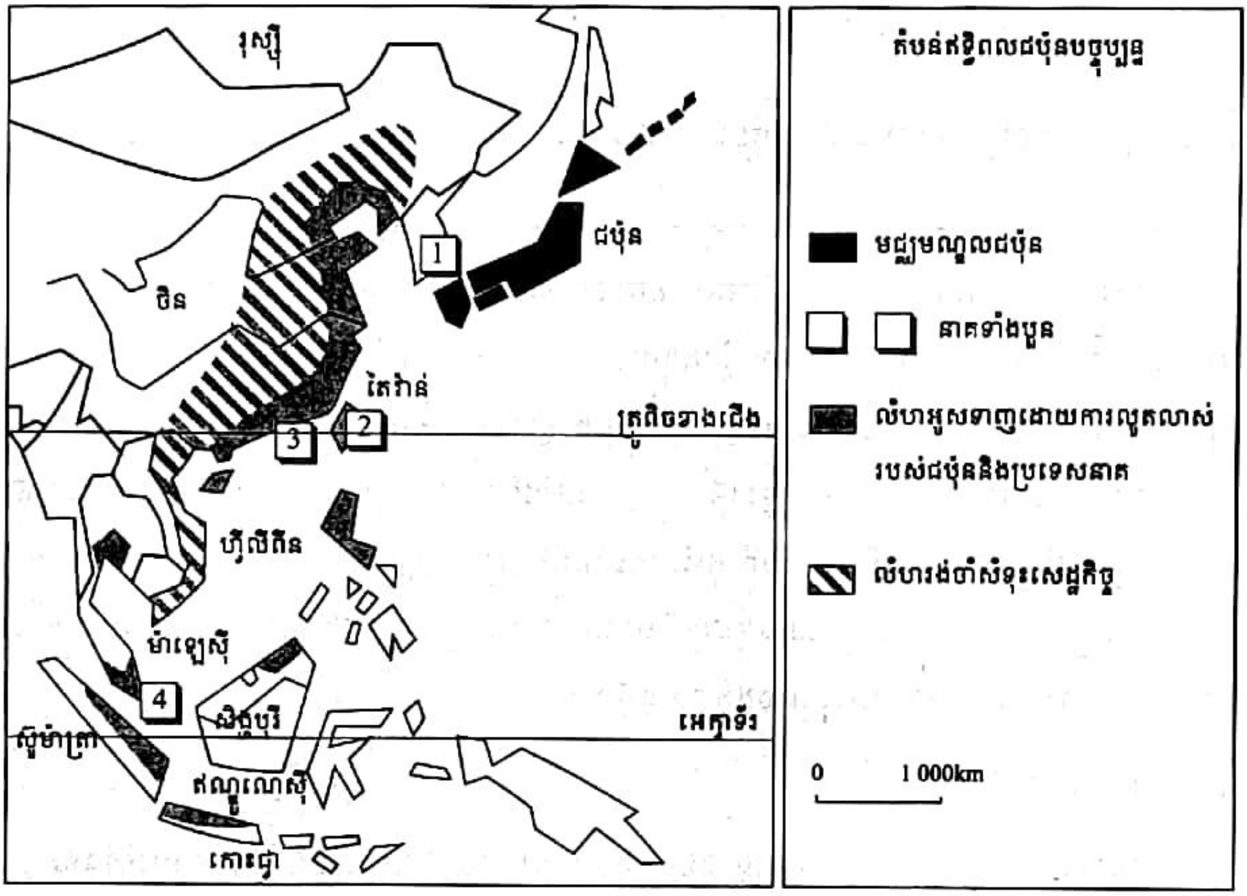

ផែនទីប្រទេសនៅអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក

"ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មី" ជាកន្សោមពាក្យមួយ ប្រើសម្រាប់សម្គាល់ប្រទេសលោកខាងត្បូងមួយចំនួនដែលសម្រេចបានខឿនឧស្សាហកម្មរីកចម្រើនប្រាកដប្រជាមួយ ។ ប្រទេសទាំងនោះរួមមាន *កូរ៉េខាងត្បូង តៃវ៉ាន់ ហុងកុង សិង្ហបុរី ប្រេស៊ីល ម៉ិកស៊ិក* និងរួមទាំងចិន *ឥណ្ឌា តួគី ម៉ាឡេស៊ី ឬ ឥណ្ឌូណេស៊ី* ផង ។

ចំណែក "នាគទាំងបួន" ជាកន្សោមពាក្យសម្រាប់សម្គាល់ប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មីនៃអាស៊ីដែលបានរួមចំណែកធ្វើឱ្យឆ្នេរប៉ាស៊ីហ្វិកក្លាយជាតំបន់ទទួលបានចំលែងគួរឱ្យស្ញប់ស្ញែងបំផុត ។ នាគទាំងបួននោះគឺ *កូរ៉េខាងត្បូង តៃវ៉ាន់ ហុងកុង និងសិង្ហបុរី* ។

មេរៀនទី

1 ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ❑ រៀបរាប់ពីលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ លក្ខខណ្ឌសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង ។

ប្រទេសកូរ៉េមាននេឈ្មោះជាផ្លូវការថា "*សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ*" ។ បន្ទាប់ពីការបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទី 2 និងស្ថិតនៅក្រោមកាលៈទេសៈនៃសង្គ្រាមត្រជាក់ ឧបទ្វីបកូរ៉េត្រូវបានបែងចែកជាពីរ ។ នៅឆ្នាំ 1950 ប្រទេសកូរ៉េចាប់ផ្តើមសង្គ្រាមរវាងបងប្អូនឯង(កូរ៉េខាងជើងនិងកូរ៉េខាងត្បូង) ហើយសង្គ្រាមបានបញ្ចប់តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងយុទ្ធសន្តិភាពមួយនៅថ្ងៃទី 27 ខែកក្កដា ឆ្នាំ 1953 ។ ចាប់ពីពេលនោះមក ឧបទ្វីបកូរ៉េត្រូវបានបែងចែកជាពីរគឺ កូរ៉េខាងជើងនិងកូរ៉េខាងត្បូង ។

តើប្រទេសនេះមានលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិបែបណា ? តើលក្ខខណ្ឌសង្គមមានការវិវត្តដូចម្តេច ? ហើយតើកត្តាសំខាន់នៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចមានអ្វីខ្លះ ?

1. លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ

ប្រទេសនេះស្ថិតនៅភាគខាងត្បូងនៃឧបទ្វីបកូរ៉េ ខាងលិចជាប់សមុទ្រលឿង ខាងកើតជាប់សមុទ្រជប៉ុន(សមុទ្រខាងកើត)ខាងត្បូងជាប់ច្រកកូរ៉េ និងសមុទ្រចិនខាងកើត ។ ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូងមានផ្ទៃដីសរុប 99 678 km^2 រួមទាំងកោះប្រហែល 3 000ផង ចែកជាបួនតំបន់គឺ

- តំបន់ភាគខាងកើត សម្បូរជួរភ្នំខ្ពស់និងទំនាបឆ្នេរតូចចង្អៀត
- តំបន់ភាគខាងលិច មានទំនាបឆ្នេរធំទូលាយ អាងទន្លេនិងទីដីរពើតរពើង
- តំបន់ភាគនិរតីជាតំបន់កូនភ្នំ
- តំបន់ភាគអាគ្នេយ៍ ជាអាងទន្លេណាកដុងដ៏ធំទូលាយ ។

និយាយរួមតំបន់ទំនាបទាំងអស់តាងបាន 30%នៃផ្ទៃប្រទេស ។ កំពូលខ្ពស់នៃកូរ៉េខាងត្បូង គឺ *ភ្នំហាឡា* មានកម្ពស់ 1 950m ។

ប្រទេសកូរ៉េមានទន្លេសំខាន់ៗមួយចំនួនដូចជា ទន្លេអាំណុក ទន្លេហាន និងទន្លេណាកដុងដែលហូរចាក់ទៅសមុទ្រខាងលិច ឬ សមុទ្រខាងត្បូង ។ ទន្លេហានមានប្រវែង 514km និងទន្លេណាកដុងប្រវែង 500km ដែលជាទន្លេមានប្រវែងជាងគេមានប្រភពទឹកចេញពីភ្នំតែបែក ហើយហូរចាក់នៅក្នុង

សមុទ្រ ។ ទន្លេ*ហាន*នៅខាងពាយ័ព្យហូរកាត់រដ្ឋធានី*សេអ៊ូល* ចាក់ទៅក្នុងសមុទ្រលឿង ។ ទន្លេ*ណាកដុង* នៅខាងត្បូងហូរចូលច្រកសមុទ្រកូរ៉េត្រង់ *ពូសាន* ដែលកំពង់ផែសំខាន់មួយរបស់កូរ៉េខាងត្បូង ។ *គុម* ជាទន្លេដ៏ធំមួយទៀតហូរកាត់ក្រុង*តេចុន* ប៉ែកខាងលិចនៃភូមិភាគកណ្ដាលចាក់ទៅក្នុងសមុទ្រលឿងដែរ ។ នៅតាមអាងទន្លេទាំងបីនេះមានមនុស្សរស់នៅកុះករនិងជាតំបន់កសិកម្មដ៏ធំធេងទៀតផង ។

កូរ៉េខាងត្បូង មានឆ្នេរទាំងអស់ប្រវែង 2 400km មានលក្ខណៈរនេករឆូច ដាច់ជាកង់ៗ នៅខាងលិចនិងខាងត្បូងបង្កើតបានជាឆកនិងជ្រោយ និងជាទីជម្រកកំពង់ផែធម្មជាតិជាច្រើន ។ ចំណែកកោះទាំង 3 000 ភាគច្រើនកោះតូចៗនិងគ្មានមនុស្សរស់នៅ ភ្ជាប់ពីឆ្នេរភាគខាងលិចមកឆ្នេរភាគខាងកើត ។

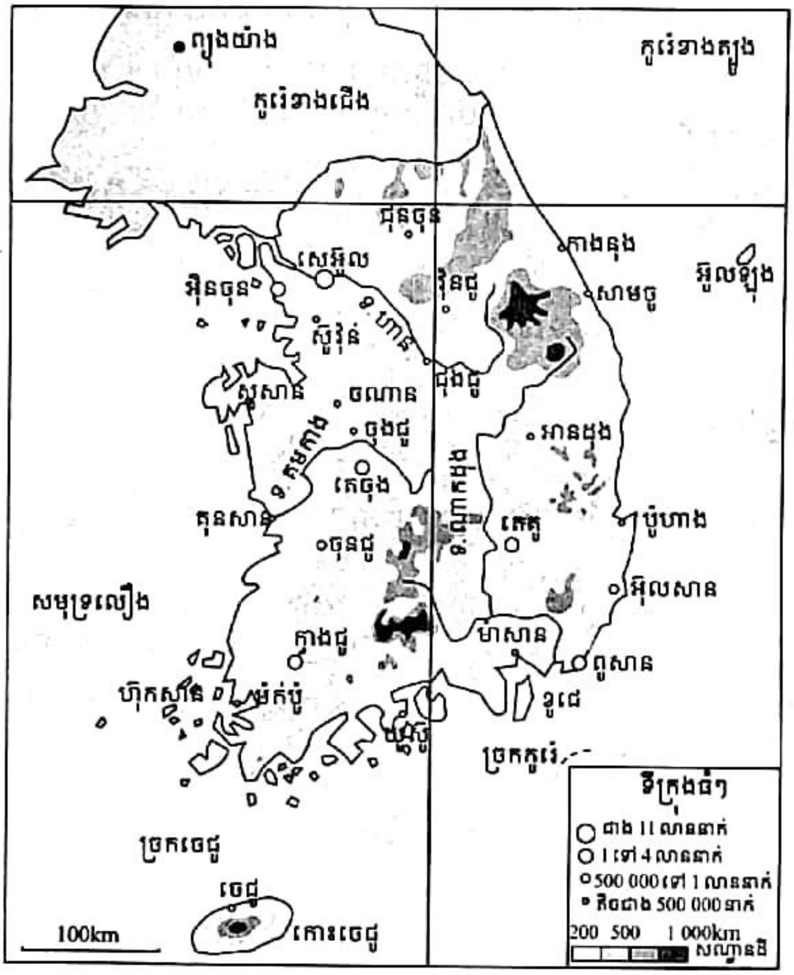

សណ្ឋានដី កូរ៉េខាងត្បូង

អាកាសធាតុកូរ៉េខាងត្បូងបង្កើតឱ្យមានរដូវបួនច្បាស់លាស់ ។ និទាឃរដូវ និងសរទរដូវមានរយៈពេលខ្លី ។ សិសិររដូវត្រជាក់ មានខ្យល់បក់បោកនិងធ្លាក់ទឹកកក ។ វស្សានរដូវ ក្ដៅ សើម និងមានភ្លៀងធ្លាក់ ។ ធាតុអាកាស តែងទទួលឥទ្ធិពលទ្វីបនិងសមុទ្រនៅជុំវិញ ។ ខ្យល់មូសុងអាស៊ីខាងកើត នាំមកនូវខ្យល់ត្រជាក់ ពីតំបន់អាកទិចនៅសិសិររដូវ និងមូសុងបក់មកពីសមុទ្រចិនខាងត្បូងនៅវស្សានរដូវជាខ្យល់ក្ដៅផ្ទុកដោយចំហាយទឹកច្រើន ។

ជាទូទៅក្នុងខែមករា នៅទីក្រុងសេអ៊ូលសីតុណ្ហភាពស្ថិតនៅចន្លោះពី –7 ទៅ 1°C ហើយក្នុងខែកក្កដា សីតុណ្ហភាពនៅចន្លោះពី 27 ទៅ 29°C ។ ជាធម្មតា កម្រិតទឹកភ្លៀងប្រចាំឆ្នាំនៅសេអ៊ូលមានកម្ពស់ 1 370 mm និងនៅប៊ូសានមានកម្ពស់ 1 470 mm ។ ជាទូទៅ រដូវចាន់ម៉ា ឬ រដូវភ្លៀងមានរយៈកាលប្រហែលមួយខែ គឺចាប់ពីចុងខែមិថុនាដល់ខែកក្កដា ។ ក្នុងគិម្ហន្តរដូវ មានភ្លៀងធ្លាក់រហូតដល់ទៅជាង 50 % នៃកម្រិតទឹកភ្លៀងប្រចាំឆ្នាំដែលមាននៅក្នុងតំបន់ភាគច្រើន ។ ឆ្នេរភាគខាងត្បូងតែងរងគ្រោះដោយខ្យល់ទីផុងវស្សានរដូវ ។

ព្រៃចម្រុះគ្របដណ្តប់អស់ 3/4 នៃផ្ទៃប្រទេស ហើយត្រូវបានកាប់យកមកប្រើប្រាស់ជាអុសដុតនិងសម្ភារៈសំណង់អស់ជាច្រើនសតវត្សមកហើយ ។ ប៉ុន្តែត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដាំដុះឡើងវិញចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1970 ហើយព្រៃឈើដែលនៅសេសសល់ ត្រូវបានដាក់ជាតំបន់ការពារធម្មជាតិ ។ តំបន់ការពារតាងបាន4% នៃផ្ទៃដីថែមទាំងឧទ្យានជាតិចំនួនជាង 12 កន្លែងទៀត ។ ចំណែកសត្វព្រៃ បក្សាបក្សីរបស់ប្រទេសនេះមានច្រើនប្រភេទ ។

ផ្ទុយពីកូរ៉េខាងជើង ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូងជាតំបន់ខ្សត់ធនធានរ៉ែ ។ រ៉ែសំខាន់ៗមាន ធ្យូងថ្ម (ភាគច្រើនជា អង់ត្រាស៊ីត) ដែក និងក្រាភីត ។ រ៉ែផ្សេងៗទៀតមានស័ង្កសី តង់ស្តែន សំណ ទង់ដែង មាស ប្រាក់ និងម៉ូលីបដែន ។ ប៉ុន្តែប្រទេសនេះសម្បូរថ្មកំបោរណាស់ ។

2. លក្ខណសង្គម

សង្គមកូរ៉េខាងត្បូង ជាសង្គមថ្មីមួយដែលរដ្ឋប្រើអាជ្ញាក្នុងការដឹកនាំ ហើយសង្គមនោះទៀតសោតកំពុងតែវិវត្តយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។

ប្រជាធិបតេយ្យនៅប្រទេសនេះ មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នានិងប្រជាធិបតេយ្យនៅបណ្តាប្រទេសលោកខាងលិចនិងជប៉ុនដែរ ។ គោលបំណងនៃរបបគ្រប់គ្រងនេះ គឺការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ការបង្កើនធនធាន និងអានុភាព ដើម្បីធ្វើឱ្យសុខុមាលភាពប្រជាពលរដ្ឋបានប្រសើរនិងពង្រឹង "ជំហរ" ប្រទេសជាតិលើវេទិកាអន្តរជាតិបានរឹងមាំ ។ ទោះបីជីវភាពនយោបាយមានការលោតផ្លោះដូចម្តេចក្តី ក៏ការគ្រប់គ្រងតែងប្រព្រឹត្តទៅតាមគន្លងទស្សនៈ *ខុងជឺ* ជានិច្ច ។

ចលនាសែម៉ើលអ៊ុនដុងមានន័យថាចលនា "សហគមន៍ថ្មី" ដែលចាប់ផ្តើមឡើងជាមួយនឹងចលនាអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ដោយឈរលើគុណតម្លៃជាមូលដ្ឋានសំខាន់ៗដូចជា ការព្យាយាមរៀសរវៃ ស្វ័យគ្រប់គ្រាន់ និងសហប្រតិបត្តិការ ។ ក្នុងការចាប់ផ្តើមដំបូងរបស់ចលនា "សែម៉ើល" រដ្ឋដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបង្កើតមូលដ្ឋានគ្រឹះរបស់ចលនានេះ ។ ដើម្បីបន្តការជំរុញនិងអភិវឌ្ឍចលនាសែម៉ើល រដ្ឋាភិបាលបានបង្វែរចលនានេះឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ពលរដ្ឋ នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ 1980 ហើយទីស្នាក់ការចលនាសែម៉ើលត្រូវបានបង្កើតឡើង ។

គោលការណ៍ជាប្រពៃណីដ៏ចំទូលាយទាំងនោះ ត្រូវបានយកមកអនុវត្តក្នុងសង្គមមួយដែលមានការវិវត្តយ៉ាងរហ័ស ។ ក្នុងឆ្នាំ 1965 មធ្យមភាពនៃអត្រាកំណើតកុមារកូរ៉េ មាន 5.63 ដែលជាអត្រាមួយមានកម្រិតខ្ពស់ជាងមធ្យមភាពនៃអត្រាកំណើតសកល ។ ប៉ុន្តែ ចាប់ពីឆ្នាំ 1990មក អត្រាកំណើតមានកម្រិតមិនដល់ 2.0 ផង ។ យោងតាមស្ថិតិក្នុងឆ្នាំ 2009 មធ្យមភាគនៃអត្រាកំណើតមានកម្រិតប្រហែល 1.15 គឺមិនបានពាក់កណ្តាលនៃកម្រិតមធ្យមភាពនៃអត្រាកំណើតសកលលោកដែលមានកម្រិត 2.65 ហើយអត្រាកំណើតនេះមានកម្រិតទាបបំផុតក្នុងចំណោមប្រជាជាតិនានានៃអង្គការសហប្រតិបត្តិការនិងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច (OECD) ។

ជាមួយនឹងការលូតលាស់នៃឧស្សាហូបនីយកម្មនិងនគរូបនីយកម្ម ប្រជាកសិករក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នមានតិចជាង 10% នៃចំនួនប្រជាជនសរុប ហើយប្រជាជនដែលរស់នៅទីក្រុងមានប្រមាណ 70% នៃចំនួនប្រជាជនសរុប ។

នគរូបនីយកម្មខ្វះការត្រួតពិនិត្យបានចោទជាបញ្ហាយ៉ាងខ្លាំង ហើយក៏មានការរីកលូតលាស់យ៉ាងនាប់រហ័សដែរ ។ ប្រជាជនកូរ៉េខាងត្បូងជិត 7/10ជាអ្នកទីក្រុង ។ រដ្ឋធានី *សេអ៊ូល* ជាប់ចំណាត់ថ្នាក់លេខ 3 ឬ 4ក្នុងពិភពលោក ដែលមានកំណើនមនុស្សចំនួនប្រហែល 300 000 នាក់ក្នុងមួយឆ្នាំៗ ។ នៅភាគខាងត្បូង ពូសាន ជាកំពង់ផែលេខមួយ និងជាទីក្រុងទី 2 នៃប្រទេសមានកំណើនប្រជាជន 200 000 នាក់ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ រីឯទីក្រុងដទៃទៀត ក៏ទទួលបានការរីកចម្រើនដែរ ដូចជាក្រុង *អ៊ុលសាន* ជាឧទាហរណ៍ ។ នគរូបនីយកម្មបែបនេះ តម្រូវឱ្យមាននយោបាយសាងសង់លំនៅស្ថានលក់ជូនប្រជាជនក្រុងថ្មី ដែលកើនឥតឈប់ឈរដោយតម្លៃថោក តែមិនអាចបានគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។

ក្រោមឥទ្ធិពលនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងសម្ពាធនៃការទាមទារប្រាក់បៀវត្សមានការកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ កូរ៉េខាងត្បូងពុំមែនជាប្រទេសដែលពលករស៊ីថ្លៃថោកនោះទេ ។ ជាវិបាក កម្រិតជីវភាពប្រជាជនត្រូវបានលើកតម្កើងដូចគ្នានឹងនៅប្រទេសជប៉ុនដែរ ។ ក្រោយភាពក្រីក្រអស់រាប់សតវត្សមក សង្គមកូរ៉េបានឈានចូលទៅក្នុងសម័យកាលបម្រើបម្រាស់ដោយក្តីប្រាថ្នាខ្ពស់ ។

3. សេដ្ឋកិច្ចថ្មីមួយ

3.1. មាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍តាមបែបកូរ៉េខាងត្បូង

ប្រទេសនេះ បានកសាងកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ដោយផ្អែកលើកត្តាសំខាន់ៗបួន :

ភាពសម្បូរក្រុមហត្ថពលករនៅវ័យក្មេង : ប្រកបដោយជំនាញ បំពេញការងារបានល្អ និងព្រមទទួលយកប្រាក់ខែទាប ម៉ោងការងារច្រើន ។

រដ្ឋអំណាចមួយដែលមាននៅគ្រប់កន្លែង : នៅបណ្តាប្រទេសមូលធននិយម ជាការពិត ផែនការកម្មមានលក្ខណៈប្រិតប្រៀនបំផុត ហើយការបង្កើតសហគ្រាសសាធារណៈបានដាក់ឱ្យដំណើរការរោងចក្រធំៗ ។ រដ្ឋាភិបាល តែងកំណត់ផ្នែកដែលមានអាទិភាពនិងគោលដៅម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ហើយបង្កើតឱ្យមានអាជ្ញាធរមួយចំនួនបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋនៅពីលើធនាគារ ។

ការផ្ដល់ហិរញ្ញវត្ថុមួយដ៏ចម្លែក ៖ មែនហើយ 30% នៃវិនិយោគសរុបកាលពីមុនឆ្នាំ 1965 ត្រូវបានផ្ដល់ហិរញ្ញវត្ថុដោយសហរដ្ឋអាមេរិក ជាបន្តបន្ទាប់មកទៀតដោយកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយជប៉ុន ឬប្រទេសផ្សេងៗទៀត ដែលប្រាក់កម្ចីត្រូវបានទទួល ។ សហគ្រាសរួម (មូលធនជាតិនិងបរទេសរួមគ្នា) របស់សហរដ្ឋ ឬជប៉ុនមានដល់ទៅ 4/5 តាងបាន 15% នៃវិនិយោគសរុបក្នុងឧស្សាហកម្មគីមីនិងអេឡិចត្រូនិច ។

ទម្ងន់នៃកុងគ្លូមេរ៉ា ៖ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការនានា សម្រាប់លំនាំចេញចាប់ពីឆ្នាំ 1962 មក បានជំរុញឱ្យរដ្ឋជួយសម្រួលដល់បណ្ដុំឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ ។ ពហុដ្ឋាន **ប៉ូហាង** ត្រូវបានដាក់ឱ្យដំណើរការនៅឆ្នាំ 1970 បន្ទាប់មក មានពហុដ្ឋាន **ក្វាងយ៉ាង អ៊ុលសាន យេវចុង** ... ។

ក្រុមហ៊ុនពលករជាង 50% ធ្វើការនៅក្នុងសហគ្រាសតូចៗនិងមធ្យម (95% នៃសហគ្រាស) ប៉ុន្តែក្រុមសហគ្រាសធំៗចំនួន 50 ដែលមាន 9 ជាសហគ្រាសយក្សធំសម្បើម ផលិតបាន 73% នៃផលិតផល និងត្រួតពិនិត្យបាន 60% នៃលំនាំចេញ ។

ភាពជោគជ័យនៃនយោបាយនេះ ធ្វើឱ្យមានកំណើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃផលិតផលជាតិសរុបដែលកាលពីឆ្នាំ 1970 មាន 8 ពាន់លានដុល្លារ ឆ្នាំ 1980 មាន 56 ពាន់លានដុល្លារ ឆ្នាំ 1988 ឡើងដល់ 150 ពាន់លានដុល្លារ និងសព្វថ្ងៃ 970 ពាន់លានដុល្លារ គឺត្រូវជា 20 045 ដុល្លារម្នាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ (2007) ។

3.2. សេដ្ឋកិច្ចមួយស្រួចស្រាល់

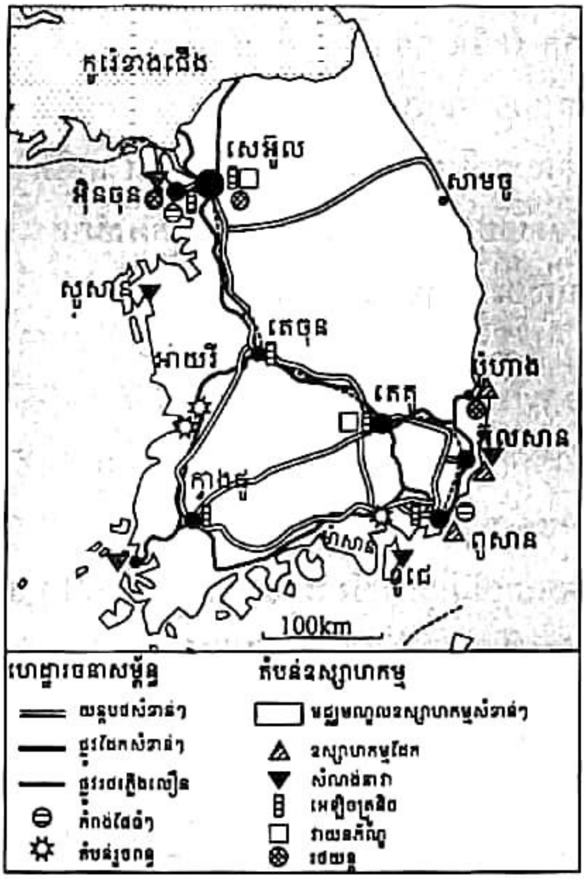

ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងនានាភាពឧស្សាហកម្ម

ផែនទីកសិកម្ម កូរ៉េខាងត្បូង

ទោះបីជាលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិមិនសូវអនុគ្រោះក៏ដោយ ក៏កសិកម្មនេះអាចបំពេញតម្រូវការបានគ្រប់គ្រាន់ខាងស្រូវនិងធញ្ញជាតិបន្ទាប់បន្សំផ្សេងៗទៀត ។ ការនេសាទប្រព្រឹត្តទៅក្នុងដែនសមុទ្រអន្តរជាតិ ហើយវារីវប្បកម្មរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។

ឧស្សាហកម្មមួយមានបីដំណាក់កាល : រហូតមកដល់ឆ្នាំ 1970 គេផលិតជាពិសេស តែគ្រឿងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ វាយនភ័ណ្ឌ ស៊ីម៉ងត៍ ជី អាហារកំប៉ុង... ។ ចាប់ពីគម្រោងផែនការទីបី (ឆ្នាំ 1972) គេបានអភិវឌ្ឍគីមី ប្រេងកាត ដែកថែប គ្រឿងយន្ត និងនាវា ដែលជារបស់ក្រុមហ៊ុនធំៗបួនគឺ ហ៊ីយុនដៃ ដេវូ សាំសុង និង ហានជីន ។ ឧស្សាហកម្មដែក មានច្រើនលើសលប់នៅ ប៉ូស្កូ គីមីប្រេងកាតនៅ អ៊ុលសាន និងយេវចុង ដែលផ្តល់ផលិតផលនាំចេញបាន 55% ។

ទោះបីថាមពលសំខាន់ៗបានមកពីធ្យូងថ្មក្នុងស្រុកនិងប្រេងកាតនាំចូលក៏ដោយ ក៏សាធារណរដ្ឋកូរ៉េមានរោងចក្រដើរដោយថាមពលនុយក្លេអ៊ែចំនួន 20 ដែលផ្តល់អគ្គិសនីបាន 50% នៅឆ្នាំ 2006 ។

នៅចុងក្រោយឆ្នាំ 1980 ផលិតផលបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ (អេឡិចត្រូនិច ជីវតិចណូឡូស៊ី ឧបករណ៍ភ្លេង)ក៏ដូចជារថយន្តដែរ ទទួលបានការរីកចម្រើនដោយកិច្ចព្រមព្រៀងនៃសហប្រតិបត្តិការជាមួយបរទេស និងក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃ កុងគ្លូមេរ៉ា ។ សាំសុង និងហ៊ីយុនដៃ មានសាខារបស់ខ្លួននៅស៊ីលីខុនវ៉ាលេ (កាលីផរនីសហរដ្ឋអាមេរិក) ។

ក្នុងឆ្នាំ 1960 ប្រទេសកូរ៉េមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័ស ក្រោមការដឹកនាំដោយនៃគោលនយោបាយកំណែទម្រង់និងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជោគជ័យដ៏របស់រដ្ឋាភិបាល ។

ក្នុងឆ្នាំ 1970 កំណើនឧស្សាហកម្មគីមីចុនធុន់ បានធ្វើឱ្យប្រទេសកូរ៉េមានការអភិវឌ្ឍនិងក្លាយជាប្រជាជាតិឧស្សាហកម្មលេចធ្លោមួយ ។ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចដ៏គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលនេះបានបន្តរហូតមកដល់ក្រោយឆ្នាំ 1980 ។ ការអភិវឌ្ឍនេះ បានលើកកម្ពស់ឋានៈប្រទេសកូរ៉េបន្តទៅទៀត រហូតដល់ក្លាយជាប្រជាជាតិមួយដែលមានសេដ្ឋកិច្ចរឹងមាំ ។ បច្ចុប្បន្ននេះ កូរ៉េជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសដែលមានទីផ្សារប្រកួតប្រជែងរឹងមាំក្នុងទីផ្សារពិភពលោក ។ ហើយប្រទេសស្ថិតក្នុងស្ថានភាពប្រកួតប្រជែងពីប្រទេសឧស្សាហកម្មដទៃទៀត ដូចជាជប៉ុនដែរ ។

? សំណួរ

1. តើកូរ៉េខាងត្បូងមានលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិអនុគ្រោះដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិដែរឬទេ? ចូរពន្យល់ ។
2. ចូរប្រៀបធៀបលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិកូរ៉េខាងត្បូងនិងកម្ពុជា ។
3. តើរបបគ្រប់គ្រងនយោបាយរបស់កូរ៉េខាងត្បូងមានលក្ខណៈដូចម្តេចខ្លះ ?
4. ដូចម្តេចហៅថា "សេម៉ូល" ?
5. តើមាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍បែបកូរ៉េខាងត្បូង ផ្អែកលើកត្តាអ្វីខ្លះ ?
6. តើដំណើរការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មកូរ៉េខាងត្បូងប្រព្រឹត្តទៅដូចម្តេច ?

មេរៀនទី

2 កោះតៃវ៉ាន់

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ពណ៌នាបានពីលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ លក្ខខណ្ឌសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចកោះតៃវ៉ាន់ ។

តៃវ៉ាន់ ជាកោះមួយនៅឯនាយឆ្នេរសមុទ្រចិន ជារដ្ឋមួយឈ្មោះថា ចិនជាតិនិយម មិនមែនជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិទេ និងមិនត្រូវទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការដោយប្រទេសជាច្រើនក្នុងពិភពលោក ។ ចំណែកចិនដីគោកបានប្រកាសថា តៃវ៉ាន់ជាខេត្តមួយរបស់ចិន ។ ទោះបី មិនមានការទទួលស្គាល់ដូច្នេះក៏ដោយ ក៏តៃវ៉ាន់ជាទឹកដីមួយដ៏សំខាន់ ដោយសារអានុភាពសេដ្ឋកិច្ច និងតួនាទីរបស់ខ្លួននៅអាស៊ីបូព៌ាដែរ ។

1. លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ

កោះតៃវ៉ាន់ មានផ្ទៃដីប្រមាណ 36 000km^2 មានរាងពងក្រពើ សណ្ឋិតតាមទិសជើង-ត្បូង លើបណ្ដោយ 400km និងទទឹងធំបំផុត 120km ជាទឹកដីប្រកបទៅដោយទេសភាពប្លែកៗ ទាំងសណ្ឋានដី ទាំងអាកាសធាតុ រុក្ខជាតិ និងសត្វ ។

ប៉ែកខាងកើត គ្របដណ្ដប់ដោយជួរភ្នំបួនស្របគ្នា សណ្ឋិតតាមទិសជើង-ត្បូង ។ ជួរភ្នំខ្ពស់ជាងគេ មានកម្ពស់ខ្ពស់ជាង 3 500m ស្ថិតនៅខាងកើត ។ កំពូលភ្នំខ្ពស់ គឺភ្នំយូសាន(3 997m) ។ ជួរភ្នំទាំងនោះ ដាច់ចេញពីគ្នាដោយអាងសម្រុត ។ នៅប៉ែកខាងជើង គេឃើញមានភ្នំភ្លើង តែគ្មានមួយណាមានសកម្មភាពថ្មីៗកើតឡើងនោះទេ ។ ប៉ុន្តែជាតំបន់អស្ថិរភាព ហើយរញ្ជួយដីតែងកើតមានជាញឹកញាប់ ។ ប៉ែកខាងលិចបន្ទាប់ពីភ្នំ មានកូនភ្នំ រួចមកមានទំនាបឆ្នេរទាបតូចចង្អៀត ។ ជារួម ទាំងតំបន់កូនភ្នំ (100-500m) ទាំងទំនាបដែលមានរយៈកម្ពស់ទាបជាង 100m តាងបានផ្ទៃដីជិតពាក់កណ្ដាលនៃផ្ទៃដីសរុប ។

កោះតៃវ៉ាន់ មានអាកាសធាតុមិនដូចគ្នាទេ ។ កោះនេះ ស្ថិតនៅក្រោមខ្សែត្រូពិចខាងជើងនិងក្រោមឥទ្ធិពលខ្យល់មូសុង ។ ជាទូទៅ មានអាកាសធាតុក្ដៅហើយសើម ។ ប៉ែកអាគ្នេយ៍ មានភ្លៀង

ធ្លាក់រវាងខែឧសភានិងខែកញ្ញា (មូសុងអាស៊ី) ចំណែកប៉ែកខាងជើងនិងឆ្នេរខាងកើត មានភ្លៀងធ្លាក់ពីខែតុលាទៅខែមករា ។ ព្យុះទីផុង ដែលបក់បោកមកពីមហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិក ជាពិសេស នៅដំណាច់វស្សានរដូវ ប៉ះពាល់ដល់ឆ្នេរខាងកើតយ៉ាងញឹកញាប់ ទោះបីពេលខ្លះ អាចទៅដល់កន្លែងខ្លះទៀតក៏ដោយ ក៏វាបានបង្កនូវមហន្តរាយយ៉ាងធំធេងដែរ ។

សីតុណ្ហភាពខ្ពស់នៅតំបន់ទំនាប (ខ្ពស់ជាង 22°C ជាមធ្យមនៅប៉ែកខាងជើងនិងជិត 25°C នៅប៉ែកខាងត្បូង) តែបានធូរស្រាលនៅទីខ្ពស់ ដែលបណ្ដាលឱ្យមានថ្នាក់រុក្ខជាតិ ។ តំបន់ទាបដែលមានរយៈកម្ពស់ក្រោម 500m ត្រូវបានកាប់ឆ្ការនិងអាចធ្វើស្រែបានបីដងក្នុងមួយឆ្នាំ ។ គេនៅសង្កេតឃើញមានព្រៃត្រូពិចសើមពណ៌បៃតងជានិច្ចខ្លះៗនៅឡើយ ។ ព្រៃចម្រុះ ឈើសម្បុរស្លឹកនិងដើមស្រល់ដុះជាថ្នាក់ៗ ត្រង់រយៈកម្ពស់ 1 800 និង 2 500m ។

តៃវ៉ាន់ មានធនធានធម្មជាតិសំខាន់ៗដូចជា កំណាប់រ៉ែមាសនិងទង់ដែង នៅជួរភ្នំឈុនយ៉ាងនិងជួរភ្នំឆ្នេរខាងកើត ។ ធ្យូងថ្ម នៅប៉ែកខាងកើតក្បែរទន្លេតាខូ ។ ប្រេងកាតនិងឧស្ម័នធម្មជាតិ មាននៅប៉ែកពាយ័ព្យ ។ ក្រៅពីនេះ គេឃើញមានថ្មម៉ាប ថ្ម គ្រួស ខ្សាច់ សម្រាប់ឧស្សាហកម្មសំណង់ ។

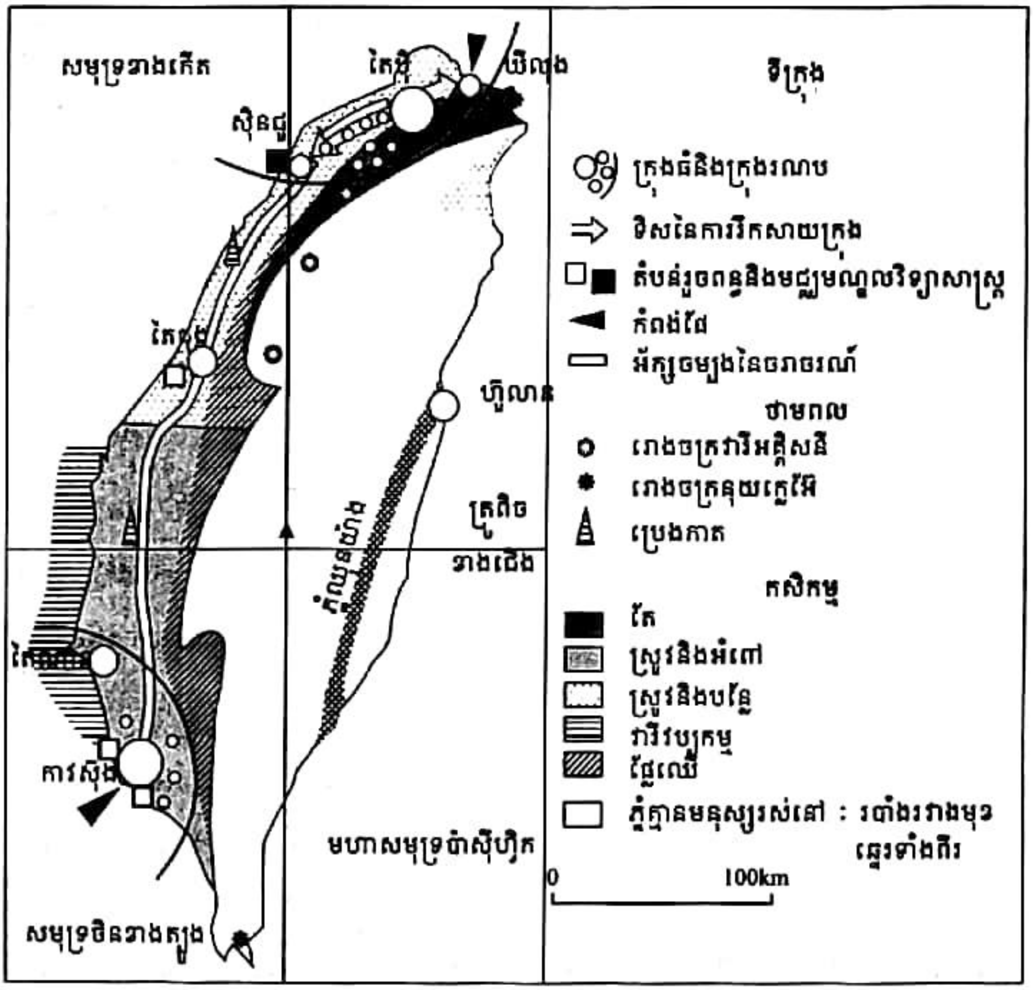

ផែនទី កោះតៃវ៉ាន់

2. លក្ខខណ្ឌសង្គម

ប្រជាជនតៃវ៉ាន់មានប្រមាណ 22.6 លាននាក់ (2003) និងនៅឆ្នាំ 2007 មានចំនួន 23 174 294 នាក់ ដែលមានជាច្រើនស្រទាប់ ជាប់ទាក់ទិនទៅនឹងវគ្គបន្តបន្ទាប់នៃដំណុះប្រជាជន ។ គេឃើញមានអ្នកសន្តានក្រោយនៃជនជាតិដើមនៅលើកោះប្រហែល 300 000 នាក់នៅឡើយ ដែលតាមរយៈភាសា និងវប្បធម៌ មានពន្ធភាព (ភាពស្រដៀងគ្នា) ជាមួយប្រជាជនភាគនិរតីប៉ាស៊ីហ្វិក ។ ក្រុមជនទាំងនោះស្ថិតក្នុងអំបូរ "ម៉ាឡាយូ-មេឡានេស៊ី" ឬ "អូស្ត្រូនេស៊ី"ផងដែរ និងមានឈ្មោះថា "កាវសាន" មានន័យថា "អ្នកភ្នំខ្ពស់ៗ" ប្រកបរបរកសិកម្មយថាផល ទោះបីបច្ចុប្បន្ននេះ បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា មានសញ្ញានៃការវិវត្តយ៉ាងច្បាស់ណាស់ក៏ដោយ ។

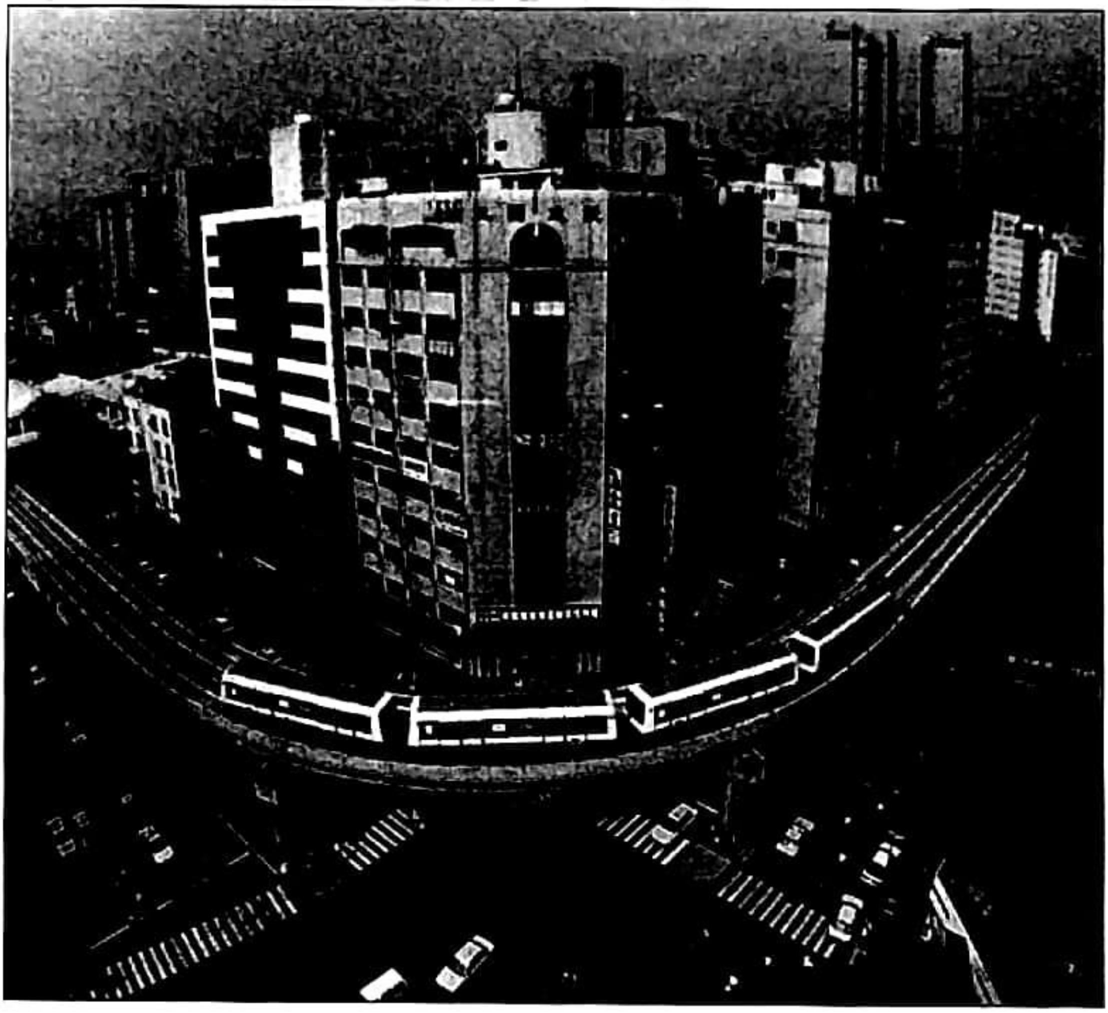

ក្រុងតៃប៉ិ

គេមានឈ្មោះថា ជនជាតិតៃវ៉ាន់ គឺពួកអ្នកសន្តានក្រោយនៃជនចំណូលស្រុក ភាគច្រើនមកពីបណ្តាខេត្តប៉ែកអាគ្នេយ៍ប្រទេសចិន ពិសេសមកពីខេត្ត ភូជាន ជិតខាង ។ ក្នុងបណ្តាក្រុមជនទាំងនោះពួក ហាក់កា ជាជនជាតិភាគតិចដែលមានដើមកំណើតមកពីចិនភាគខាងជើង ហើយតាំងទីរស់នៅតាំងពីច្រើនសតវត្សមកហើយនៅភាគខាងត្បូងកោះ ប៉ុន្តែបានរក្សាអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌របស់ខ្លួននៅឡើយ ។ ពួកហាក់កា មានប្រហែល 10% នៃប្រជាជនសរុប ។

បោះពុម្ពផ្សាយ ឆ្នាំ ២០១៨ PDH

ស្រទាប់ទីបីគឺ ពួកចិនជាតិនិយម ប្រមាណ 3 លាននាក់ ដែលភៀសខ្លួនមកកោះតៃវ៉ាន់ កាលពីឆ្នាំ 1949 ។ ពួកមកដល់ថ្មីៗទាំងនោះ និយាយភាសាម៉ង់ដារាំងនិងកាន់កាប់តួនាទីយ៉ាងសំខាន់ផ្នែកនយោបាយនិងរដ្ឋបាល ។

វគ្គជាបន្តបន្ទាប់មកទៀតនៃចំណូលស្រុកមកកាន់ដីកោះ នាំមកនូវកំណើនប្រជាជនយ៉ាងសំខាន់មួយ ក្នុងអត្រាមួយខ្ពស់នៅឡើយ (0.9% ក្នុងមួយឆ្នាំ) ទោះបីជាលទ្ធភាពបង្កកំណើតបានថយចុះមកនៅត្រឹម 1.4 សម្រាប់ស្ត្រីម្នាក់ក៏ដោយ គឺអត្រាជាតិប្រមាណខ្ពស់ (1.2%) ដោយសារទម្រង់ក្មេងនៃប្រជាជននិងអត្រាមរណប្រមាណទាប (0.6%) ។ ដង់ស៊ីតេប្រជាជននៃកោះតៃវ៉ាន់ គិតជាមធ្យមមាន 833 នាក់/km^2 បង្ហាញពីសម្ពាធប្រជាសាស្ត្រមួយដែលកាន់តែមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លាបើនិយាយពីប្រជាជនរស់នៅតំបន់ក្រៅពីប្រជុំភ្នំ លើផ្ទៃដីតិចជាងពាក់កណ្តាលនៃផ្ទៃកោះសរុប ។ តៃវ៉ាន់ មានប្រជាជនក្រុងច្រើន ។ ទីក្រុងប្រមាណសែសិបមានប្រជាជនលើសពី 100 000 នាក់និងទីក្រុងចំនួនប្រាំមានប្រជាជនលើស 500 000 នាក់ ។ តៃប៉ិ ជារដ្ឋធានី (ដែលបណ្តុំក្រុងមានប្រជាជន 8 លាននាក់) នៅប៉ែកខាងជើង និងកៅស៊ីយ៉ុងនៅប៉ែកខាងត្បូង ជាចំណុចខ្លាំងខាងរបាយក្រុងញឹកនិងស្មើល្អ ដែលបានរចនាលំហទំនាបខាងលិច ។ ក្រៅពីនេះ គេមិនឃើញមានអ្វីក្រៅពីកំពង់ផែ ហ៊្វលាន នៅលើឆ្នេរខាងកើតឡើយ ។

3. លក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច

ដោយសារសំទុះឧស្សាហកម្ម តៃវ៉ាន់បានក្លាយទៅជាប្រជាជាតិមួយដែលមានកម្រិតជីវភាពខ្ពស់ គឺស្មើប្រាំដងនៃជីវភាពជនជាតិចិនដីគោក ។

3.1. មាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍តាមបែបតៃវ៉ាន់

មាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍តាមបែបតៃវ៉ាន់មិនដូចគ្នានិងប្រទេសចិនប្រជាមានិតទេ ។ រដ្ឋាភិបាលក្មួមីងតាងរបស់លោក **ចាង ខាយចៀក** ដែលបរាជ័យក្នុងចម្បាំងនិងត្រូវនិរទេសដោយបង្ខំ បានសាងសេដ្ឋកិច្ចផ្អែកលើការចូលជ្រៅទៅក្នុងទីផ្សារពិភពលោក ក្រោមកិច្ចការពារពីកងនាវាទី 7 របស់សហរដ្ឋអាមេរិករហូតដល់ឆ្នាំ 1971 ។ ផ្តើមចេញពីបាតដៃទទេ សេដ្ឋកិច្ចតៃវ៉ាន់ បានប្រើប្រាស់នូវអ្វីដែលខ្លួនមាន គឺកម្លាំងពលកម្មដ៏ថ្លៃថ្លារបស់ប្រជាជន ។ ឧស្សាហកម្មហត្ថពលករ ជាពិសេសវាយនភ័ណ្ឌនិងអេឡិចត្រូនិក ជាមូលដ្ឋាននៃជោគជ័យរបស់តៃវ៉ាន់ ។ ពេលមួយ តៃវ៉ាន់ក៏បានក្លាយទៅជាអាណាចក្រនៃការដំឡើងគ្រឿងសម្ភារៈ ។ សម័យកាលនោះមានឈ្មោះថា **អព្ភូតហេតុសេដ្ឋកិច្ច**(1960-1970) ។ គំរូអភិវឌ្ឍន៍បែបនេះ ត្រូវបានអនុវត្តតាមប្រកបដោយជោគជ័យ ជាក់ស្តែង ដោយប្រទេសដទៃទៀតនៃអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ អ្វីដែលជារឿងចម្លែកថ្មីគឺ គេឃើញសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន បានដើរតាមមាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍បែបនេះដែរ កាលពីឆ្នាំ 1984 ។

3.2. ការវិវត្តនៃមាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍

ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្ននេះ ជាការត្រឹមត្រូវបំផុតនោះ គឺតៃវ៉ាន់បានបោះបង់ចោលគំរូអភិវឌ្ឍន៍ដែលខ្លួនធ្លាប់ប្រកាន់យកស្ទើរតែទាំងស្រុង ដោយសារជោគជ័យដែលទទួលបាន តម្រូវឱ្យមានវិវត្តដូចនេះ ។

ក្រោយពេលឈានចូលក្នុងក្រុមប្រទេសអ្នកមាន តៃវ៉ាន់អាចតាំងទីរោងចក្រនៅប្រទេសចិនប្រជាមានិត តាំងពីឆ្នាំ 1987 ដោយក្ដីសប្បាយរីករាយ ក្នុងនាមជាជនជាតិចិន ដែលធ្លាប់បាក់មុខបាក់មាត់ ។ វាគឺជាពេលវេលាមួយសម្រាប់ផលិតកម្មដ៏ច្រើនដោយតម្លៃទាប ។ ការរួមបញ្ចូលគ្នាដ៏ចម្លែកមួយរវាងការជំរុញរបស់រដ្ឋាភិបាលទៅនឹងថាមភាពឯកជន បានធ្វើឱ្យតៃវ៉ាន់ស្ថិតនៅក្នុងរបៀបបង្កើតថ្មី និងភាពម្ចាស់ការលើបច្ចេកវិទ្យាជឿនលឿនបាន ។

3.3. តៃវ៉ាន់ផលិតកុំព្យូទ័របានច្រើនជាងជប៉ុន

រោងចក្រសម្ភារៈអេឡិចត្រូនិក

នេះជាការកត់សម្គាល់យ៉ាងស្ងប់ស្ងៀមរបស់ លោក គួ យន់ (Kuo Yun) នាយកវិទ្យាស្ថានឧស្សាហកម្មព័ត៌មាន ។ ក្រុមហ៊ុនជប៉ុន ដូចជាសាន់យ៉ូ (Sanyo) សាប (Sharp) ភូជិតស៊ូ (Fujitsu) ដើម្បីសង្គ្រោះខ្លួន ត្រូវបង្ខំចិត្តចេញទៅបោះទុនរកស៊ីនៅតៃប៉ិ ។ ក្រុមហ៊ុនកាណុង (Canon) បានសុំឱ្យក្រុមហ៊ុន អាសឺ (Acer) ស្ថាបនិកទីមួយរបស់តៃវ៉ាន់ រៀបចំឡើងវិញនូវខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មរបស់ខ្លួននៅប្រទេសជប៉ុន ។ ចំណែកក្រុមហ៊ុនណិច (NEC) បានសម្រេចទិញសម្ភារៈអេឡិចត្រូនិកពីតៃវ៉ាន់ ។ សូម្បីតែពួកកូរ៉េ ក៏ទប់ទល់ចំពោះភាពសម្បូរហូរហៀរបានដោយលំបាក ។ ទីក្រុងសេអ៊ូល បានបង្កើនតារាងពន្ធគយលើព័ត៌មានវិទ្យាយ៉ាងគំហុក ។ ប៉ុន្តែសម្ភារៈអេឡិចត្រូនិកម៉ាក សាំសុង ឥឡូវនេះមានផលិតនៅតៃវ៉ាន់ ។

កោះតៃវ៉ាន់ដណ្ដើមបានជោគជ័យជាស្រេច 80% នៃគ្រឿងអេឡិចត្រូនិក ជាងពាក់កណ្ដាលនៃម៉ូដឹម (modem) និងម៉ូនីទ័រ (moniteur) ដែលលក់ក្នុងពិភពលោកជាផលិតផលរបស់តៃវ៉ាន់ ។ ផ្ដើមចេញពីចំណុចសូន្យ តែប្រាំឆ្នាំប៉ុណ្ណោះផលិតផលអេឡិចត្រូនិកឥឡូវនេះមានជាង 1.5 លានគ្រឿង ។

១.៤. ទស្សនៈនៃជោគជ័យអេឡិចត្រូនិកតៃវ៉ាន់

ពលករស៊ីថ្លៃថោកមិនមែនជាកត្តាតែមួយគត់នៃជោគជ័យផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនោះទេ ។ ជាបឋម ឯកទេសភាពមូលធននិយមចិន(តៃវ៉ាន់)ដែលថ្មីកនិងផ្នែកអេឡិចត្រូនិច បាននាំមកនូវធនធានមនុស្សរបស់ខ្លួនពីគ្រប់ទិសទីក្នុងពិភពលោក ។ ជាពាណិជ្ជករផងនិងឧស្សាហករផង សហគ្រិនតៃវ៉ាន់ ប្រៀបបានទៅនឹងត្រីក្នុងទឹក ក្នុងការបែងចែកការងារអន្តរជាតិ ។ សហរដ្ឋអាមេរិក ជប៉ុន និងសិង្ហបុរី ជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់លើផ្នែកផ្សេងៗនៃអេឡិចត្រូនិកដល់តៃវ៉ាន់ ។ ដូចនេះ តៃវ៉ាន់គ្រាន់តែជាទីតាំងពិព័រណ៍មួយដ៏ធំសម្បើមនៃមុខទំនិញអេឡិចត្រូនិក ដែលផលិតក្នុងស្រុក ឬនាំចូលតែប៉ុណ្ណោះ ។ លក្ខខណ្ឌតែមួយគត់គឺ តម្លៃថោកនិងបច្ចេកវិទ្យាជឿនលឿនបំផុតទេដែលមានប្រៀប ។

ក្នុងការគ្រប់គ្រង ជនជាតិតៃវ៉ាន់បានបង្ហាញនូវចរិតទន់ភ្លន់ដូចៗគ្នា ។ ផ្ទុយពីជប៉ុន តៃវ៉ាន់គ្មានកុងត្រូមេរាំដែលមានចំណាស់រាប់រយឆ្នាំទេ មានតែផែនការវិនិយោគសម្រាប់រយៈពេលដប់ឆ្នាំនិងតាមឋានានុក្រមប្រៀបបានទៅនឹងកងវរសេនាធំនៃកងទ័ពជើងគោកដូច្នេះដែរ ។ តៃវ៉ាន់មានសហគ្រាសតូចនិងមធ្យម PME (Petites et Moyennes Entreprises) ផ្នែកអេឡិចត្រូនិកដែលជួនកាលជារោងជាងតូចៗផង ។ ប៉ុន្តែកម្លាំងសំខាន់នៃអេឡិចត្រូនិករបស់តៃវ៉ាន់ គឺរូបធាតុប្រផេះ(បញ្ញាវ័ន្ត)ជានិស្សិតច្រើនជំនាន់ ដែលបានទទួលការសិក្សាអប់រំនៅសហរដ្ឋអាមេរិកនិងត្រឡប់មកវិញ ក្នុងបំណងធ្វើឱ្យប្រទេសសម្បូរសប្បាយ នេះគឺជាការកត់សម្គាល់របស់លោក ប៉ាទ្រិចឡឺ អ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែកទីផ្សាររបស់ក្រុមហ៊ុន ហ៊ីវឡិត ប៉ាកាដ (Hewlett Packard) នៅតៃវ៉ាន់ ។

? សំណួរ

1. ចូរនិយាយអំពីសណ្ឋានដីនៃកោះតៃវ៉ាន់ ។
2. តើសណ្ឋានដីបែបនេះ អនុគ្រោះដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចតៃវ៉ាន់បានដូចម្តេចខ្លះ ?
3. ចូរនិយាយអំពីសារៈសំខាន់ អាកាសធាតុកោះតៃវ៉ាន់ ។
4. តើស្រទាប់ជនជាតិតៃវ៉ាន់ណាមួយដែលដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងផ្នែកនយោបាយនិងរដ្ឋបាល ? ចូរពន្យល់ ។
5. ក្នុងការកសាងសេដ្ឋកិច្ច តើកោះតៃវ៉ាន់ពឹងផ្អែកលើកត្តាសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ?
6. "អព្ភូតហេតុសេដ្ឋកិច្ចឆ្នាំ 1960-1970" កើតឡើងនៅតៃវ៉ាន់ ដោយសារមូលហេតុអ្វី ?
7. ចូរប្រៀបធៀបទំហំផ្ទៃដីនិងចំនួនប្រជាជនតៃវ៉ាន់និងកម្ពុជា ។
8. តើកម្ពុជាអាចមានលទ្ធភាពអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចដូចកោះតៃវ៉ាន់បានដែរឬទេ ? ចូរពន្យល់ ។

3 ទឹកដីហុងកុង

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ពណ៌នាបានពីលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ លក្ខខណ្ឌសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចនៃទឹកដីហុងកុង ។

ហុងកុងជាផ្នែកតូចនៃទឹកដីចិន ហើយបានធ្លាក់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសអង់គ្លេស កាលពីឆ្នាំ 1898 តាមអនុសញ្ញាប៉េកាំង សម្រាប់រយៈពេល 99ឆ្នាំ ។ អង់គ្លេសហៅទឹកដីនេះថា "ទឹកដីត្រូតត្រាថ្មី" (New Territories) ហើយបានអភិវឌ្ឍឱ្យក្លាយទៅជាទីក្រុងថ្មីដ៏ល្បីល្បាញ ។ នៅឆ្នាំ 1984 អង់គ្លេសយល់ព្រមប្រគល់ទឹកដីហុងកុងឱ្យទៅប្រទេសចិនវិញ នៅពេលផុតកំណត់នៃកិច្ចសន្យានៅថ្ងៃទី 01 ខែកក្កដាឆ្នាំ 1997 ។ តើទឹកដីនេះមានលក្ខខណ្ឌអំណោយផលដល់ការអភិវឌ្ឍដូចម្ដេចខ្លះ ?

1. លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ

ហុងកុង មានផ្ទៃដី 1 092 km^2 និងព័ទ្ធជុំវិញដោយដែនទឹក 1 830km^2 ។ ទោះបីមានទំហំតូចក្ដី ក៏សណ្ឋានដីហុងកុងមានលក្ខណៈប្លែកៗនិងរពើតរពើងដោយសារវត្តមាននៃភ្នំ ។ ភ្នំដែលមានកំពូលខ្ពស់ជាង 500m មានចំនួនច្រើនជាងម្ភៃ ។ តៃម៉សាន ជាភ្នំខ្ពស់ជាងគេ មានកម្ពស់ 957m ។ ចំណែកទីដីប្រើប្រាស់សម្រាប់កិច្ចអភិវឌ្ឍន៍មានតិចតួច (តិចជាង 15% នៃផ្ទៃដីសរុប) ។ នៅចន្លោះកោះហុងកុង និងកៅលន់ ឆ្នេរសមុទ្រជាជម្រកកំពង់ផែដ៏ល្អប្រសើរ ។

សាំឈុន ជាទន្លេសំខាន់តែមួយគត់ បង្កើតបានជាព្រំប្រទល់ខាងជើងជាមួយខេត្ត ក្វាងទុង ។ ផ្លូវទឹកផ្សេងទៀត ជាអូរតូចៗ ។ កង្វះទឹកស្អាតសម្រាប់ហូប ចោទជាបញ្ហាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះកោះហុងកុង ។ ទឹកស្អាតចំនួនជាង 80% នាំមកពីខេត្តក្វាងទុង ។

អាកាសធាតុហុងកុង មានលក្ខណៈជាអាកាសធាតុត្រូពិកមូសុង ។ សីតុណ្ហភាពមធ្យមប្រចាំថ្ងៃមានពី 26°C ទៅ 31°C នៅខែកក្កដានិង 13°C ទៅ 17°C នៅខែកុម្ភៈ ។ កម្ពស់ទឹកភ្លៀងមធ្យមប្រចាំឆ្នាំមាន 2 159mm ។ វស្សានរដូវ គឺពីខែឧសភាដល់ខែកញ្ញាមានរយៈពេលវែង ក្ដៅហើយសើម ។ ព្យុះទីផុង បក់បោកកាត់ទីក្រុងហុងកុងយ៉ាងទៀងទាត់នៅវស្សានរដូវនិងសរទរដូវ ។ ព្យុះដ៏សាហាវ

នេះនាំមកជាមួយនូវភ្លៀងខ្លាំងបំផុត ដែលជួនកាលបង្កឱ្យមានទឹកជំនន់និងការបាក់ដីទៀតផង ។ សិសិររដូវ គិតពីខែធ្នូ ទៅខែមីនា ត្រជាក់ហើយស្ងួត ។

ភ្លៀងធ្លាក់ខ្លាំងពេក ហូរនាំសារធាតុចិញ្ចឹមទៅអស់ពីដី ដែលជាហេតុបណ្តាលឱ្យដីខ្សោះជីជាតិ និងមិនអាចអនុវត្តកសិកម្មអតិផលបាន ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដីកសិដ្ឋានក៏មានទំហំតូចៗ ។ ចំណែកព្រៃឈើជាច្រើនត្រូវបានកាប់និងដុតតាំងពីយូរយារមកហើយនិងត្រូវជំនួសដោយវាលស្មៅ ឬការដាំប្រភេទឈើ ដូចជាស្រល់និងដើមប្រេងខ្យល់ ។ សព្វថ្ងៃនេះ ភ្នំដែលមានដើមឈើមានប្រហែល 1/5 នៃផ្ទៃដីសរុប ។ ចំណែកឯដីវាលស្មៅ ដីឥតជីជាតិ និងវាលភក់ មានច្រើនជាងពាក់កណ្តាលនៃផ្ទៃដី ។

ហុងកុង ស្ថិតនៅក្នុងសមាគមនៃមូលនិធិសត្វព្រៃធម្មជាតិ បានអភិរក្សបក្សី តំបន់ដីសើមមួយចំនួនធំនៅម៉ៃប៉ំ (Maipo) តាមបណ្តោយឆ្នេរនៃឆកហាវហយ (Hau Hoi) និងនៅតាមទន្លេបណ្តោយព្រំប្រទល់ខេត្តក្វាងទុង ។ នៅម៉ៃប៉ំ មានបក្សីប្រហែល 260 ប្រភេទ ក្នុងចំណោមនោះ មានសត្វទាយ៉ាងច្រើន បក្សីដើរទេស សត្វចចាត សត្វចាប និងសត្វស្ទាំង ។ ទីបម្រុង គឺជាចំណុចស្នាក់នៅដ៏សំខាន់សម្រាប់បក្សីដើរទេស ដែលផ្លាស់ទីរវាងស៊ីបេរី តំបន់ត្រូពិកនៃអាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងអូស្ត្រាលី ។ បន្ថែមពីលើនេះ ហុងកុងមានថនិកសត្វនិងល្មូនតូចៗជាច្រើនទៀត ។

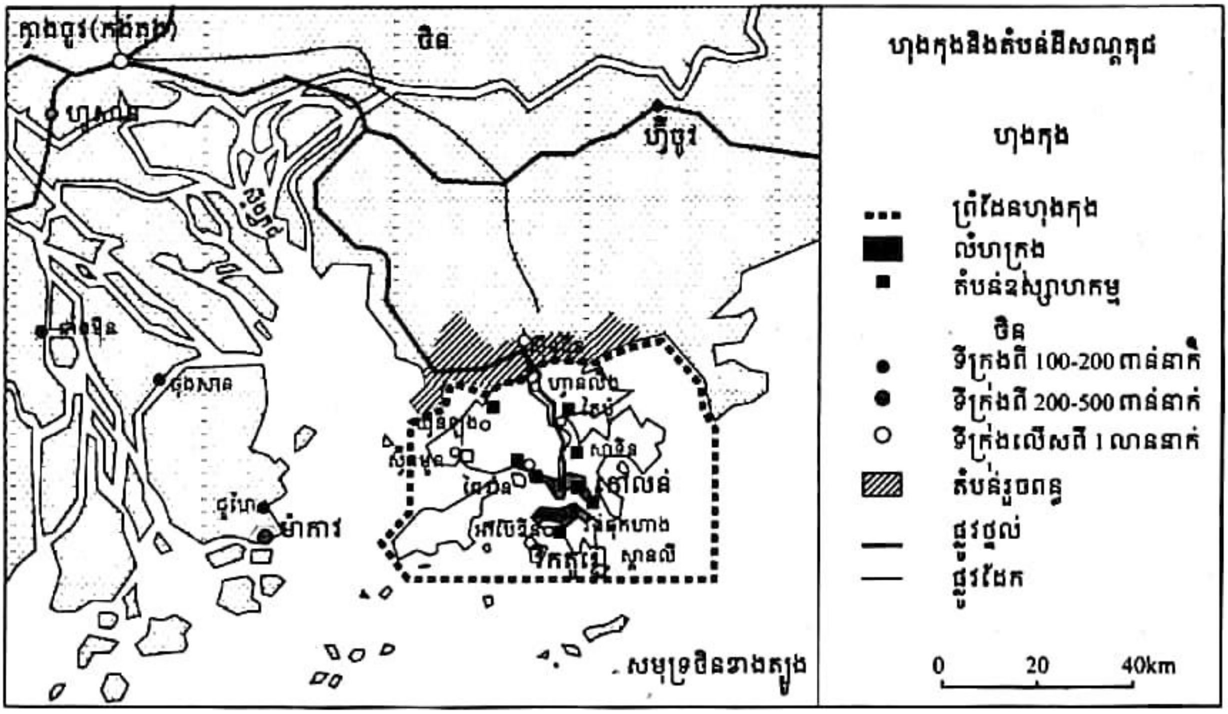

ទឹកដីហុងកុង

2. លក្ខខណ្ឌសង្គម

នៅឆ្នាំ 1991 ហុងកុងមានប្រជាជនចំនួន 5 674 114 នាក់ ។ នៅឆ្នាំ 2007 មាន 6 980 412 នាក់ គិតជាដង់ស៊ីតេមាន 6 699 នាក់/km^2 ។

2.1. របាយប្រជាជន

ប្រជាជនមានរបាយមិនស្មើគ្នាទេ បណ្តុំប្រជាជនធំៗបំផុតមាននៅកៅលូន់និងនៅតាមកំពង់ផែនៃកោះហុងកុង ។ នៅសង្កាត់ខ្លះ ដូចជាម៉ងកុក នៃក្រុងកៅលូន់ ដង់ស៊ីតេប្រជាជន មានដល់ទៅ 40 000 នាក់/km^2 ក្នុងបណ្តាដង់ស៊ីតេប្រជាជនខ្ពស់បំផុតនៃពិភពលោក ។ ទោះបីអត្រាជាតិប្រមាណនិងមរណប្រមាណ មានកម្រិតទាបនៅហុងកុង ក៏ចលនាបម្លាស់ទីលំនៅមកពីកន្លែងដទៃទៀតនៃប្រទេសចិន បានបណ្តាលឱ្យមានអត្រាកំណើនប្រជាជនខ្ពស់ ហើយជនផ្លាស់លំនៅសព្វថ្ងៃនេះ មានដល់ទៅ 40% នៃប្រជាជនសរុប ។

លំនៅស្ថាននៅហុងកុង

2.2. ជាតិសាសន៍នានា

ប្រហែល 98% នៃប្រជាជនជាជនជាតិហាន ។ ក្នុងបណ្តាអ្នកទាំងនោះ 90% និយាយគ្រាមភាសាចិនកន្តាំងនិងមានដើមកំណើតមកពីភាគខាងត្បូងប្រទេសចិន ឬក៏ជាអ្នកតំណពូជនៃប្រជាជនដែលមានដើមកំណើតនៅទីនោះ ។ ក្រៅពីនោះ 10% នៃជនជាតិហាន ដែលមកពីតំបន់ផ្សេងៗនៃប្រទេសចិន និយាយគ្រាមភាសាចិនផ្សេងៗទៀត ។ ប្រមាណ 2% នៃប្រជាជនសរុប ជាអ្នកតំណពូជពីបុព្វបុរសរបស់គេ ដែលមកពីប្រទេសក្រៅ ភាគច្រើនមកពីអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ ប្រជាជនជាច្រើន គោរពបូជាព្រលឹងដូនតា តាមលទ្ធិខុងជឺ ។ ភាសាចិននិងអង់គ្លេស ជាភាសាប្រើជាផ្លូវការនៅហុងកុង ។

2.3. ចលភាពប្រជាជន

ពីឆ្នាំ 1984 ដល់ឆ្នាំ 1997 ដោយសារភាពមិនច្បាស់លាស់នៃការផ្ទេរនិងការក្រែងរអែង ប្រជាពលរដ្ឋហុងកុង ដែលទទួលបានការអប់រំល្អ និងមានទ្រព្យសម្បត្តិជាច្រើនពាន់នាក់ បានផ្លាស់ប្តូរលំនៅទៅកាន់បណ្តាប្រទេស ដូចជាអូស្ត្រាលី កាណាដា និងសហរដ្ឋអាមេរិក ដែលនៅទីនោះ ពួកគេអាចទទួលបានការឱ្យស្នាក់នៅ ឬភាពជាពលរដ្ឋ ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មានមួយចំនួនធំបានវិលត្រឡប់មកកាន់ហុងកុងវិញ បន្ទាប់ពីបានធ្វើចំណាកស្រុកពីដំបូង ។

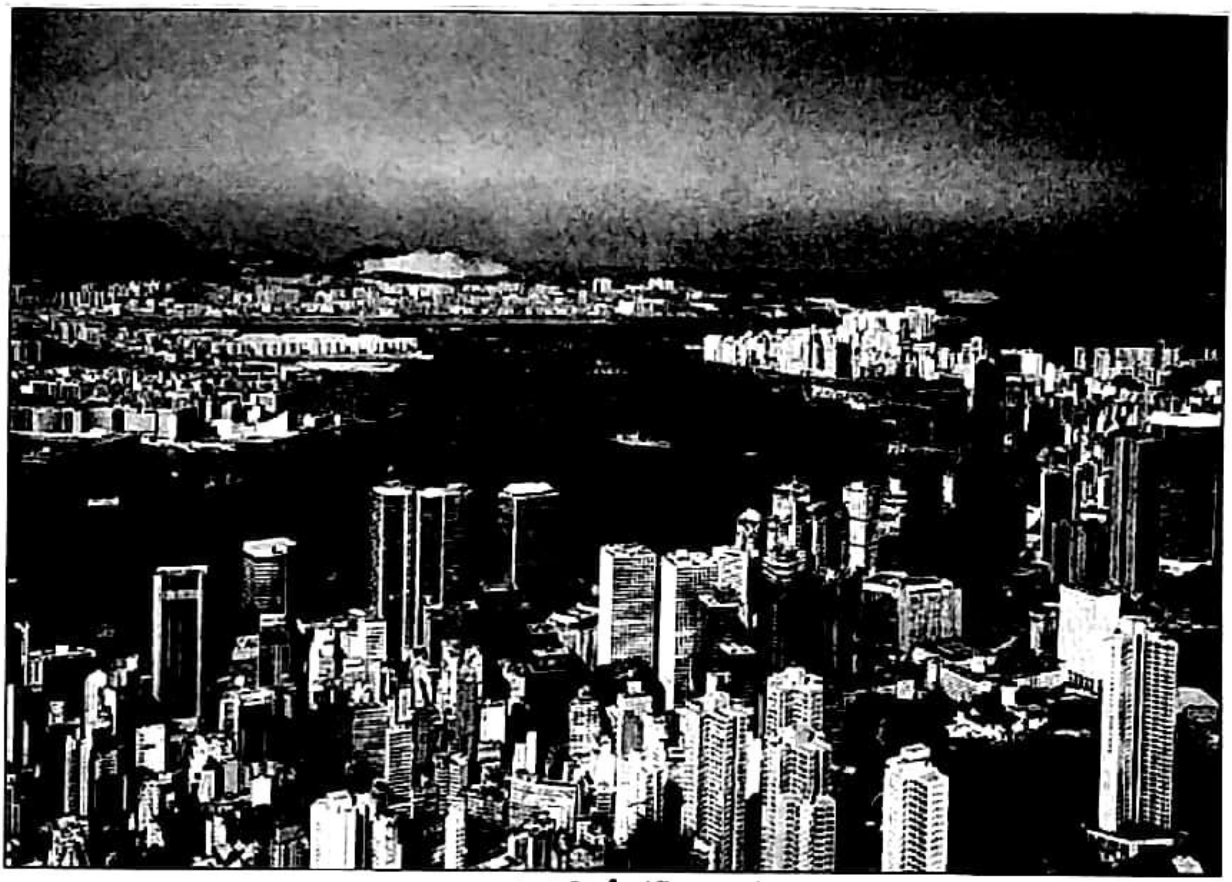

ហុងកុងនិងតំបន់ដីសណ្តតជ់

នៅឆ្នាំ 1973 រដ្ឋអំណាចហុងកុង បានចាប់ផ្តើមអនុវត្តកម្មវិធីសាងសង់លំនៅស្ថាននិងតាំងទីឧស្សាហកម្មជាថ្មីមួយដ៏ធំធេង ។ នេះគឺ ជាការសាកល្បងបន្ធូរភាពចង្អៀតណែនណាន់តាន់តាប់នៃទីក្រុងកៅលន់និងមណ្ឌលកណ្តាលនៃកោះហុងកុង ហើយនិងកាត់បន្ថយសំណូមពរដឹកជញ្ជូនដោយការរៀបចំសហគមន៍ឱ្យទៅនៅក្បែរមណ្ឌលការងារ ។ តាំងពីពេលនោះមក ប្រជាជនហុងកុងចូលចិត្តរស់នៅជិតកន្លែងធ្វើការ ។ វិធានការនេះបានជួយសម្រួលដល់ប្រជាជនហុងកុងមួយចំនួនធំ ដែលរស់នៅក្នុងទីតូចចង្អៀតនៃដែនដីអតីតអាណានិគមអង់គ្លេស ។

មជ្ឈមណ្ឌលទីក្រុងហុងកុង

3. លក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច

3.1. ជោគជ័យមួយជាគំរូ

ហុងកុង សម្រេចបានជោគជ័យក្នុងការកសាងអំណាចសេដ្ឋកិច្ចឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្ម ។ ផលិតផលជាតិសរុប (GNP) ឡើងដល់ 100 ពាន់លានដុល្លារ ដើរមុខប្រទេសខ្លះ ដូចជាអាហ្សង់ទីន ក្រិក ឬព័រទុយហ្គាល់ ឈ្នះទាំងតំបន់ម៉ាទ្រិបទាំងមូលទៀតផង បើគិតពីធនធានផលិត ។

ពិតមែនហើយ ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសរីកចម្រើនយ៉ាងសម្បើម ដោយសារលំនាំចេញមួយចំនួនធំរបស់ប្រទេសចិនធ្លាក់ក្នុងកណ្តាប់ដៃសហគ្រាសខ្លួន ។ ទឹកដីដ៏តូចនេះ បានធ្វើឱ្យសម្រេចឡើងនូវពាណិជ្ជកម្មមួយសំខាន់ជាងរុស្ស៊ីទៅទៀត ។ ហុងកុង ក៏ជាមជ្ឈមណ្ឌលហិរញ្ញវត្ថុទីបីក្នុងពិភពលោក ដោយសារការរីកចម្រើនផ្នែកសារពើពន្ធ ។

ជាមួយនឹងភាពចំណុះទៅនឹងទីក្រុង ស៊ិនជិន (Shenzhen) និងតំបន់កង់តុងឬក្វាងចូវ (GuangZhou) ដ៏សកម្ម ដែលជាឃ្លាំងពលករនិងគំនិតផ្តួចផ្តើមមិនចេះរីងស្ងួត ហុងកុងជាទឹកដីដែលកំពុងទទួលបានការផ្លាស់ប្តូរឈានមុខគេ ហៅម្យ៉ាងទៀតថា ដីសណ្តគជ់ ចាប់ពីពេលដែលប្រទេសចិនបានបើកចំហទៅរកពិភពក្រៅ ពោលគឺ ជាតំបន់មួយសកម្មខ្លាំងក្លាបំផុតក្នុងលោក ។

3.2. លក្ខខណ្ឌអភិវឌ្ឍន៍ថ្មី

នយោបាយបើកទ្វារចំហរបស់ប្រទេសចិននៅដំណាច់ឆ្នាំ 1978 នាំមកនូវការប៉ះទង្គិចមួយដល់ក្រុងហុងកុង ដែលជាឃ្លាំងស្តុកទំនិញកាលពីដើម ។ ជាថ្មីម្តងទៀត មួយភាគធំនៃពាណិជ្ជកម្មរបស់ទឹកដីអាណានិគម បានប្រព្រឹត្តទៅជាមួយប្រទេសចិន ក្នុងលក្ខខណ្ឌផ្សេងៗពីឆ្នាំ 1950 ប៉ុន្តែទំនាក់ទំនងរបស់ចិនជាមួយពិភពមូលធននិយមតែងជួបការលំបាកជានិច្ច ។ ការបើក "តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស (ZES)" ពីរគឺ ស៊ិនជិន ក៏ដូចជា ជូហៃ (Zhuhai) នៃខេត្តក្វាងទុង ដោយដើរតួនាទីដូចគ្នានឹងក្រុងម៉ាកាវ បានបម្រើជាបឋមឱ្យទីក្រុងហុងកុង ។ ការជោរជន់នៃសហគ្រាសបរទេស ដែលបានជ្រើសរើសយកហុងកុងជាឈ្នាន់ សម្រាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសចិន នាំមកនូវសំទុះនៃការបើកការិយាល័យនិងធនាគារនៅលើទឹកដីអាណានិគមនេះតែម្តង ។ បន្ទាប់មក ស៊ិនជិន ក៏ក្លាយទៅជាសួតរបស់ហុងកុងនិងដោយសារកង្វះខាតទីដីផងនោះ ស៊ិនជិនមានមុខងារមួយទៀតគឺជាប្រភពផ្គត់ផ្គង់បន្ថែមនូវចំណីអាហារ ។

ជាចុងក្រោយ មានធាតុសំខាន់បីដែលពង្រឹងគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីបង្កើនថាមភាពទីក្រុង គឺការរកឃើញប្រេងកាតនៅតំបន់ជាយទ្វីប ការបើកទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មរវាងតៃវ៉ាន់និងប្រទេសចិនដោយកំណត់យកហុងកុងជាចំណុចតភ្ជាប់រវាងប្រទេសទាំងពីរ និងការរីកចម្រើនរបស់ខេត្តក្វាងទុងដែលជាមូលដ្ឋាននៃឧស្សាហកម្មធុនស្រាលនិងសហគ្រាសពលករ ។

? សំណួរ

1. តើសណ្ឋានដីហុងកុងផ្តល់នូវសារៈសំខាន់សេដ្ឋកិច្ចអ្វីខ្លះ ?
2. តើអាកាសធាតុហុងកុងមានលក្ខណៈដូចម្តេចខ្លះ ?
3. តើអាកាសធាតុហុងកុងនិងអាកាសធាតុកម្ពុជាមានលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នាត្រង់ណាខ្លះ ?
4. តើកំណើនខ្ពស់នៃប្រជាជនទីក្រុងហុងកុងបានមកពីអ្វី ?
5. ចូរនិយាយពីចលភាពនៃប្រជាជនហុងកុង ។
6. ចូរនិយាយអំពីតួនាទីសេដ្ឋកិច្ចនៃទីក្រុងហុងកុង ។
7. តើគំរូសេដ្ឋកិច្ចបែបហុងកុងមានលក្ខណៈដូចម្តេចខ្លះ ?
8. តើលក្ខខណ្ឌនៃការអភិវឌ្ឍថ្មីរបស់ហុងកុងមានអ្វីខ្លះ ?

4 ប្រទេសសិង្ហបុរី

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ពណ៌នាបានពីលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ លក្ខខណ្ឌសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសសិង្ហបុរី ។

ជាមជ្ឈមណ្ឌលអាណានិគមអង់គ្លេសនៅម៉ាឡេស៊ី ក្នុងឆ្នាំ 1824 ជប៉ុន (1942-45)បង្កើតទៅជាទឹកដីអាណានិគមពិតប្រាកដរបស់អង់គ្លេសនៅឆ្នាំ 1946 ភ្ជាប់ទៅក្នុងសហព័ន្ធម៉ាឡេស៊ីនៅឆ្នាំ 1963 ។

សិង្ហបុរី បានក្លាយជារដ្ឋឯករាជ្យផ្តាច់ចេញពីម៉ាឡេស៊ីនៅថ្ងៃទី 09 ខែសីហា ឆ្នាំ 1965 ។ រដ្ឋដ៏តូចនេះដែលជាកោះនិងជាទីក្រុងមួយ បានវិតខំអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចតាមមាគ៌ាមូលធននិយម រហូតទទួលបានជ័យជំនះ ក្លាយជាប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មីនៃអាស៊ី ។

1. លក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ

សិង្ហបុរី មានកោះទាំងអស់ចំនួន 63 ជាបុរីរដ្ឋ មានផ្ទៃដីសរុបពី 581.5km^2 នៅឆ្នាំ 1960 ដល់ 707.1km^2 សព្វថ្ងៃ ។ បម្រែបម្រួលផ្ទៃដីនេះ បានមកពីការវាយដណ្តើមដីពីសមុទ្រ ។ សិង្ហបុរី ស្ថិតនៅឃ្លាតពីឧបទ្វីបម៉ាឡេស៊ីដោយច្រកយោហូ និងឃ្លាតពីឥណ្ឌូណេស៊ីដោយច្រកសិង្ហបុរី ។ ភ្នំប៊ូឃីតទីម៉ា ជាកំពូលខ្ពស់របស់សិង្ហបុរី (163m) ។ កោះតេកុង យូប៊ីន និងសិនតូសាជាកោះធំជាងគេក្នុងបណ្តាកោះតូចៗទាំងឡាយរបស់សិង្ហបុរី ដែលមានកម្ពស់រហូត 15m ពីនីវ៉ូសមុទ្រ ។

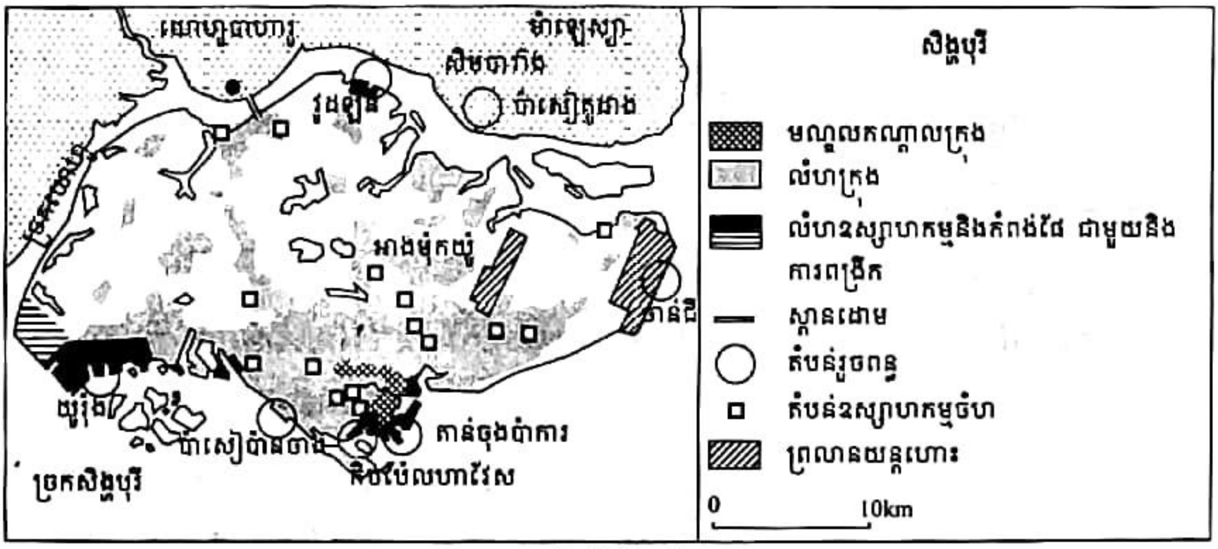

ផែនទីសិង្ហបុរី

សិង្ហបុរី ស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពលអាកាសធាតុត្រូពិចមូសុង ក្តៅហើយសើម ។ សីតុណ្ហភាពមធ្យមប្រចាំឆ្នាំប្រហែល 27°C និងមានភ្លៀងធ្លាក់ពេញមួយឆ្នាំ ប៉ុន្តែភ្លៀងធ្លាក់ខ្លាំងពីខែវិច្ឆិកាដល់ខែមករា ។ ចំណែកខែកក្កដាជាខែដែលមានភ្លៀងធ្លាក់តិចបំផុត ។ កម្ពស់ទឹកភ្លៀងមធ្យមប្រចាំឆ្នាំមាន 2 400mm ។

សិង្ហបុរី ជាប្រទេសមួយដែលមានសំណើមអាកាសខ្ពស់ គឺ 90% នៅពេលយប់ និងពេលព្រឹកព្រលឹម រីឯនៅពេលរសៀលមានពី 60% ទៅ 70% ។

ព្រៃស្បាតនិងវាលភក់មាននៅលើកោះដែរកាលពីដើម ។ តែសព្វថ្ងៃ គេបានរក្សាព្រៃស្បាតធម្មជាតិលើទីដីដ៏តូចមួយនៃតំបន់ភ្នំកណ្តាល ។ ចំណែកព្រៃរងទឹកភ្លៀង ត្រូវបានថែរក្សាទុកនៅទីបម្រុងធម្មជាតិប៊ូឃីតទីម៉ា ។ រីឯព្រៃកោងកាងតាមឆ្នេរ ត្រូវជំនួសវិញដោយប៉ុលខែឧស្សាហកម្ម ។

ប្រភេទសត្វព្រៃជាច្រើន ត្រូវរងគ្រោះថ្នាក់ដោយបាត់បង់ជម្រក ។ ខ្លារខិន ស្វាគ្រោស ឆ្មាព្រៃ ... ដែលរស់នៅក្នុងព្រៃរងទឹកភ្លៀង សព្វថ្ងៃស្ទើរតែផុតពូជ ។ សត្វដែលនៅសេសសល់ រួមមាន ស្វាឪ ជ្រូកព្រៃ សំពោច ... ។ ចំណែកសត្វស្លាបមានច្រើនប្រភេទនៅសិង្ហបុរី ។ ទីបម្រុងដីសើមសាន់ជេប៊ូឡូស នៅលើឆ្នេរភាគពាយ័ព្យកោះសិង្ហបុរី ជាទីជម្រកសំខាន់សម្រាប់បក្សីដើរទេស ។

សិង្ហបុរី មានផ្លូវទឹកខ្លីៗជាច្រើន និងអាងទឹកធម្មជាតិបីបួនប៉ុណ្ណោះ ដែលជាហេតុនាំឱ្យប្រទេសនេះខ្វះខាតទឹកប្រើប្រាស់ ។ ទឹកប្រហែលពាក់កណ្តាល ត្រូវនាំចូលពីម៉ាឡេស៊ី តាមបំពង់បង្ហូរភ្ជាប់សិង្ហបុរី និងយោហូបារូ ។ កំណើនដ៏ឆាប់រហ័សនៃសេដ្ឋកិច្ច ឧស្សាហកម្ម និងយានយន្តជាមូលហេតុដ៏ចម្បងនៃការបំពុលទឹក និងអាកាស ។

2. លក្ខខណ្ឌសង្គម

សិង្ហបុរី មាននាមជាផ្លូវការថា "សាធារណរដ្ឋសិង្ហបុរី" មានរដ្ឋធានីឈ្មោះសិង្ហបុរីដែរ ។ ក្រោយឯករាជ្យ ប្រទេសនេះដឹកនាំដោយ លោក លី គ្វាន់យូ (Lee Kuan Yew) ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងគណបក្សសកម្មភាពប្រជាជន PAP (The People's Action Party) ដែលទទួលបានសំឡេងគាំទ្រលើសលប់ នៅរាល់ការបោះឆ្នោត ។ សព្វថ្ងៃសិង្ហបុរី ជាសាធារណរដ្ឋសេរី ។ ប្រធានាធិបតីមានអាណត្តិ 6 ឆ្នាំជ្រើសរើសតាំងដោយរដ្ឋសភា ។ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ជាសមត្ថកិច្ចរដ្ឋាភិបាលក្រោមការដឹកនាំរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីដែលធ្វើឱ្យប្រទេសមានសេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងក្លា (ផលិតផលក្នុងស្រុកសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ 30 928 ដុល្លារ)ហើយប្រជាជនមានសុខុមាលភាពជាទូទៅ (សង្ឃឹមរស់របស់បុរស 74.2ឆ្នាំស្ត្រី 78ឆ្នាំ) ។

ទីក្រុងសិង្ហបុរី

2.1. ប្រជាជនសិង្ហបុរី

ប្រជាជនសិង្ហបុរី

ជំរឿនឆ្នាំ 1990 ប្រជាជនសិង្ហបុរីមាន 2.7 លាននាក់ និងនៅឆ្នាំ 1998 មាន 3.05 លាននាក់ និងមានដង់ស៊ីតេ 4 720 នាក់ / km^2 ហើយនៅឆ្នាំ 2009 ប្រជាជនមាន 4 987 600 នាក់ និងមានដង់ស៊ីតេ 7 053 នាក់ / km^2 ។

នៅឆ្នាំ 2006 អត្រាជាតិប្រមាណមាន 1.01% អត្រានេះទាបណាស់ ដែលជាលទ្ធផលនៃនយោបាយត្រួតពិនិត្យកំណើត ហើយអត្រាមរណប្រមាណក៏ជាអត្រាមួយទាបបំផុតក្នុងលោកគឺ 0.43% ។ កំណើនប្រជាជនសរុបមាន 4.4% ស្របគ្នានឹងកំណើនអ្នកតាំងលំនៅស្ថាន 1.8% ។ អត្រាកំណើនខ្ពស់នេះបានមកពីចលនាចំណូលស្រុកសុខសាធ ប៉ុន្តែក៏មកពីកំណើនសង្ឃឹមរស់ផងដែរ ។ សិង្ហបុរី ក៏ជាប្រទេសដែលមានប្រជាជនរស់នៅណែនណាន់តាន់តាប់បំផុតទី 2 បន្ទាប់ពីប្រទេសម៉ូណាកូ ។ នៅឆ្នាំ 1957 ប្រជាជនសិង្ហបុរីមានប្រហែល 1.45 លាននាក់និងមានអត្រាជាតិប្រមាណខ្ពស់ ។ ដោយហេតុថា

ធនធានធម្មជាតិមានតិចតួចស្តួចស្តើងនិងទឹកដីតូចចង្អៀត រដ្ឋាភិបាលបានដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវគោលនយោបាយទប់កំណើតប្រជាជនចាប់ពីឆ្នាំ 1960 មកម្ល៉េះ ។ គេបានផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានយ៉ាងទូលំទូលាយពីវិធីពន្យារកំណើត ដូចជាបិទផ្សាយពាក្យស្លោក "សុភមង្គលគឺគ្រួសារមានកូនពីរនាក់" ផ្តល់មធ្យោបាយ រំលូត គ្រៀវ ដាក់កង ប្រើថ្នាំ ...និងអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់គ្រួសារកូនតិច ។ នៅក្រោយឆ្នាំ 1990 ប្រជាជនសិង្ហបុរី ក៏ក្លាយទៅជាមានទម្រង់ចាស់ ដែលជាហេតុនាំឱ្យមានការថយចុះចំនួនប្រជាជនសកម្ម និងកង្វះខាតពលករជំនាញ ។ រឿងដែលគួរឱ្យរំជួលចិត្តនោះគឺ នយោបាយបញ្ច្រាសទិសរបស់រដ្ឋាភិបាលសិង្ហបុរី ស្តីអំពី "តុរង្វាន់ដល់ទារក" នៅឆ្នាំ 2001 (ដែលអនុវត្តបានល្អនៅខែតុលា 2004) ដោយលើកទឹកចិត្តឱ្យគូស្រករមានកូនច្រើន ។

នៅឆ្នាំ 2006 អត្រាលទ្ធភាពបង្កកំណើតរបស់ស្ត្រីសិង្ហបុរីមាន 1.26 នាក់ប៉ុណ្ណោះ ទាបជាងគេបង្អស់ លំដាប់ទីបីក្នុងពិភពលោក ហើយអ្វីដែលល្អប្រសើរនោះគឺក្រោម 2.10 នាក់សម្រាប់បំពេញចំនួនប្រជាជន ។ ដើម្បីជំនះបញ្ហានេះ រដ្ឋាភិបាលបានលើកទឹកចិត្តឱ្យជនបរទេសចូលមករស់នៅសិង្ហបុរី ។ ការមកដល់នៃជនចំណូលស្រុកដ៏ច្រើនទាំងនោះ ជួយទប់តំហាយចុះនៃប្រជាជនសិង្ហបុរីបាន ។

2.2. ក្រុមជនជាតិ ភាសា និងសាសនា

ប្រជាជនសិង្ហបុរីចម្រុះដោយជនជាតិជាច្រើនដូចជា ជនជាតិចិនមាន 77.3% ជនជាតិម៉ាឡេស៊ីមាន 14.1% ជនជាតិឥណ្ឌាមាន 7.3% និងជនជាតិផ្សេងៗទៀត 1.3% ។ ភាសាប្រើជាផ្លូវការមានបួនគឺ ចិន អង់គ្លេស ម៉ាឡេស៊ី និងតាមិល ។ ភាសាចិន ជាភាសាទីមួយដែលនិយាយនៅតាមផ្ទះភាគច្រើន ។ ភាសាអង់គ្លេសជាភាសាសំខាន់ទីពីរ ប្រើនៅតាមស្ថាប័ននានានិងក្នុងកិច្ចការជំនួញ ។

សាសនាសំខាន់ៗនៅសិង្ហបុរីមាន ពុទ្ធសាសនិក (39.1%) តាវសាសនិក (21.9%) អ៊ីស្លាមសាសនិក (14.9%) គ្រិស្តសាសនិក (12.9%) ហិណ្ឌូសាសនិក (3.3%) សាសនាផ្សេងៗទៀត (0.6%) និងអ្នកអត់កាន់សាសនា (14.5%) ។

3. លក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ច

3.1. ដំណាក់កាលនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម

នៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ នាដំណាច់ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1950 សិង្ហបុរីបានជួបប្រទះបញ្ហាមួយចំនួនធំដូចជា ភាពឥតការងារធ្វើ ភាពសម្បូរទីកន្ទក់នៅជុំវិញក្រុង កំណើនជម្លោះក្នុងសង្គម និងការបិទមូលដ្ឋាននាវាអង់គ្លេសនៅសិមបាវ៉ាង នាចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1960 ដែលចិញ្ចឹមអ្នកធ្វើការដល់ទៅ 35 000 នាក់ ។ ការខិតខំប្រឹងប្រែងសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើឧស្សាហូបនីយកម្មចាប់ពីពេលនោះមក ។ ក្រុម

វិនិយោគថ្មីមួយត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្ត ដើម្បីទាក់ទាញមូលធនដ៏សម្បូរហូរហៀរពីបរទេសនិងដំណើរការឧស្សាហកម្មមួយសម្រាប់លំនាំចេញដែលប្រើកម្លាំងពលកម្មច្រើន ក្នុងគោលបំណងកាត់បន្ថយភាពឥតការងារធ្វើ ។ ទន្ទឹមនេះ ការងារសំខាន់ៗផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក៏ចាប់ផ្ដើមធ្វើ ដូចជាការរៀបចំទីតាំងថ្មីនៃឧស្សាហកម្មនៅជូរ៉ុង (5 666ហ. ត)និងកំពង់ផែទឹកជ្រៅ ។ ក្រោមអំណាចនៃក្រុមហ៊ុនក្រុងជូរ៉ុង JTC (Jurong Town Company) ទីតាំងប្អូនដប់ទៀតនៃឧស្សាហកម្មត្រូវបានរៀបចំឡើងដំណាលគ្នានៅតំបន់ឆ្នេរ ។

នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1970 ការដំឡើងថ្លៃឈ្នួលឱ្យកម្មករដែលទាក់ទងនឹងការលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជនបង្កើតជាបញ្ហាដល់ការប្រកួតប្រជែងនៃឧស្សាហកម្មហត្ថពលករ (ឧស្សាហកម្មដំឡើងគ្រឿងអេឡិចត្រូនិក វាយនភ័ណ្ឌកាត់ដេរ សម្ភារៈប្រើប្រាស់ទូទៅ ...) ។ រដ្ឋាភិបាល បានសម្រេចធ្វើ "បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្ម" មួយ សំដៅជំរុញឧស្សាហកម្មបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់តាមគំរូតៃវ៉ាន់និងកូរ៉េ ។ ដោយធ្វើអន្តរាគមន៍ផ្ទាល់ក្នុងការចរចាស្ដីពីប្រាក់ខែ រដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចឱ្យដំឡើងរហូតដល់ 40% ក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំ ក្នុងបំណងជំរុញឧស្សាហកម្មឱ្យទំនើបផ្នែកបរិក្ខារនិងតម្រង់ទិសវិនិយោគឆ្ពោះទៅរកឧស្សាហកម្ម ដែលមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ ។

ជាចុងក្រោយ ដូចគ្នានឹងនៅក្នុងប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់ថ្មី (NPI) ដទៃទៀតដែរ ដោយសារសហគ្រាសបរទេសបានជួយជំរុញឧស្សាហកម្មសំណង់អគ្គិសនីនិងអេឡិចត្រូនិច សិង្ហបុរីនាំផលិតផលនេះចេញទៅសហរដ្ឋអាមេរិកបីដងច្រើនជាងទៅជប៉ុន ។ ដូចគ្នានឹងប្រទេស NPI បីទៀតដែរ បុរីរដ្ឋនេះ ពឹងផ្អែកជាចម្បងទៅលើសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់លំនាំចេញនិងលើជប៉ុនសម្រាប់លំនាំចូល ។ វិនិយោគរបស់អង់គ្លេសមានកម្រិតខ្ពស់ណាស់ គឺឈានមុខប្រជាជាតិទាំងពីរនេះ ។

3.2. បញ្ហានិងយថាទស្សន៍

ការលើកកម្ពស់ជីវភាពនិងការឈានចូលសម័យកាលនៃបម្រើបម្រាស់ដែលគេមើលឃើញច្បាស់តាមរយៈកម្រិតសិក្សាទូទៅខ្ពស់ បង្កើតការលំបាកដល់រដ្ឋាភិបាលតាំងពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1980 ដូចជា

- បញ្ហាជាតិសាសន៍មួយធ្ងន់ធ្ងរបំផុតរវាងជនជាតិចិនភាគច្រើននិងជនជាតិម៉ាឡេស៊ីភាគតិចដែលយល់ថាគេមិនសូវឱ្យតម្លៃ ។
- បញ្ហាកំណើតទទួលបានការលើកទឹកចិត្តដោយរដ្ឋាភិបាលដែលព្រួយបារម្ភពីការធ្លាក់ចុះអត្រាជាតិប្រមាណក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ជនជាតិចិនមានអត្រានេះទាបជាងជនជាតិម៉ាឡេស៊ីនិងឥណ្ឌា ។

- បញ្ហាអត្រាសន្សំប្រាក់ ដែលបានជួយផ្គត់ផ្គង់នយោបាយសាងសង់លំនៅស្ថានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលនិងជំនួយដល់មនុស្សចាស់ ប៉ុន្តែប្រជាជនវិញចង់បានសេវាអភិវឌ្ឍន៍ ការសិក្សាអប់រំសាធារណៈ ។

ចេញពីភាពអន់ថយមួយ នៅឆ្នាំ 1986 សេដ្ឋកិច្ចសិង្ហបុរីសព្វថ្ងៃ ហាក់ដូចជាមានភាពប្រសើរក្នុងបណ្ដានាគទាំងបួន ។ ពីឆ្នាំ 1966 ដល់ 1986 សេដ្ឋកិច្ចនេះទំនងជាមានអត្រាកំណើនខ្ពស់ជាងគេបំផុតក្នុងលោក ។ ប៉ុន្តែគិតក្នុងរយៈពេលវែង ប្រទេស NPI បីទៀតហាក់ដូចជាមានទីផ្សារពលករធំធេងនិងថោកជាង ក្នុងការទាក់ទាញវិនិយោគពីបរទេសដោយមិននិយាយពីប្រទេសចិន ម៉ាឡេស៊ី ឬឥណ្ឌូណេស៊ីទេ ។

តទៅអនាគត បុរីរដ្ឋនេះនឹងក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍមួយសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនពហុជាតិនានា ដោយការផ្ដល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដ៏ល្អប្រសើរ(ដីធ្លី ធនាគារ សណ្ឋាគារ ...) ។ ចំណែកប្រទេសជិតខាង ដែលមានប្រជាជនច្រើននិងតម្លៃពលកម្មទាបជាងនឹងទទួលបាននូវសំណង់ សម្រាប់ផលិតកម្មផ្ទាល់តែម្ដង ។ ចាប់តាំងពីឥឡូវនេះទៅហើយ សហគ្រាសជប៉ុន (ម៉េបា សូនី) បានបង្កើតមូលដ្ឋានស្រាវជ្រាវនៅសិង្ហបុរី ដែលនឹងក្លាយទៅជា "ខួរក្បាល"បច្ចេកវិទ្យានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។

? សំណួរ

1. តើប្រទេសសិង្ហបុរីដោះស្រាយបញ្ហាខ្វះខាតដីសម្រាប់អភិវឌ្ឍដោយវិធីណា ?
2. ហេតុអ្វីបានជាសិង្ហបុរីខ្វះខាតទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ? តើគេដោះស្រាយដោយមធ្យោបាយណា ?
3. ចូរនិយាយអំពីបញ្ហាកំណើនប្រជាជនសិង្ហបុរី ។
4. ចូរនិយាយអំពីដំណាក់កាលអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1970 ។
5. តើចាប់ពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1980មក តើរដ្ឋាភិបាលសិង្ហបុរីជួបនឹងបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?
6. តើកម្ពុជាអាចមានលទ្ធភាពអភិវឌ្ឍន៍សង្គម-សេដ្ឋកិច្ចបានដូចសិង្ហបុរីដែរឬទេ ? ព្រោះអ្វី ? ចូរពន្យល់ ។

? សំណួរបញ្ចប់ជំពូកទី៣

I. ចូរគូសសញ្ញា ✓ ក្នុងប្រអប់មុខចម្លើយត្រូវតែមួយគត់

1. កំពង់ផែលេខមួយនិងជាទីក្រុងទីពីររបស់កូរ៉េខាងត្បូងគឺ

☐ ក. ពូសាន ☐ ខ. អ៊ុលសាន

☐ គ. ប៉ូហាង ☐ ឃ. យេវចុង

2. ចំណុចខ្ពស់បំផុតរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរីគឺ

☐ ក. ភ្នំហាឡា ☐ ខ. ភ្នំយូសាន

☐ គ. ភ្នំតែម៉សាន ☐ ឃ. ប៊ូឃីតទីម៉ា

II. ចូរផ្ទៀងផ្ទាត់ផ្នែក A និង B រួចភ្ជាប់ចម្លើយត្រូវក្នុងផ្នែក C :

A	B	C (ចម្លើយ)
1. 100 032 Km^2 2. 36 000 Km^2 3. 707.1 Km^2	ក. សាធារណរដ្ឋសិង្ហបុរី ខ. កោះតៃវ៉ាន់ គ. ទឹកដីហុងកុង ឃ. សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ	1 → 2 → 3 →

III. ចូរបំពេញល្បះខាងក្រោមឱ្យបានត្រឹមត្រូវ :

1. 1.26 នាក់ ជាអត្រាបង្កកំណើតរបស់ស្ត្រី.......................... នៅឆ្នាំ 2006 ។
2. ប្រទេសមួយក្នុងបណ្ដា "នាគទាំងបួន" ដែលបានប្ដូរនយោបាយពីប្រឆាំងកំណើតមកផ្ដល់ "គុណង្វាន់ដល់ទារក" វិញគឺ .... ។

IV. សំណួរ

1. តើរបបនយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ហុងកុងនិងតៃវ៉ាន់មានលក្ខណៈដូចម្ដេចខ្លះ ?
2. តើមាគ៌ាអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចបែបកូរ៉េខាងត្បូងផ្អែកលើកត្តាអ្វីខ្លះ ?

ជំពូកទី 4 កំណើនប្រជាជននិងផលវិបាក

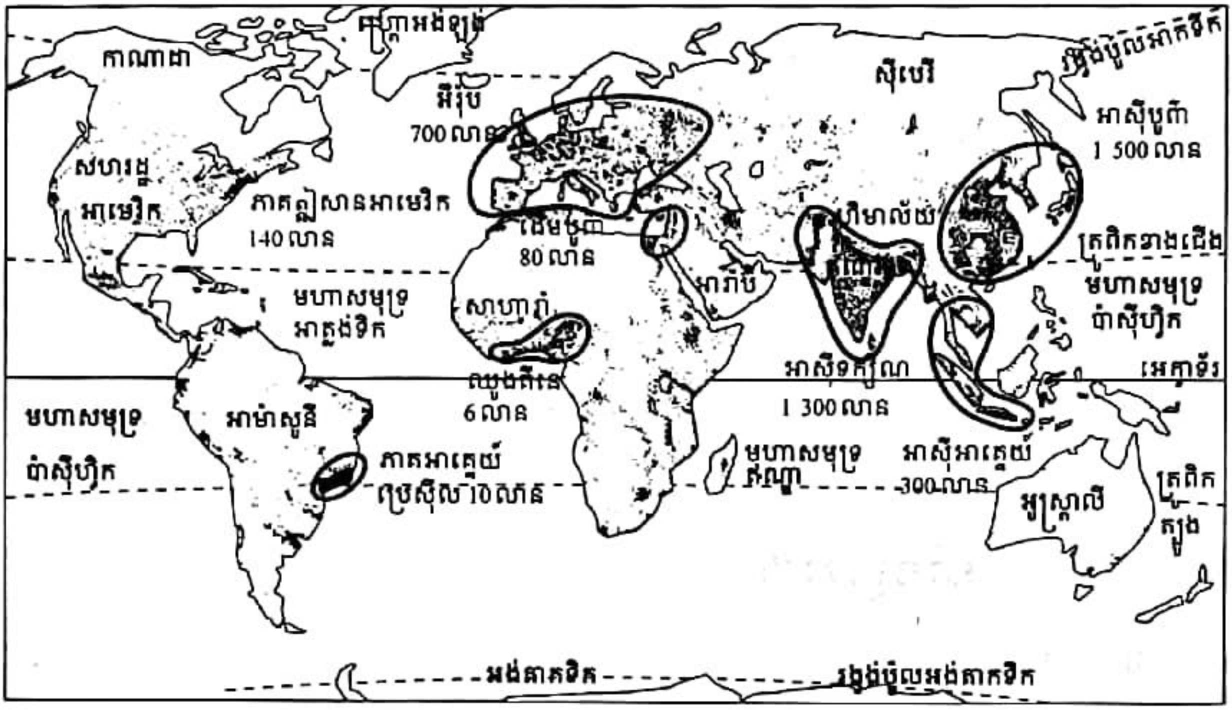

○ ចំណុចនីមួយៗតាង 500 000 នាក់ ○ កំណុំរង ◯ កំណុំសំខាន់ៗ

ផែនទីបង្ហាញពីកំណុំនៃដំណុះប្រជាជន (2004)

ចាប់តាំងពីមានកំណាកំណើតនៅលើភពផែនដីមក មនុស្សលោកមានការវិវត្តឥតឈប់ឈរ ទាំងចំនួន ទាំងរបៀបរបបរស់នៅ ។ ការវិវត្តនៃចំនួននេះ គឺប្រាកដជាកំណើនប្រជាជន ហើយមានកំណើនវិជ្ជមាននិងកំណើនអវិជ្ជមាននៅឆ្នាំណាមួយ ដែលបណ្ដាលមកពីកំណើនធម្មជាតិ និងការផ្លាស់ទីលំនៅ ។ រីឯការវិវត្តរបៀបរស់នៅ វាជាផលវិបាកនៃកំណើននេះឯង ។ កំណើនប្រជាជនប្រព្រឹត្តទៅតាមចង្វាក់មិនដូចគ្នាទេ តែងប្រែប្រួលទៅតាមយុគសម័យផង និងទៅតាមរបៀបរបបសង្គមផង ។ នៅដើមសហស្សវត្សទីបីនេះ នៅលើផែនដីយើងមានមនុស្សរស់នៅចំនួន 6.5 ពាន់លាននាក់និងមានរបាយមិនស្មើគ្នាទេ ។ តាមការប៉ាន់ស្មានរបស់អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ ប្រជាជនពិភពលោកនឹងកើនដល់ 9 ពាន់លាននាក់នៅឆ្នាំ 2050 ។

1 កំណើនប្រជាជនពិភពលោក

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- រៀបរាប់ពីកំណើនប្រជាជនពិភពលោក ប្រវត្តិកំណើន អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ និងពិភពលោកមួយបែងចែកប្រជាសាស្ត្រ ។

ក្រោយពេលដែលមានកំណើនយឺត និងទៀងទាត់អស់ជាច្រើនពាន់ឆ្នាំមក ភពផែនដីមានបន្ទុះប្រជាសាស្ត្រចាប់ពី 2 សតវត្សកន្លងមកថ្មីៗនេះ ។ ហេតុអ្វីបានជាចំនួនមនុស្សលោកមានកំណើនសម្បើមម្ល៉េះ ក្នុងរយៈពេលប្រហែល 200 ឆ្នាំនេះ ? តើគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់ សុទ្ធតែមានការវិវត្តស្មើចង្វាក់គ្នាដែរឬទេ ?

1. ប្រវត្តិកំណើនប្រជាជន

1.1. មុនឆ្នាំ 1650

តាំងពីដើមកំណើតមនុស្សជាតិ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលសតវត្សទី 17 ប្រជាជនពិភពលោកមានកំណើនយឺតបំផុត ។ ក្នុងរយៈពេលដ៏វែងនេះ ប្រជាជនកើនពី 250 លាននាក់ ក្នុងឆ្នាំ 2000 មុនគ. ស. ដល់ 500 លាននាក់ នៅឆ្នាំ 1650 ។ អត្រាកំណើនមធ្យមមានប្រហែល 0.05% ។ មរណប្រមាណខ្ពស់បានកំណត់កំណើនមនុស្សជាតិគឺ កុមារចំនួន 1/3 បានស្លាប់នៅក្នុងអាយុក្រោមមួយឆ្នាំ ហើយសង្ឃឹមរស់ មានមិនលើសពី 30 ឆ្នាំឡើយ ទោះបីជាតិប្រមាណមានកម្រិតខ្ពស់ក៏ដោយ ។

ការរីកសាយនៃកសិកម្មដែលចាប់ផ្តើមកាលពីប្រាំមួយពាន់ឆ្នាំមុន គ. ស. ពន្យល់បានពីកំណើនលើកទីមួយនៃប្រជាជនពិភពលោក ។ កំណើននេះ មិនបានជាប់លាប់បន្តបន្ទាប់ទេ ប៉ុន្តែប្រព្រឹត្តទៅជួនលូតលាស់ទៅមុខនៅពេលសន្តិភាពនិងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយជួនថយក្រោយនៅពេលអាកាសធាតុមិនល្អ ឬពេលសង្គ្រាម ទុរ្ភិក្ស និងរោគរាតត្បាត ។ *ឧទាហរណ៍* នៅអឺរ៉ុប ការរីកចម្រើនពីស. វ. ទី 11 ដល់ទី 13 បានមកពីអាកាសធាតុនិងកសិកម្មមានអំណោយផលល្អ ។ ក្រោយមក មានការធ្លាក់ចុះបន្តបន្ទាប់ ដោយការសម្លាប់រង្គាលពីជំងឺ ប៉េស្តខ្មៅ (ជំងឺពិសម្យ៉ាងឆ្លងតាមសត្វកណ្តុរ) ពីឆ្នាំ 1347 ដល់ 1351 ដែលបណ្តាលឱ្យមនុស្សស្លាប់អស់ 25 លាននាក់ កាត់បន្ថយមនុស្សអស់ចំនួនមួយភាគបួន ។

1.2. ពីឆ្នាំ 1650 ដល់ឆ្នាំ 1950

ក្នុងរយៈពេល 300ឆ្នាំនេះ ប្រជាជនពិភពលោកកើនពី 500លានទៅ 2 500លាននាក់ ។ កំណើនមធ្យមមាន 0.5% ស្មើរដប់ដង កាលពីមុនឆ្នាំ 1650 ។ កំណើននេះ បានមកពីតំហយចុះជាប់លាប់នៃអត្រាមរណប្រមាណ ។ ចាប់តាំងពីពាក់កណ្ដាលទីពីរនៃសតវត្សទី 18 ប្រទេសខ្លះ ដូចជាស៊ុយអែត បារាំង អង់គ្លេស មានកំណើនប្រជាជនយ៉ាងរហ័ស ។ បាតុភូតនេះ បានរីកសាយទៅក្នុងប្រទេសអឺរ៉ុបមួយចំនួនធំទៀត នៅសតវត្សទី 19និងផ្លាយទៅដល់ប្រទេសថ្មី (សហរដ្ឋអាមេរិកនិងកាណាដា) ។

ចាប់តាំងពីសតវត្សទី 18មក បដិវត្តន៍កសិកម្មអាចផ្ដល់នូវចំណីអាហារដ៏ល្អប្រសើរនិងបានបញ្ចប់គ្រោះទុរ្ភិក្សពីក្នុងប្រទេសទាំងនោះ ។ ការរីកចម្រើនផ្នែកវិជ្ជាពេទ្យ និងអនាម័យ បានធ្វើឱ្យមរណប្រមាណថយចុះនៅសតវត្សទី 19 ។ ការប្រើប្រាស់ទឹកស្អាត ប្រព័ន្ធលូបង្ហូរទឹកក្នុងក្រុង ការសិក្សាអប់រំពីភាពស្អាត និងការចាក់វ៉ាក់សាំង បានរីកសាយ ពិសេសការប្រយុទ្ធប្រឆាំងជំងឺអុត ដ៏កាចសាហាវ ជាអំរែកមរណៈរាប់សតវត្សកន្លងមក ។ នៅស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង អត្រាជាតិប្រមាណមានកម្រិតខ្ពស់ ប្រជាជនកើនជាមធ្យមក្នុងអត្រាពី 1 ទៅ 1.5% ។

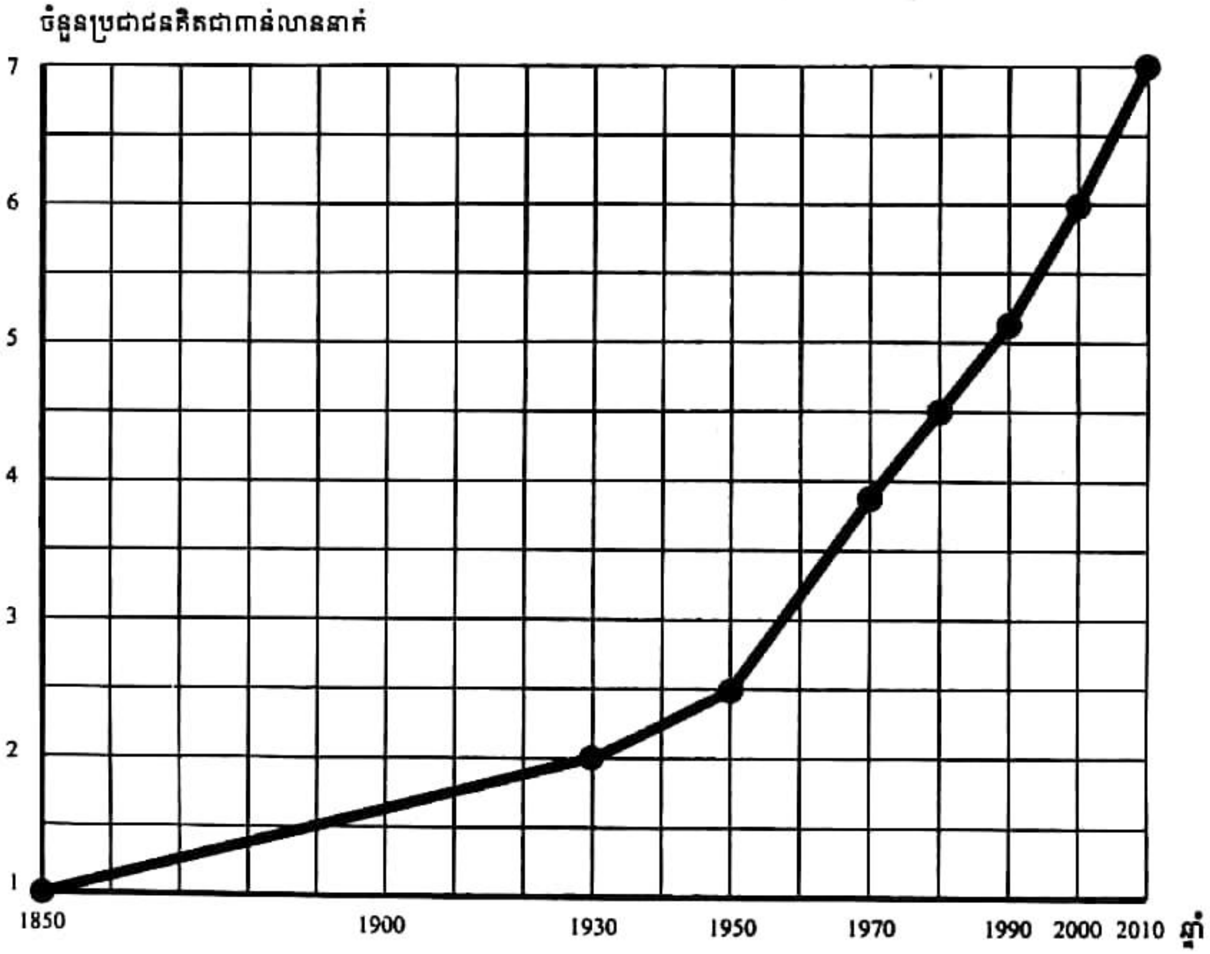

ក្រាបបង្ហាញចំនួនប្រជាជនពិភពលោក

1.3. ចាប់ពីឆ្នាំ 1950 មក

នៅសតវត្សទី 20 កំណើនប្រជាជននៅតែខ្លាំងក្លាដោយសារតំហយចុះយ៉ាងរហ័សនៃមរណប្រមាណ នៅកន្លែងផ្សេងៗទៀតនៃពិភពលោក ។ ប្រជាជនពិភពលោក មានចំនួន 3 ពាន់លាននាក់នៅឆ្នាំ 1960 4.435 ពាន់លាន (1980) 5.264 ពាន់លាន (1990) និង 6.5 ពាន់លាន (2006) ។ កំណើនដ៏ខ្លាំងក្លានេះ មានតែនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍនៃទ្វីបអាស៊ី អាហ្វ្រិក និងអាមេរិកឡាទីន ព្រោះប្រជាជនប្រទេសអភិវឌ្ឍលែងកើនឡើងទៀតហើយ ។

មរណប្រមាណនៅក្នុងប្រទេសលោកខាងត្បូង បានថយចុះយ៉ាងសម្បើម ដោយសារវឌ្ឍនភាពសេវាសុខាភិបាល កសិកម្ម និងជំនួយស្បៀង ។ ដូចនៅទ្វីបអឺរ៉ុបដែរ ជាតិប្រមាណមានកម្រិតខ្ពស់ ក្នុងរយៈពេលយូរ នាំឱ្យកំណើនធម្មជាតិមានដល់ទៅ 2.5% នៅបណ្តាឆ្នាំ 1960 2.05% (1990) 1.61% (2000) និង 1.34% (2006) ។ ប៉ុន្តែក៏មានគម្លាតគ្នាខ្លាំងណាស់ដែរ រវាងបណ្តាប្រទេសលោកខាងត្បូងទាំងនោះ ។

2. អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ

អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ គឺជាដំណើរឆ្លងកាត់ពីរបបប្រជាសាស្ត្រមួយ ដែលមានជាតិប្រមាណនិងមរណប្រមាណខ្ពស់ ទៅរបបប្រជាសាស្ត្រមួយទៀត ដែលមានជាតិប្រមាណនិងមរណប្រមាណទាប ។

2.1. របបប្រជាសាស្ត្រប្រពៃណី

នៅមុនអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ អត្រាកំណើនធម្មជាតិមានកម្រិតទាបណាស់ ព្រោះជាតិប្រមាណនិងមរណប្រមាណខ្ពស់ដូចគ្នា ។ ជាតិប្រមាណខ្ពស់ ព្រោះនៅជំនាន់នោះ គេមិនបានយល់ដឹងសោះឡើយថា អ្វីទៅជាផែនការគ្រួសារនោះ ហើយគូស្រករ ក៏បង្កើតកូនដោយចៃដន្យ មិនមែនតាមក្តីប្រាថ្នាឡើយ ។ មរណប្រមាណខ្ពស់ ព្រោះអ្នកជំនាន់នោះរស់នៅតាមបែបធម្មជាតិ ក្រោមការញាំញីនៃជំងឺរាតត្បាត គ្មានថ្នាំសង្កូវត្រឹមត្រូវសម្រាប់ការពារព្យាបាល ពោលគឺវេជ្ជសាស្ត្រមានកម្រិតទាប ។

2.2. អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រវគ្គទី 1

គេសង្កេតឃើញមានកំណើនធម្មជាតិខ្ពស់ ព្រោះជាតិប្រមាណខ្ពស់ តែមរណប្រមាណស្រុតចុះ ។ ជាតិប្រមាណនៅតែខ្ពស់ ព្រោះលទ្ធភាពបង្កកំណើតមានកម្រិតខ្ពស់ (6 ទៅ 8 សម្រាប់ស្ត្រីម្នាក់) ។ មរណប្រមាណចាប់ផ្តើមថយចុះ ពិសេសមរណភាពកុមារ ព្រោះកិច្ចការពារផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រមានភាពប្រសើរ ស្រុបគ្នានិងអនាម័យផងដែរ ។

2.3. អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រវគ្គទី 2

ជាតិប្រមាណថយចុះ ស្របគ្នានឹងមរណប្រមាណនៅតែទាបដែលជាហេតុនាំឱ្យកំណើនធម្មជាតិនៃប្រជាជន ចាប់ផ្ដើមមានល្បឿនយឺត។ ជាតិប្រមាណស្រុតចុះយ៉ាងរហ័ស អាស្រ័យមូលហេតុច្រើនយ៉ាង តម្លៃជីវភាពកើនឡើង ការចូលរួមកាន់តែច្រើនក្នុងកិច្ចការសង្គមនិងការងារផលិតកម្មរបស់នារី ការពន្យារអាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការអនុវត្តផែនការគ្រួសារ។ មរណប្រមាណទាប ព្រោះវេជ្ជសាស្ត្រកាន់តែជឿនលឿនខ្លាំង ចំណីអាហារកាន់តែប្រសើរឡើង។

2.4. របបប្រជាសាស្ត្រទំនើប

អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រត្រូវបានបញ្ចប់ នៅពេលដែលចំនួនប្រជាជនមានលំនឹង លទ្ធភាពបង្កកំណើតរបស់ស្ត្រីចុះទាប (2នាក់ ឬទាបជាងនេះ) មរណប្រមាណ លែងបន្តថយចុះទៀត តែជួនកាលអាចកើនឡើងផងដែរ ព្រោះសមាមាត្រមនុស្សចាស់កាន់តែធំ (ភាពចំណាស់នៃទម្រង់ប្រជាជន)។

3. ពិភពលោកមួយបែងចែកតាមប្រជាសាស្ត្រ

សព្វថ្ងៃ ស្ថានភាពប្រជាសាស្ត្រប្រទេសអភិវឌ្ឍនិងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ មានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នា។ ប្រទេសលោកខាងជើង បានចេញផុតពីអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រហើយ រីឯប្រទេសលោកខាងត្បូង ភាគច្រើនស្ថិតក្នុងវគ្គទី 2នៃអន្តរភាព ក្នុងពេលដែលប្រទេសខ្លះទៀតទើបតែបញ្ចប់វគ្គទី 1 ប៉ុណ្ណោះ។

នៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍ លទ្ធភាពបង្កកំណើតរបស់ស្ត្រីមានកម្រិតទាប (តិចជាង 2 នាក់) ដោយសារគូស្រករមានការយល់ដឹងច្បាស់ពីលក្ខខណ្ឌជីវភាព និងស្ម័គ្រចិត្តយកកូនតិច។ នៅទ្វីបអឺរ៉ុបដ៏ចំណាស់នេះ ជំនាន់មនុស្សលែងកើតមានទៀតហើយនិងនៅប្រទេសខ្លះ ដូចជាអាល្លឺម៉ង់ ដាណឺម៉ាក ហុងគ្រី និងអ៊ីតាលី មរណប្រមាណខ្ពស់ជាងជាតិប្រមាណ ដែលជាមូលហេតុនៃកំណើនអវិជ្ជមាន។

ស្ថានភាពនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍមានប្លែកៗគ្នា។ រដ្ឋមួយចំនួនដូចជា ចិន កូរ៉េខាងត្បូង តៃវ៉ាន់ សិង្ហបុរី ថៃ បានបញ្ចប់អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រខ្លួនហើយ ដោយសារនយោបាយផែនការគ្រួសារដ៏មានប្រសិទ្ធភាព។ ប្រទេសភាគច្រើនផ្សេងទៀត កំពុងតែមានការវិវត្តក្នុងទិសដៅនេះដែរ។

លទ្ធភាពបង្កកំណើតស្ថិតនៅខ្ពស់ដដែលនៅអាហ្វ្រិកស្បែកខ្មៅ ភាគច្រើននៅជនបទក្រីក្រ។ នៅតំបន់ក្បែរបូព៌ានិងមជ្ឈិមបូព៌ា ដែលទទួលបាននគរូបនីយកម្មនិងអភិវឌ្ឍន៍ខ្ពស់ ឥទ្ធិពលដ៏ខ្លាំងក្លានៃសាសនានិងស្ថានភាពមិនអនុគ្រោះចំពោះស្ត្រីក្នុងសង្គម បានរក្សាទុកផងដែរនូវលទ្ធភាពបង្កកំណើតខ្ពស់។ នៅក្នុងតំបន់ទាំងពីរ គំហយចុះជាក់លាក់មួយនៃលទ្ធភាពបង្កកំណើតត្រូវបានកត់ត្រាទុក តាំងពីដំណាច់ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ 1980 ហើយប្រទេសទាំងនោះ ក៏បានឈានចូលទៅក្នុងវគ្គទី 2នៃអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ។

៤. កំណើនប្រជាជននិងភាពក្រីក្រ

ដំណើរការវិវត្តឆ្ពោះទៅរកអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្ររបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍពុំគ្រាន់តែបណ្តាលឱ្យមានកំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័សប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងនាំមកនូវបម្រែបម្រួលទម្រង់ប្រជាជនតាមភេទនិងតាមអាយុ (ពីរ៉ាមីតអាយុប្រជាជន) និងទម្រង់គ្រួសារយ៉ាងខ្លាំងក្លាទៀតផង ។ បាតុភូតទាំងពីរនេះ ជះឥទ្ធិពលវិជ្ជមាន ឬអវិជ្ជមានទៅលើភាពក្រីក្រ អាស្រ័យនឹងភាពឆាប់លឿនក្នុងអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ ។

៤.១. ពេលដំបូងនៃអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ

ក្នុងដំណាក់កាលនេះ ពីរ៉ាមីតអាយុប្រជាជនបានបង្ហាញឲ្យច្បាស់ណាស់ថា ប្រជាជនមានទម្រង់ក្មេង ពោលគឺចំនួនកុមារមានច្រើនជាងមនុស្សពេញវ័យ ហើយផលវិបាកគឺ

- ប្រាក់សន្សំ មានកម្រិតទាប (មេគ្រួសារត្រូវចំណាយលុយយ៉ាងច្រើន សម្រាប់ចិញ្ចឹមគ្រួសារដ៏ធំ និងមិនអាចសន្សំលុយកាក់បានឡើយ) ។
- សុខភាពនិងការសិក្សាអប់រំមានកម្រិតទាប (ខ្វះថវិកា សម្រាប់ព្យាបាលជំងឺនិងការរៀនសូត្ររបស់កូនចៅ) ។
- កំណើនសម្ពាធលើបម្រើបម្រាស់ធនធានធម្មជាតិ (*ឧទាហរណ៍* កំណើនតម្រូវការអុស ធ្យូង ឈើ សំណង់នានា ...នាំឱ្យបាត់បង់ព្រៃឈើជាដើម) ។
- កំណើនវិសមភាពភេទ (កំណើនការងារផ្ទះរបស់ស្ត្រីមេផ្ទះនិងកូនស្រី ដែលជាប់រវល់ជួយកិច្ចការផ្ទះ ខកខានមិនបានទៅសាលារៀន) ។

៤.២. សម័យកាលទី 2 នៃអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ

នៅក្នុងដំណាក់កាលទី 2 នេះ គេឃើញដំណើរឆ្ពោះទៅរកលំនឹងប្រជាសាស្ត្រ ជាពិសេសរវាងកុមារនិងមនុស្សពេញវ័យ ទំហំគ្រួសារឆ្ពោះទៅរកភាពរួមតូច បន្ទុកគ្រួសារតិច ជីវភាពគ្រួសារអាចល្អប្រសើរឡើង សុខភាព និងការសិក្សាអប់រំ ត្រូវបានកែលម្អ ផលិតភាពការងារនិងផលទុនអាចត្រូវបានលើកកម្ពស់ ភាពក្រីក្រអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។

តាមពិត សម័យកាលនេះហើយដែលរដ្ឋអាចសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជន ដូចជានៅបណ្តាប្រទេសមួយចំនួននៃអាស៊ីបូព៌ា អាស៊ីអាគ្នេយ៍ អាស៊ីទក្សិណ និងអាមេរិកឡាទីន ។ ចំណែកនៅអាហ្វ្រិកក្បែរសាហារ៉ា លទ្ធភាពបង្កកំណើតរបស់ស្ត្រីនៅមានកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយ (5.2 នាក់សម្រាប់ស្ត្រីម្នាក់) ។ នៅក្នុងប្រទេសតែមួយ លទ្ធភាពបង្កកំណើតក៏ខុសគ្នាដែរ ទៅតាមក្រុមសង្គម ដូចជានៅប្រទេសប្រេស៊ីល មាន 1.6 នាក់សម្រាប់ក្រុមសង្គមអ្នកមាន និង 3.2 នាក់សម្រាប់ក្រុមសង្គមអ្នកក្រីក្រឆ្នាំ 1995 ។

៤.៣. ការមានកូនច្រើនជាគុណប្រយោជន៍ចំពោះគ្រួសារក្រីក្រ

គ្រួសារក្រីក្រយល់ថា ការមានកូនច្រើនផ្តល់ប្រយោជន៍ជាច្រើនយ៉ាង ៖

- កូនៗអាចជួយថែទាំឪពុកម្តាយ ពេលគាត់មានវ័យចាស់ ។
- កូនៗដែលមិនទាន់ទៅសាលា ចាប់បំពេញការងារ (អាយុ 5 ឆ្នាំ)និងរកលុយបានបន្តិចបន្តួចសម្រាប់ឪពុកម្តាយគេ ។
- កូនស្រី អាចជួយសម្រាលការងារផ្ទះរបស់អ្នកម្តាយ ដូចជាដាំស្ល បោកគក់ មើលប្អូនជាដើម ។

ចំពោះគ្រួសារទាំងនោះ ការមានកូនច្រើនអាចបន្តរស់បាន ប៉ុន្តែលទ្ធភាពអប់រំនិងសន្សំប្រាក់ដែលជាមធ្យោបាយសំខាន់ ក្នុងការទប់ស្កាត់ភាពក្រីក្រមានតិចតួចណាស់ ។

ការសិក្សាអប់រំ អាចជួយកាត់បន្ថយអត្រាមរណៈ ដូចជាការសិក្សាយល់ដឹងពីវិធីទប់ស្កាត់ជំងឺឆ្លងផ្សេងៗ ជាពិសេសជំងឺអេដស៍ ដែលនាំមកនូវផលវិបាកយ៉ាងច្រើន ដូចជា

- មានទុក្ខព្រួយជាប្រចាំ ដោយឃើញកូនស្លាប់មុនខ្លួន ។
- មានការលំបាកដោយបាត់បង់ការជួយឧបត្ថម្ភពីកូន ពេលខ្លួនជរា ។
- មានបន្ទុកការងារបន្ថែមលើកិច្ចការ ដែលកូនរបស់គេធ្លាប់បំពេញ ។
- មានបន្ទុកចិញ្ចឹមបីបាច់រក្សាចៅតូចៗ ដែលកំព្រា ។

ដូចនេះ នយោបាយប្រជាសាស្ត្រ មានទំនោរទៅរកការកាត់បន្ថយរយៈពេលអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ សំដៅធ្វើឱ្យលក្ខខណ្ឌសុខភាពកូនៗកាន់តែប្រសើរឡើង (លទ្ធភាពបង្កកំណើតទាប អត្រាមរណៈកុមារតិច)និងទៅរកការកាត់បន្ថយវិសមភាពភេទផងដែរ ។

? សំណួរ

1. តើកំណើនទាបនៃប្រជាជនពិភពលោក នៅមុនឆ្នាំ 1650 បណ្តាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ ?
2. តើប្រជាជនពិភពលោកមានកំណើនដូចម្តេច ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1650 ដល់ 1950 ? មូលហេតុអ្វី ?
3. តើកំណើនប្រជាជនពិភពលោកមានដំណើរវិវត្តន៍ដូចម្តេច ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1950 មក ?
4. ដូចម្តេចហៅថា អន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ ?
5. តើរបបប្រជាសាស្ត្រប្រពៃណីនិងរបបប្រជាសាស្ត្រទំនើប មានលក្ខណៈខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ ?
6. តើវគ្គទាំងពីរនៃអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រមានលក្ខណៈដូច ឬខុសគ្នាយ៉ាងណាខ្លះ ?
7. តើអ្នកយល់ថា ការមានកូនច្រើនជាភ័ព្វសំណាងសម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗដែរឬទេ ?

មេរៀនទី

2 ប្រជាជនពិភពលោកនៅដើមសហស្សវត្សទី៣

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ពណ៌នាបានពីប្រជាជនពិភពលោកនៅដើមសហស្សវត្សទី 3 : ចំនួនប្រជាជនតាមតំបន់ធំៗ ប្រទេសដែលមានប្រជាជនច្រើនជាងគេ ។

ប្រទេសលោកខាងជើង បានឈានចូលសម័យប្រជាសាស្ត្រទំនើបហើយ ។ ចំណែកប្រទេសលោកខាងត្បូង មួយចំនួនតូចទើបតែបានឆ្លងផុតអន្តរភាពប្រជាសាស្ត្រ មួយចំនួនធំស្ថិតក្នុងវគ្គទី 2 នៃអន្តរភាព ក្នុងពេលដែលមួយចំនួនទៀតទើបតែឆ្លងវគ្គទី 1 នៅឡើយ ។ តើពីពេលនេះទៅមុខ តើពិភពលោកយើងនឹងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពប្រជាសាស្ត្រមួយបែបណា ?

1. ការប៉ាន់ស្មានចំនួនប្រជាជនតាមតំបន់ធំៗ

តើអ្នកប្រជាសាស្ត្រ ធ្វើការប៉ាន់ស្មានចំនួនប្រជាជនពិភពលោកដោយរបៀបណា ? ចំណោលប្រជាសាស្ត្រប្រព្រឹត្តទៅដោយផ្អែកលើរូបមន្តគណិតសាស្ត្រ និងប្រើប្រាស់អត្រាកំណើនណាមួយជាគោល ។ លើសពីនេះ គេអាចគណនារយៈពេលកើនទ្វេនៃចំនួនប្រជាជនក្នុងប្រទេសមួយ តំបន់មួយ ឬក្នុងពិភពលោកទាំងមូល ។

ប្រជាជនពិភពលោកកើនឡើងឥតឈប់ឈរ មិនអាចទប់ទល់បានឡើយ ។ ភពផែនដី មានមនុស្សរស់នៅចំនួន 5 លាននាក់កាលពី 6 000 ឬ 7 000 ឆ្នាំមុន 250 លាននៅដើមសម័យយើងនេះ 1 ពាន់លាននាក់នៅឆ្នាំ 1800 3 ពាន់លាននៅឆ្នាំ 1960 6.5 ពាន់លាននៅឆ្នាំ 2006 ។ ចំនួននេះនឹងឡើងដល់ជាង 8 ពាន់លាននៅឆ្នាំ 2025 ។

សំទុះថេរនៃអត្រាកំណើនប្រជាសាស្ត្រ បង្កើតឱ្យមានលំនាំកំណើនមួយគួរឱ្យកង្វល់ ។ តាមពិតនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍសព្វថ្ងៃ ជំនាន់មនុស្សកំពុងធ្វើតំណពូជស្ថិតក្នុងក្រុមអាយុមួយ ដែលមានចំនួនច្រើនជាងកាលពីជំនាន់ឪពុកម្តាយរបស់ពួកគេ ។ គេត្រូវរង់ចាំប៉ុន្មានឆ្នាំទៀតទៀត ពេលកូនៗ

របស់ពួកគេគ្រប់អាយុរៀបការ ទើបគេអាចសង្កេតឃើញតំហាយចុះជាក់លាក់មួយនៃកំណើន ។ នៅទីបញ្ចប់ ផ្នែកមួយនៃពិភពលោក (ជាពិសេសមួយភាគធំនៃទ្វីបអាហ្វ្រិកនិងមជ្ឈិមបូព៌ា) មិនដែលស្គាល់អ្វីជាការកម្រិតកំណើតនៅឡើយ ហើយគេត្រូវរង់ចាំជាបន្តទៅទៀត ដើម្បីធ្វើឱ្យមរណប្រមាណថយចុះនៅក្នុងប្រទេសមួយចំនួនធំនៃលោកខាងត្បូង ។

ភាពចំណាស់នៃប្រជាជន ជាផលវិបាកបានមកពីតំហាយចុះនៃលទ្ធភាពបង្កកំណើតរបស់ស្ត្រី ។ នៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍ គេមានក្តីបារម្ភពីឥទ្ធិពលនៃភាពចំណាស់ប្រជាជនដ៏លើសលប់មួយ ។ នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ គេត្រូវរងបន្ទុកដ៏ធ្ងន់នៃទម្រង់ប្រជាជនក្មេង (ចំនួនកុមារ មានច្រើនជាងមនុស្សពេញវ័យ) ។ ប៉ុន្តែប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍនិងស្គាល់ភាពចំណាស់នៃប្រជាជនបានឆាប់រហ័ស នៅពេលជាតិប្រមាណមានតំហាយចុះយ៉ាងខ្លាំងតែប៉ុណ្ណោះ ។

2. ប្រទេសដែលមានប្រជាជនច្រើនជាងគេ

ក្នុងរយៈពេលមិនយូរប៉ុន្មានខាងមុខនេះ សង្វាក់កំណើនខុសៗគ្នា ធ្វើឱ្យផលធៀបរវាងតំបន់ប្រជាជនធំៗមានការប្រែប្រួល ។ ក្នុងមួយឆ្នាំៗ ប្រជាជនពិភពលោកកើនបានចំនួន 85 លាននាក់ដែលក្នុងចំនួននេះ ទ្វីបអឺរ៉ុបស្រូបយកបានតែ 1.7% ហើយអាមេរិកខាងជើងបាន 2.2% ទល់នឹង 65% សម្រាប់ទ្វីបអាស៊ី ទ្វីបអាហ្វ្រិក 20% និងអាមេរិកឡាទីន 11% ។ នៅប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ខាងមុខនេះប្រជាជននៃប្រទេសអភិវឌ្ឍនឹងថយចុះយ៉ាងរហ័ស ពិសេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុប ។ ចំណែកទ្វីបអាហ្វ្រិកនឹងត្រូវរងនូវទម្ងន់ប្រជាសាស្ត្រ ដែលកើនឡើងយ៉ាងសម្បើម បន្ទាប់មកគឺអាមេរិកឡាទីន ។ រីឯទ្វីបអាស៊ីវិញ ចំនួនប្រជាជននឹងស្ថិតនៅថេរ ។

ដូចគ្នានេះដែរចំណាត់ថ្នាក់រដ្ឋតាមចំនួនប្រជាជននឹងត្រូវប្រែប្រួល ។ នៅឆ្នាំ 2025 ចំនួនប្រជាជនចិន និងឥណ្ឌាមួយផ្នែក ជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកមួយផ្នែកទៀតនឹងបង្ហាញឱ្យឃើញពីគម្លាតរវាងគ្នាយ៉ាងច្បាស់ ។ ប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ានឹងមានប្រជាជនច្រើនជាងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ប្រទេសប្រេស៊ីលប៉ាគីស្ថាននិងបង់ក្លាដែសនឹងមានប្រជាជនប្រហាក់ប្រហែលសហរដ្ឋអាមេរិកសព្វថ្ងៃ ។ ប្រទេសបារាំងនឹងមានប្រជាជនត្រឹមតែពាក់កណ្តាលប្រជាជន អេត្យូពី និងតិចជាងប្រទេសអេហ្ស៊ីប សាអៀ តង់សានី កេនយ៉ា ដែលសព្វថ្ងៃនេះខ្លួនមានច្រើនជាង ។

ល.រ	ឈ្មោះប្រទេស	1950	ល.រ	ឈ្មោះប្រទេស	1994	ល.រ	ឈ្មោះប្រទេស	2005
1	ចិន	554	1	ចិន	1192	1	ចិន	1315
2	ឥណ្ឌា	350	2	ឥណ្ឌា	911	2	ឥណ្ឌា	1103
3	សហភាពសូវៀត	180	3	សហរដ្ឋអាមេរិក	260	3	សហរដ្ឋអាមេរិក	298
4	សហរដ្ឋអាមេរិក	152	4	ឥណ្ឌូណេស៊ី	200	4	ឥណ្ឌូណេស៊ី	222
5	ជប៉ុន	84	5	ប្រេស៊ីល	155	5	ប្រេស៊ីល	186
6	ឥណ្ឌូណេស៊ី	80	6	រុស្ស៊ី	150	6	ប៉ាគីស្ថាន	158
7	ប្រេស៊ីល	53	7	ប៉ាគីស្ថាន	126	7	រុស្ស៊ី	143
8	អង់គ្លេស	51	8	ជប៉ុន	125	8	បង់ក្លាដែស	142
9	អាល្លឺម៉ង់ខាងលិច	50	9	បង់ក្លាដែស	117	9	នីហ្សេរីយ៉ា	131
10	អ៊ីតាលី	47	10	នីហ្សេរីយ៉ា	98	10	ជប៉ុន	128
11	បារាំង	42	11	ម៉ិកស៊ិក	92	11	ម៉ិកស៊ិក	107
12	បង់ក្លាដែស	42	12	អាល្លឺម៉ង់	81	12	វៀតណាម	87
13	ប៉ាគីស្ថាន	40	13	វៀតណាម	73	13	ហ្វីលីពីន	83
14	នីហ្សេរីយ៉ា	33	14	ហ្វីលីពីន	69	14	អាល្លឺម៉ង់	82
15	វៀតណាម	28	15	តួកគី	62	15	អេត្យូពី	77
16	អេស្ប៉ាញ	28	16	អ៊ីរ៉ង់	61	16	អេហ្ស៊ីប	74
17	ម៉ិកស៊ិក	27	17	ថៃ	60	17	តួកគី	73
18	ប៉ូឡូញ	25	18	អេហ្ស៊ីប	59	18	អ៊ីរ៉ង់	69
19	ហ្វីលីពីន	21	19	អ៊ីតាលី	58	19	ថៃ	64
20	តួកគី	21	20	អង់គ្លេស	58	20	បារាំង	60
21	ថៃ	20	21	បារាំង	58	21	រាជាណាចក្ររួម	59
22	កូរ៉េខាងត្បូង	20	22	អេត្យូពី	55	22	អ៊ីតាលី	58
23	អេហ្ស៊ីប	20	23	អ៊ុយក្រែន	51	23	កុងហ្គោ(ឃីនសាសា)	57
24	អាល្លឺម៉ង់ខាងកើត	18	24	កូរ៉េខាងត្បូង	45	24	មីយ៉ាន់ម៉ា	50
25	មីយ៉ាន់ម៉ា	18	25	មីយ៉ាន់ម៉ា	45	25	កូរ៉េខាងត្បូង	47

ប្រទេស 25 ដែលមានប្រជាជនច្រើនជាងគេលើពិភពលោក(ជាលាននាក់)

3. ការវិវត្តប្រជាសាស្ត្រ

នៅឆ្នាំ2050 ប្រជាជនពិភពលោកនឹងមានប្រហែល9ពាន់លាននាក់ ខុសគ្នាពីចំនួន15ពាន់នាក់ ដែលគេបានផ្សព្វផ្សាយកាលពី50ឆ្នាំមុន ។

តំហយល្បឿននៃកំណើនប្រជាជន ជាប់ទាក់ទងជាសំខាន់ទៅនឹងកម្រិតទាបនៃលទ្ធភាពបង្ក កំណើត ។ សន្ទស្សន៍មធ្យមនៃលទ្ធភាពបង្កកំណើតក្នុងពិភពលោកនឹងត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់នៃតំណ ជំនាន់មនុស្ស (1.8នាក់ទល់នឹង2.1នាក់សម្រាប់ស្ត្រីម្នាក់) ។ ជានិច្ចកាល ប្រទេសជាច្រើននៅអាហ្វ្រិក និងមជ្ឈិមបូព៌ាមានសន្ទស្សន៍មធ្យមលើសពី4នាក់ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទ្វីបអាហ្វ្រិកនឹងមានប្រជាជន កើនឡើងជិតពីរដង គឺដល់ទៅ1.5ពាន់លាននាក់ ពីឥឡូវនេះទៅទល់ឆ្នាំ2050 ។ មែនហើយ នយោបាយ"កូនទោល"បានធ្វើឱ្យអត្រាជាតិប្រមាណរបស់ចិនចុះមកនៅត្រឹម 1.3% អាចប្រៀបបានទៅ និងប្រទេសបារាំង(1.2%)តែភាគច្រើននៃប្រជាជនចិននៅតែក្មេង(ទម្រង់ក្មេងនៃប្រជាជន) ។

4. ប្រាំបួនពាន់លាននាក់នៅឆ្នាំ 2050

ភពផែនដីនឹងមានប្រជាជនរស់នៅចំនួនប្រហែល9ពាន់លាននាក់នៅឆ្នាំ2050 ទល់នឹង6.5ពាន់ លាន ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។

ជានិច្ចជាកាលនិន្នាការទូទៅ គឺកាត់បន្ថយល្បឿននៃកំណើនប្រជាសាស្ត្រ ធៀបទៅនឹងកំណើន កាលពី20ទៅ50ឆ្នាំមុននេះ ដែលជួយគាំទ្រឱ្យមានស្ថិរភាពប្រជាសាស្ត្រពិភពលោកយ៉ាងយឺតៗមួយ ។

នៅក្នុងប្រទេសឧស្សាហកម្ម លើកលែងតែសហរដ្ឋអាមេរិកចេញ ការមកដល់នៃអន្តោប្រវេសន៍ បណ្តាលឱ្យមានកំណើនប្រជាសាស្ត្រមួយ តែមិនបង្កើតឱ្យមានជំនាន់មនុស្សថ្មីសោះឡើយ ។ ក្នុង លក្ខខណ្ឌទាំងនេះ ប្រជាជនប្រទេសលោកខាងជើង ដែលសព្វថ្ងៃមានចំនួន1.2ពាន់លាននាក់ និងមិន ត្រូវកើនឡើងទៀតទេ រហូតដល់ឆ្នាំ2050 ។ អង្គការសហប្រជាជាតិ(ONU) ប៉ាន់ស្មានថា នឹងមាន តំហយប្រជាសាស្ត្រនៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ អ៊ីតាលី រុស្ស៊ី និងនៅប្រទេសដទៃទៀត ដែលបែកចេញពី សហភាពសូវៀត ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រជាជនប្រទេសក្រីក្រនឹងកើនឡើងពីឥឡូវទៅឆ្នាំ2050 ពី 5.3ពាន់ លានទៅ 7.8ពាន់លាន ។ នេះជាសំខុះប្រជាសាស្ត្រដែលពន្យល់ដោយ អង្គការសហប្រជាជាតិ ។

? សំណួរ

1. ចូរឱ្យនិយមន័យនៃពាក្យ ភាពចំណាស់នៃប្រជាជន លទ្ធភាពបង្កកំណើត អត្រាកំណើនធម្មជាតិ ។
2. តើប្រទេសអភិវឌ្ឍនិងកំពុងអភិវឌ្ឍមានបញ្ហាប្រជាសាស្ត្រដូចគ្នាដែរឬទេ ? ចូរពន្យល់ ។
3. តើសង្វាក់កំណើនប្រជាជនខុសៗគ្នា នាំមកនូវផលវិបាកអ្វីខ្លះ?
4. តាមរូបមន្តរយៈពេលកើនទ្វេ : $D = \frac{70}{A}$ ចូរគណនា រយៈពេលកើនទ្វេនៃប្រជាជនកម្ពុជា កាលណាអត្រាកំណើននៃប្រជាជនកម្ពុជា $A = 2.4\%$ ។

មេរៀនទី

3 របាយប្រជាជនពិភពលោក

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- រៀបរាប់ពីរបាយប្រជាជនពិភពលោក : បណ្តុំប្រជាជនសំខាន់ៗ មជ្ឈមណ្ឌលមានដង់ស៊ីតេខ្ពស់ និងមានប្រជាជនមធ្យម ។

ភពផែនដីមានមនុស្សរស់នៅមិនស្មើគ្នាទេ តំបន់ខ្លះមានមនុស្សរស់នៅកុះករ តំបន់ខ្លះជាវាលរហោឋាន តំបន់ខ្លះមានមនុស្សរស់នៅជាមធ្យម និងតំបន់ខ្លះមានមនុស្សរស់នៅតិចតួច ។ សូម្បីតែនៅក្នុងប្រទេសមួយ ក៏មានរបាយប្រជាជនមិនស្មើគ្នាដែរ ។ តើបាតុភូតទាំងនេះ កើតមាននៅទីណាខ្លះ? ហើយអាស្រ័យនឹងកត្តាអ្វីខ្លះ ?

1. បណ្តុំប្រជាជនសំខាន់ៗ

បណ្តុំប្រជាជនសំខាន់ៗមានបីស្ថិតនៅទ្វីបអឺរ៉ុប តាមវាលទំនាប និងដីសណ្តមិនជាឆ្ងាយប៉ុន្មានពីឆ្នេរ មានប្រជាជនសរុបជាង 1/2 នៃប្រជាជនពិភពលោក ដែលជាទីទាក់ទាញបំផុត ព្រោះទីទាំងនោះមាននាទីជាអ្នកចិញ្ចឹមជីបាច់ នាំមកនូវអាកាសធាតុដ៏បរិសុទ្ធនិងមនោរម្យ ព្រមទាំងផ្តល់លទ្ធភាពពាណិជ្ជកម្មទៀតផង ។

1.1. តំបន់ឆ្នេរខាងកើតនៃទ្វីបអាស៊ី

តំបន់នេះលាតសន្ធឹងពីទំនាបចិនភាគខាងជើងរហូតដល់វៀតណាម រួមទាំងហ្វីលីពីននិងឥណ្ឌូណេស៊ីផង ប្រមូលផ្តុំមនុស្សជាង 1.7 ពាន់លាននាក់ លើផ្ទៃដីប្រមាណ 5.7 លាន km^2 ។

នៅតាមជនបទ មានដង់ស៊ីតេខ្ពស់បំផុតជាង 500 នាក់ / km^2 ត្រង់ទំនាបចិនភាគខាងជើងនិងជាង 1 000 នៅតាមដងស្ទឹងគជ (ទន្លេស៊ីជាំង) ។

នៅតាមបណ្តុំក្រុងធំៗមានមនុស្សច្រើនលាននាក់ដូចជាតូក្យូ (30 លាននាក់) សៀងហៃ (15 លាននាក់) ប៉ីជីន ឬ ប៉េកាំង (12 លាននាក់) សេអ៊ូល (12 លាន) អូសាកា (10 លាន) ធៀនជិន

(10លាន) ... ។ មេកាឡូប៉ូលជប៉ុន លាតសន្ធឹងតាមបណ្តោយឆ្នេរភាគខាងត្បូងកោះហុងស៊ូ ពីតូក្យូ ដល់ភូគូអូកា (កោះគ្យូស្យូ) ប្រមូលផ្តុំមនុស្សប្រមាណជាង 100លាននាក់ ។ ជប៉ុន កូរ៉េខាងត្បូង និង តៃវ៉ាន់ មានប្រជាជនក្រុងច្រើន ចំណែកចិន និងវៀតណាម មានប្រជាជនជនបទច្រើននៅឡើយ ។

1.2. ឧបទ្វីបឥណ្ឌា

តំបន់នេះជារួមមានប្រទេសឥណ្ឌា (1 103លាននាក់) បង់ក្លាដែស (141.8លាននាក់) ប៉ាគីស្ថាន (157.9លាន) ស្រីលង្កា (20.7លាន) ... ប្រមូលផ្តុំមនុស្សប្រមាណជា 1.4ពាន់លាននាក់(ឆ្នាំ 2005)លើផ្ទៃដីប្រហែល 4.4លានkm^2 ។ នៅទីនោះក៏ដូចជាតំបន់ខាងលើដែរ ទំនាបជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំប្រជាជនច្រើនជាងគេ (ទំនាប ឥណ្ឌុស-គង្គា) ។ ដីសណ្តរួមរវាងទន្លេគង្គា និងទន្លេព្រហ្មបុត្រ ជាកន្លែងដែលមានប្រជាជនច្រើនជាងគេបំផុតនៃឧបទ្វីបឥណ្ឌា ។ ប៉ុន្តែទីនោះក៏ជាកន្លែងប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ជាងគេដែរ ពីព្រោះមានព្យុះស៊ីក្លូន និងទឹកជំនន់ជាញឹកញាប់ ។ ទីក្រុងមួយចំនួន បន្តរីកចម្រើនយ៉ាងរហ័ស ដូចជាមុមបៃ កាល់កត្តា ញូដេលី ម៉ាដ្រាស នៅប្រទេសឥណ្ឌា ដាកានៅបង់ក្លាដែស និងការ៉ាជីនៅប៉ាគីស្ថាន ។ នៅតាមជនបទ ដង់ស៊ីតេប្រជាជនខ្ពស់ជាងនៅប្រទេសចិន គឺជាង 800នាក់/km^2 ។ ចំណែកក្រុងវិញ មានត្រឹមតែ 1/5នៃប្រជាជនសរុបប៉ុណ្ណោះ ។ នៅឆ្នាំ 2025 ប្រជាជនឥណ្ឌានឹងកើនលើសប្រជាជនចិន ។

1.3. ទ្វីបអឺរ៉ុប

តំបន់នេះ មានដំណុះប្រជាជននិងមានដង់ស៊ីតេ មិនសូវសំខាន់ដូចតំបន់ទាំងពីរខាងលើទេ តែមានទីក្រុងច្រើនប្រមូលផ្តុំមនុស្ស 650លាននាក់លើផ្ទៃដីប្រហែល 2លានkm^2 ។ ដង់ស៊ីតេប្រជាជនមានលើស 300នាក់/km^2 ដោយកម្រ ។ នៅតំបន់ជនបទ ដង់ស៊ីតេមានមិនលើស 100នាក់/km^2 ។ ទីក្រុងធំៗ មានដូចជាម៉ូស្គូ ប៉ារីស ឡុង តំបន់រួ ប៉ុន្តែទីក្រុងតូចៗនិងមធ្យមក៏មានច្រើនដែរ ។ ដង់ស៊ីតេប្រជាជនមានកម្រិតខ្ពស់បំផុតនៅតាមទ្រនុងខ្សែបន្ទាត់កណ្តាលនៃទ្វីបអឺរ៉ុប គឺជាមេកាឡូប៉ូលធំបំផុតក្នុងលោក លាតសន្ធឹងពីតំបន់មីតឡិន (ប៉ែកអាគ្នេយ៍ប្រទេសអង់គ្លេស) ដល់ទំនាបប៉ូ (ប៉ែកខាងជើងប្រទេសអ៊ីតាលី) កាត់តាមប្រទេសប៊ែលហ្ស៊ិច ពេអ៊ីបា អាល្លឺម៉ង់ប៉ែកខាងលិច និងស្វ៊ីស ប្រមូលផ្តុំប្រជាជន 125លាននាក់ ។ តំបន់ខាងលិចនិងខាងកើត ខ្សែបន្ទាត់នេះមានដង់ស៊ីតេមធ្យម ។ ជាទូទៅបណ្តុំប្រជាជនទ្វីបអឺរ៉ុប មានកម្រិតជីវភាពនិងនគរូបនីយកម្មខ្ពស់ ។

2. មជ្ឈមណ្ឌលដែលមានដង់ស៊ីតេខ្ពស់ តែមានទំហំតូច

គេឃើញមានមជ្ឈមណ្ឌលតូចៗជាច្រើនកន្លែង តែមានដង់ស៊ីតេប្រជាជនខ្ពស់ ។

2.1. នៅទ្វីបអាស៊ី

យោងតាមទិន្នន័យឆ្នាំ 2005 កោះតៃវ៉ាន់ មានមនុស្សរស់នៅចំនួន 23 លាននាក់ គិតជាដង់ស៊ីតេមធ្យមមាន 627 នាក់/ km^2 ភាគច្រើនជាប្រជាជនក្រុង (75%) ។ ប្រទេសសិង្ហបុរី មានប្រជាជន 4.3 លាននាក់ គិតជាដង់ស៊ីតេមាន 7 166.6 នាក់/ km^2 មានសុទ្ធតែប្រជាជនក្រុងទាំងអស់ (100%) ។ ប្រទេសហ្វីលីពីន ជាកម្រងកោះភ្នំមួយទៀត មានប្រជាជនទាំងអស់ 80 លាននាក់ គិតជាដង់ស៊ីតេមធ្យមមាន 277 នាក់/ km^2 មានប្រជាជនក្រុង 61.8% ។

2.2. នៅទ្វីបអាហ្វ្រិក

បណ្តុំមនុស្សច្រើនជាងគេ ស្ថិតនៅតាមជ្រលងនិងដីសណ្តទន្លេនីលនៃប្រទេសអេហ្ស៊ីប (1 500 នាក់/ km^2) ។ ការងារនគរូបនីយកម្មមិនទាន់ខ្លាំងក្លា ប៉ុន្តែមានការឈានឡើង ហើយមានបណ្តុំក្រុងមួយបានកកើតឡើងនៅគែ (រដ្ឋធានីអេហ្ស៊ីប) ។

ប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ា មានមជ្ឈមណ្ឌលបីដែលមានដង់ស៊ីតេប្រជាជនខ្ពស់គឺ ហាអ៊ូសានៅខាងជើង យោរូបានៅខាងនិរតី និងអ៊ិចបូនៅខាងអាគ្នេយ៍ ។ មជ្ឈមណ្ឌលនិរតីបានទទួលនគរូបនីយកម្ម ព្រោះមានទីប្រជុំក្រុងមួយដ៏ធំសម្បើម គឺឡាកូស ។

អាហ្វ្រិកនៃតំបន់បឹងធំ មានមណ្ឌលតូចៗមួយចំនួនដែលមានដង់ស៊ីតេខ្ពស់ ដូចជារ្វ៉ាន់ដា ប៊ូរុនឌី អ៊ូកង់ដា និងកេនយ៉ា ។

3. លំហមានប្រជាជនមធ្យម

3.1. អាមេរិកខាងជើង

កំណត់សំគាល់ : ◉ ទីក្រុងច្រើនជាង 2 លាននាក់ • ទីក្រុងពី 0.5 ទៅ 2 លាននាក់

មេកាឡូប៉ូល អឺរ៉ុប អាមេរិក និងជប៉ុន

សំណុំនេះ មានសហរដ្ឋអាមេរិក និងកាណាដាដែលមានប្រជាជន 330.48 លាននាក់ (ឆ្នាំ 2005) រស់នៅលើផ្ទៃដីដ៏ធំទូលាយនាតំបន់បឹងធំនិងភាគខាងកើតសហរដ្ឋអាមេរិក ។ នគរូបនីយកម្ម មានកម្រិតខ្ពស់ណាស់ ទីក្រុងដែលមានប្រជាជនលើសពី 1 លាននាក់ មានចំនួន 130 និងមេកាប៉ូលសំខាន់ពីរ ។ មេកាប៉ូលអាត្លង់ទិក លាតសន្ធឹងពីបស្តុនដល់វ៉ាស៊ីនតោន មានប្រជាជនជិត 100 លាននាក់ ។

3.2. អាមេរិកឡាទីន

អាមេរិកឡាទីន ជាអតីតទឹកដីអាណានិគមរបស់ប្រទេសអេស្ប៉ាញនិងព័រទុយហ្គាល់ រួមមានប្រទេសម៉ិកស៊ិក អាមេរិកកណ្តាល និងអាមេរិកខាងត្បូង ។ ប្រទេសម៉ិកស៊ិកនិងអាមេរិកកណ្តាលមានដង់ស៊ីតេប្រជាជនញឹក (160 នាក់/ km^2) ។ នៅអាមេរិកខាងត្បូង តាមបណ្តោយឆ្នេរអាត្លង់ទិក គេឃើញមានទីក្រុងធំៗ ដូចជាសាវប៉ូឡូ រីយ៉ូដឺសានេរ៉ូ និងប៊ុយអេណូស៊ែ ។ ព្រៃអាម៉ាសូន (ឋាននរកបៃតង) ជាទឹកដីដ៏ធំទូលាយ គ្របដណ្តប់ទៅដោយព្រៃស្តុក ខ្សត់មនុស្សរស់នៅ ។

3.3. ទ្វីបអាហ្វ្រិក

ក្រៅពីប្រទេសអេហ្ស៊ីប នីហ្សេរីយ៉ា និងប្រទេសតំបន់បឹងធំចេញ ទ្វីបអាហ្វ្រិកនៅមានដង់ស៊ីតេប្រជាជនទាបនៅឡើយ ដូចជាម៉ាដាកាស្កា (31.7 នាក់/ km^2) ម៉ូសំប៊ិច (24.7 នាក់/ km^2) អង់កូឡា (12.8 នាក់/ km^2) កាបុង (5.2 នាក់/ km^2) បុតស្វាណានិងម៉ូរីតានី (3 នាក់/ km^2) និងណាមីប៊ី (2.5 នាក់/ km^2) នៅឆ្នាំ 2005 ។ គេឃើញមានដង់ស៊ីតេខ្ពស់ជាងនេះ នៅទំនាបម៉ាក្រិប ប្រទេសម៉ារ៉ុក នៅកាប៊ីលី ប្រទេសអាល់ហ្សេរី មណ្ឌលបណ្តុំរ៉ែ មណ្ឌលឧស្សាហកម្ម និងក្រុងវិតវ៉ាទេស្រ៉ិន នៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ។

? សំណួរ

1. តើបណ្តុំប្រជាជនធំៗ ក្នុងពិភពលោកមាននៅទីណាខ្លះ ?
2. ចូរនិយាយអំពីបណ្តុំប្រជាជន តំបន់ឆ្នេរខាងកើតនៃទ្វីបអាស៊ី ។
3. ចូរកំណត់ន័យនៃពាក្យ បណ្តុំប្រជាជន មេកាឡូប៉ូល ។
4. តើ "ទ្រនុងកណ្តាលនៃទ្វីបអឺរ៉ុប" ជាអ្វី ? ចូរពន្យល់ ។
5. ចូរប្រៀបធៀប បណ្តុំប្រជាជនអាស៊ីបូព៌ានិងបណ្តុំប្រជាជនអាស៊ីទក្សិណ ។
6. ចូរនិយាយអំពីបណ្តុំប្រជាជនសំខាន់ៗនៃទ្វីបអាហ្វ្រិក ។
7. តើតំបន់បឹងធំៗក្នុងពិភពលោក មាននៅទីណាខ្លះ ? ចូររាប់ឈ្មោះបឹងទាំងនោះ ។

? សំណួរបញ្ចប់ជំពូកទី៤

I. ចូរគូសសញ្ញា ✓ ក្នុងប្រអប់មុខចម្លើយត្រូវតែមួយគត់

1. កាលពីឆ្នាំ 1347 ដល់ 1351 មនុស្សលោកស្លាប់អស់ 25 លាននាក់ដោយសារ

☐ ក. សង្គ្រាម ☐ ខ. ជំងឺអាសន្នរោគ

☐ គ. ជំងឺប៉េស្តខ្មៅ ☐ ឃ. ជំងឺអុត

2. ចំនួនកូនជាមធ្យមដែលស្ត្រីម្នាក់អាចបង្កើតបាននៅដំណាក់បន្តពូជហៅថា

☐ ក. អត្រាជាតិប្រមាណ ☐ ខ. អត្រាកំណើនវិជ្ជមាន

☐ គ. អត្រាលទ្ធភាពបង្កកំណើត ☐ ឃ. អត្រាកំណើនអវិជ្ជមាន

II. ចូរបំពេញល្បះខាងក្រោមឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

1. វិធានការទប់កំណើនប្រជាជន ដែលលើកឡើងនិងដាក់ឱ្យអនុវត្តនៅប្រទេសចិនមានឈ្មោះថា .... ។

2. ដំណើរឆ្លងកាត់ពីរបបប្រជាសាស្ត្រប្រពៃណី ទៅរបបប្រជាសាស្ត្រទំនើបហៅថា .... ។

3. ភាពចំណាស់នៃប្រជាជន ជាលទ្ធផលបានមកពីតំហយចុះនៃ .... របស់ស្ត្រី ។

4. បណ្តុំប្រជាជននៃទ្វីបអឺរ៉ុប មានដង់ស៊ីតេខ្ពស់បំផុតទៅតាម .... ។

III. សំណួរ

1. តើកំណើនទាបនៃប្រជាជនពិភពលោកនៅមុនឆ្នាំ 1650 បណ្តាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ ?

2. តើប្រទេសលោកខាងជើងនិងប្រទេសលោកខាងត្បូង មានបញ្ហាប្រជាសាស្ត្រដូចគ្នាដែរឬទេ ? ចូរពន្យល់ ។

3. តើគេអាចធ្វើចំណោលប្រជាសាស្ត្រដោយរបៀបណា ? ដើម្បីអ្វី ?

4. អ្នកប្រជាសាស្ត្រអះអាងថា "នៅឆ្នាំ 2050 ខាងមុខ ប្រទេសឥណ្ឌានឹងមានប្រជាជនច្រើនជាងចិន"

ក. តើការគន់គូរទុកជាមុននេះ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានអ្វី ? មានប្រយោជន៍អ្វី ?

ខ. តើប្រទេសឥណ្ឌា អាចដោះស្រាយបញ្ហាចិញ្ចឹមប្រជាជនដ៏ច្រើនលើសលប់នេះ បានដែរឬទេ ? ព្រោះអ្វី ? ចូរពន្យល់ ។

ជំពូកទី 5 នគរូបនីយកម្មនិងបញ្ហា

ការរៀបចំក្រុងនៅស៊ាងហៃ ប្រទេសចិន

នគរូបនីយកម្ម គឺជាការងាររៀបចំឬពង្រីកក្រុង និងជាការប្រមូលផ្តុំប្រជាជនរស់នៅក្នុងក្រុងផងដែរ ។ អត្រានគរូបនីយកម្ម បង្ហាញភាគរយនៃប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងក្រុងរបស់ប្រទេសមួយ ឬតំបន់មួយ ។ នគរូបនីយកម្ម អាចជួយសម្រួលដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ។ នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ (P.V.D) តែងកើតមានបញ្ហាទីក្រុងថ្មីៗ ឬអតីតទីក្រុងអាណានិគម ដែលមិនបានរៀបចំទទួលយកការហូរចូលយ៉ាងច្រើននៃប្រជាជន ពិសេសប្រជាជនជនបទក្រីក្រ ។ កំណើនប្រជាជននៅទីក្រុងខ្ពស់ជាងនៅស្រុកស្រែ ដោយសារអត្រាមរណប្រមាណមានតំហយចុះ ។ ចំណោលស្រុកស្រែ មកកាន់ទីក្រុង រួមចំណែកបានពាក់កណ្តាលក្នុងការធ្វើឱ្យមានកំណើនប្រជាជនក្រុង ។ កំណើនប្រជាជននិងសកម្មភាពនានានៅក្នុងទីក្រុងតែងចោទជាបញ្ហាដែលរដ្ឋអំណាចក្រុងត្រូវតែប្រឈមមុខដោះស្រាយ ។

មេរៀនទី

1 បន្ទុះប្រជាជនក្រុងនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- រៀបរាប់ពីបន្ទុះប្រជាជនក្រុង នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ : បន្ទុះទីក្រុងនិងផលវិបាក ។

នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ (P.V.D) កំណើនប្រជាជនក្រុងបានមកពីកំណើនធម្មជាតិនិងចលនាចំណោលស្រុកស្រែ ។ ប្រទេសអភិវឌ្ឍ មានអត្រាកំណើនប្រជាជនក្រុងទាបជាងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ។ សព្វថ្ងៃ មនុស្សលោកចំនួនជិតពាក់កណ្ដាលរស់នៅទីក្រុង ហើយចំនួននេះនឹងបន្តកើនឡើងទៀត ។ កំណើនក្រុងមានបន្ទុះខ្លាំងណាស់ នៅប្រទេសលោកខាងត្បូង តែយឺតបំផុតនៅប្រទេសលោកខាងជើង ។ បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងចិត្តសាស្ត្រ ជាកត្តាជំរុញឱ្យប្រជាជនចូលទៅរស់នៅទីក្រុងកាន់តែច្រើនឡើងៗ ។

1. បន្ទុះទីក្រុងខ្លាំងក្លាណាស់នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ

1.1. ចង្វាក់នគរូបនីយកម្មខុសគ្នាខ្លាំង

តាមពិត ប្រទេសលោកខាងជើងបានបញ្ចប់អន្តរភាពទីក្រុងរួចរាល់ហើយ ។ អត្រានគរូបនីយកម្ម មានកម្រិតខ្ពស់ ទីក្រុងមានចំនួនច្រើន ប៉ុន្តែការលូតលាស់ក្រុងខ្សោយ (មានជាង 3% សម្រាប់ទីក្រុងញូយ៉កនិងទាបជាង 5% សម្រាប់ទីក្រុងម៉ូស្គូ នៅចន្លោះឆ្នាំ 1990 និង 2000) ។ ទោះបីកំណើនធម្មជាតិនៅទីក្រុង មានកម្រិតខ្ពស់ជាងនៅជនបទក៏ដោយ ក៏នៅក្រោយសម័យដ៏វែងមួយនៃចំណោលស្រុកស្រែ អ្នកទីក្រុងនៃប្រទេសអភិវឌ្ឍសព្វថ្ងៃនេះ បានទទួលភាពអនុគ្រោះពីលំហបរិមណ្ឌលក្រុង ដែលអាចឱ្យពួកគេគេចចេញពីមណ្ឌលកណ្ដាលក្រុង ពីទីប្រជុំជនក្រុង និងពីបញ្ហាចោទទាំងឡាយ ។

1.2. ការលូតលាស់យ៉ាងសំខាន់នៃទីក្រុង

ការរីកលូតលាស់នេះ កើតមាននៅប្រទេសលោកខាងត្បូង (ជាង 18% សម្រាប់ទីក្រុងម៉ិកស៊ិកូ និងជាង 64% សម្រាប់ទីក្រុងឃីនសាសា នៅចន្លោះឆ្នាំ 1990 និង 2000) ។ ពិតមែនហើយ ដែលថាអត្រានគរូបនីយកម្មនៅទីនោះ មានកម្រិតទាបបំផុត ទីក្រុងមានចំនួនតិចតួច (ទ្វីបអាហ្វ្រិក) អ្នក

ប្រជាសាស្ត្រនៅតែចាត់ទុកការវិវត្ត ដែលកើតមានថា ជាបន្ទុះទីក្រុង ។ តាមអ្នកប្រជាសាស្ត្រទាំងនោះ អត្រាកំណើនប្រជាជនក្រុង មានកម្រិតខ្ពស់ណាស់នៅគ្រប់ទីកន្លែងនិងកំពុងថយចុះ បើធៀបទៅនឹងបណ្តាឆ្នាំ 60-70 ។ ប៉ុន្តែ ជាមួយនឹងចង្វាក់កំណើន 3% ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលខ្ពស់ជាងនៅស្រុកស្រែបើដង នាំឱ្យចំនួនប្រជាជនក្រុងនៃប្រទេស P.V.D កើនទ្វេដងក្នុងរយៈពេល 22ឆ្នាំ ។ នៅឆ្នាំ 2010 ប្រទេសចិននឹងមានប្រជាជនក្រុងចំនួន 694លាននាក់ ច្រើនជាងប្រជាជនក្រុងសហរដ្ឋអាមេរិក រួមទាំងសហភាពអឺរ៉ុបផង ។

	អត្រានគរូបនីយកម្ម (%)		ចំនួនទីក្រុង ដែល>5លាននាក់	
	1950	2010	1950	2010
អាហ្វ្រិក	14.9	42.4	0	5
អាមេរិកឡាទីនការ៉ាអ៊ិប	41.9	79.4	1	7
អាស៊ី	16.6	48.7	2	34
អាមេរិកខាងជើង	63.9	82.9	1	4
អឺរ៉ុប	51.2	74.2	4	5
អូសេអានី	60.6	73.7	0	0
ពិភពលោក	29.1	51.3	8	55

ទិន្នន័យស្តីពីនគរូបនីយកម្មនិងទីក្រុងក្នុងតំបន់ធំៗនៃពិភពលោក

ទីក្រុង	ចំនួនប្រជាជន	ទីក្រុង	ចំនួនប្រជាជន
តូក្យូ	35	ចាកាតា	12.3
ម៉ិកស៊ិកូ	18.7	ឡូសអង់សឺឡែស	12
ញូយ៉ក	18.3	ដាកា	11.6
សាវប៉ូឡូ	17.9	អូសាកា-ខូបេ	11.2
មុមបៃ	17.4	រីយ៉ូដឺសាណេរ៉ូ	11.2
ដេលី	14.1	ការ៉ាជី	11.1
កាល់កុត្តា	13.8	កៃរ	10.8
ប៊ុយអេណូស៊ែ	13	ម៉ូស្គូ	10.5
ស៊ាងហៃ	12.8	ម៉ានីល	10.4

ទីប្រជុំជនធំៗក្នុងពិភពលោក (លាននាក់)

	1940	1950	1980	1995	ប៉ាន់ស្មាន 2025
ប្រទេសអភិវឌ្ឍ :	202	388	768	865	1 140
អឺរ៉ុប	133	193	325	390	410
អាមេរិកខាងជើង	41	12	159	219	285
ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ (PVD) :	120	262	933	1 585	3 860
អាហ្វ្រិក	9	22	116	223	820
អាមេរិកឡាទីន	18	66	232	336	710
អាស៊ី	93	174	585	1 026	2 330
សរុប :	322	650	1 701	2 450	5 000

ការវិវត្តនៃប្រជាជនក្រុងក្នុងពិភពលោក (លាននាក់)

1.3. ចំណោលស្រុកស្រែ

ចលនាចំណោលស្រុកស្រែ បានជួយពង្រឹងកម្លាំងដល់កំណើនធម្មជាតិផ្ទាល់នៅទីក្រុង ។ ប្រជាជនជនបទ ចាកចោលស្រុកស្រែ ដោយសារសម្ពាធប្រជាសាស្ត្រ និងឧស្សាហូបនីយកម្មទៅលើវិស័យកសិកម្ម និងទាក់ទាញដោយក្តីសង្ឃឹមថានឹងរកបានការងារធ្វើនៅទីក្រុង ហើយនឹងមានជីវភាពប្រសើរជាង ។ ស្ទើរតែពាក់កណ្តាលនៃប្រជាជនក្រុងសាវប៉ូឡូ មានកំណើតកើតនៅទីឆ្ងាយៗ ។ ទោះបីនៅទីក្រុងមានបញ្ហាច្រើនក្តីក៏ការទទួលបានគ្រឿងបរិក្ខារនិងសេវាមូលដ្ឋាន (ទឹក អគ្គិសនី សុខាភិបាល អប់រំ ...) មានលក្ខណៈល្អប្រសើរជាងនៅស្រុកស្រែដែរ ។

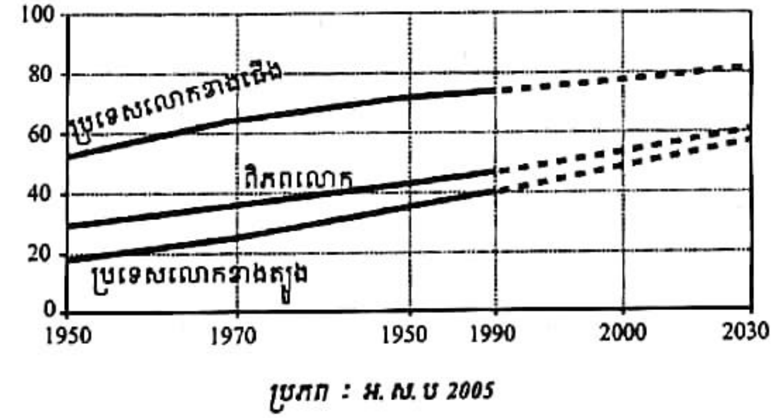

ប្រភព : អ.ស.ប 2005

ការវិវត្តនៃអត្រានគរូបនីយកម្មក្នុងពិភពលោក

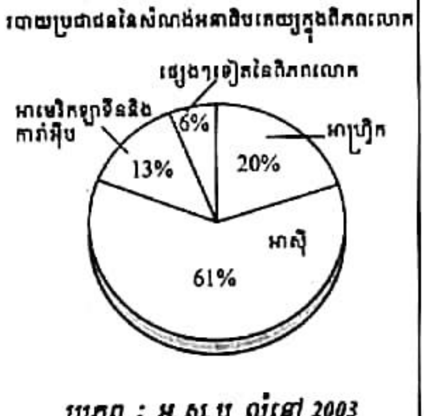

ប្រភព : អ.ស.ប លំនៅ 2003

របាយអ្នករស់នៅក្នុងសំណង់អនាធិបតេយ្យតាមតំបន់ភូមិសាស្ត្រ

2. ផលវិបាកដែលពិបាកជម្នះ

របៀបរបបរស់នៅក្នុងទីក្រុង : អន្តរភាពទីក្រុង បាននាំមកនូវកំណែប្រែរបៀបរបបរស់នៅរបស់ប្រជាជនដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ ។ ទីជម្រកដែលមានទំហំតូចៗតម្រូវឱ្យអ្នកទីក្រុងកំណត់ចំនួនកំណើត និងកាត់បន្ថយផងដែរនូវចំនួនអ្នករស់នៅជាមួយ ។ ដូច្នេះសម្ព័ន្ធភាពសហគមន៍ដែលធ្លាប់មានកាលពីនៅស្រុកស្រែ មានទំនោរទៅរកភាពចូររលុង ។ ប៉ុន្តែគេឃើញក្រុមជនជាតិផ្សេងៗប្រមូលផ្តុំគ្នារស់នៅក្នុងសង្កាត់ដូចៗគ្នា ដូចជានៅប្រាសាវីល ប្រទេសកុងហ្គោ ។

បញ្ហាក្រុង : បន្ទុះទីក្រុង ចោទជាបញ្ហាដ៏ធ្ងន់ធ្ងរចំពោះការគ្រប់គ្រង

- ការលាតសន្ធឹងនៃទីក្រុង អាចជម្នះបានដោយលំបាក (ផ្ទៃដីនិងប្រជាជនម៉ិកស៊ិកូ កើនឡើង 40ដង ក្នុងអំឡុងសតវត្សទី 20) ។
- កង្វះហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ពិសេសបណ្តាញចែកចាយមានមិនគ្រប់គ្រាន់ (កន្លែងចាក់សំរាម ដំណឹកជញ្ជូន សេវាសុខាភិបាល សង្គម និងអប់រំ ...) ។ ភាគច្រើននៃប្រជាជនក្រុង នៅប្រទេសលោកខាងត្បូង គ្មានប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកកខ្វក់តាមផ្ទះទេ ហើយចំនួនពាក់កណ្តាលមិនបានភ្ជាប់បណ្តាញទឹកស្អាតប្រើប្រាស់ឡើយ ។
- កង្វះទីជម្រក នាំឱ្យកើតមានសង្កាត់លំនៅស្ថានឯកឯង ហៅថា សំណង់អនាធិបតេយ្យ ដែលរីកដុះដាលជាមធ្យមពីរដងលឿនជាងសំណុំទីប្រជុំជនក្រុង ។
- កង្វះការងារ នាំឱ្យមានការរីកចម្រើនផ្នែកទម្រង់ការងារមិនច្បាស់លាស់ (ជាងពាក់កណ្តាលនៃប្រជាជនសកម្មនៅទីក្រុងដាកា) ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ សំណង់អនាធិបតេយ្យ ច្រើនតែជាកន្លែងដែលមានសកម្មភាពមិនស្របច្បាប់និងបណ្តាលឱ្យមានឧក្រិដ្ឋភាពខ្ពស់ ។

? សំណួរ

1. ចូរឱ្យនិយមន័យនៃពាក្យ : នគរូបនីយកម្ម អត្រានគរូបនីយកម្ម អន្តរភាពទីក្រុង និងសំណង់អនាធិបតេយ្យ ។
2. តើសង្វាក់នគរូបនីយកម្ម នៅប្រទេសលោកខាងត្បូងនិងលោកខាងជើងខុសគ្នាដូចម្តេច ?
3. ចូរស្រង់ឈ្មោះទីក្រុងទាំងអស់ ដែលមានក្នុងមេរៀន ។ តើជាទីក្រុងរបស់ប្រទេសណាខ្លះ ?
4. នៅទ្វីបអាហ្វ្រិក អត្រានគរូបនីយកម្មនិងចំនួនទីក្រុងមានយ៉ាងដូចម្តេច
5. ហេតុអ្វីបានជាអ្នកប្រជាសាស្ត្រចាត់ទុកថា ជាបាតុភូតបន្ទុះទីក្រុង ?
6. តើបន្ទុះទីក្រុងនាំមកនូវបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?
7. តើទីក្រុងកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃ មានការរីកចម្រើនដែរឬទេ ? ហើយកំពុងជួបបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?

មេរៀនទី

2 ទីក្រុងក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

- ពណ៌នាពីទីក្រុងក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ៖ ទីក្រុងដែលមានភាពផ្ទុយគ្នា ទីក្រុងមានល្បឿនពីរ ទីក្រុងរីកហួសខ្នាត និងចំណោលស្រុកស្រែ ។

លើសពីភាពខុសគ្នាផ្នែកសង្គម-វប្បធម៌ រវាងទីក្រុងលោកខាងត្បូង និងលោកខាងជើង ក៏មានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នាសំខាន់ៗផ្នែករចនាសម្ព័ន្ធទីក្រុងថែមទៀតដែរ ។ ភាពផ្ទុយគ្នានេះ បានបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ពីលក្ខណៈសម្គាល់សំខាន់ៗនៃទីក្រុងរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ។

1. ទីក្រុងដែលមានភាពផ្ទុយគ្នាខ្លាំង

ទីក្រុងនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍមានលក្ខណៈពីរផ្ទុយគ្នា ។

1.1. មណ្ឌលកណ្ដាលក្រុង

មណ្ឌលកណ្ដាលនៃក្រុងលីម៉ា (ប៉េរូ)

ផ្នែកនេះ មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងទីក្រុងលោកខាងលិច ។ គេឃើញមានសង្កាត់ជំនួញដែលជាទីស្នាក់ការនៃមុខងារក្រុងជាន់ខ្ពស់ (រដ្ឋបាល ធនាគារ ...) ។ សង្កាត់នេះ មានសារៈសំខាន់តិច ឬច្រើនអាស្រ័យនិងកម្រិតសមាហរណកម្មរបស់ប្រទេសនីមួយៗ ទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក ។ សង្កាត់នេះស្ថិតនៅលើវិថីល្បីៗ ជាទីប្រមូលផ្តុំអគារពាណិជ្ជកម្ម សណ្ឋាគារធំៗ និងបន្តដោយតំបន់លំនៅស្ថានប្រណិតៗ ។

1.2. សង្កាត់អ្នកក្រ

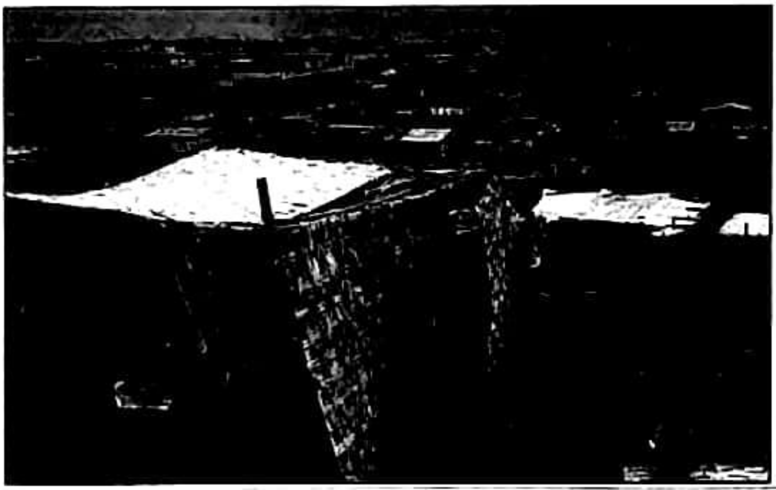

សង្កាត់អ្នកក្រនៃទីក្រុងលីម៉ា (ប៉េរូ)

សង្កាត់ប្រភេទនេះស្ថិតនៅក្បែរសង្កាត់ទំនើបខាងលើដែលប្រមូលផ្តុំប្រជាជនក្រុងដល់ទៅ 3/4 ។ សង្កាត់អ្នកក្រមានពីរប្រភេទ ៖

- សង្កាត់ប្រវត្តិសាស្ត្រនៅជិតមណ្ឌលកណ្តាល មានសំណង់ចាស់ៗបាក់បែក មានឈ្មោះផ្សេងៗគ្នាដូចជាស្លាំ (Slums) នៅកាល់កុត្តា វេស៊ីនដេត (Vecindades) នៅម៉ិកស៊ិកូ មេឌីណា (Medinas) នៅទីក្រុងអារ៉ាប់ ។ សង្កាត់ទាំងនោះ មានអ្នកជំនួញតូចតាចនិងក្រុមផលិតករតាមរោងជាង ។
- លំនៅថ្មីៗនៃសំណង់អនាធិបតេយ្យនៅកណ្តាលក្រុង ក៏ដូចជានៅតាមបរិវេណក្រុងនិងមានឈ្មោះហៅខុសៗគ្នាដែរ ។ នៅកន្លែងខ្លះនៃអាមេរិកឡាទីន គេហៅអ្នករស់នៅក្នុងសំណង់អនាធិបតេយ្យថា "ប៉ារ៉ាកៃឌីស្មូ" (Paracaidismos) មានន័យថា អ្នកលោតឆ័ត្រយោង ។ នៅទីក្រុងលីម៉ា (Lima) សង្កាត់អ្នកក្រ រីកធំរហូតដល់ទៅ 15 ដងគិតពីឆ្នាំ 1950 មក ។

2. ទីក្រុងដែលមានល្បឿនពីរ

វិសមភាពចំពោះសេវា : បន្ថែមពីលើភាពផ្ទុយគ្នាផ្នែកលំហរវាងសង្កាត់អ្នកមាននិងសង្កាត់អ្នកក្រ នៅមានវិសមភាពក្នុងការទទួលបានសេវានិងបរិក្ខារក្រុងទៀត គឺថា រហូតមកដល់ពេលនេះ រាល់ការសាកល្បងរៀបចំ សុទ្ធតែប៉ះទង្គិចទៅនឹង "ជំនោរប្រជាសាស្ត្រ" ដែលបានរុញច្រានលំហក្រុងទៅកាន់តែឆ្ងាយនិងបង្កើនតម្រូវការអ្នកទីក្រុងដល់ទៅដប់ដង ។

វិសមភាពចំពោះការបំពាក់គ្រឿងបរិក្ខារ : សង្កាត់ទាំងឡាយ ត្រូវបានបំពាក់គ្រឿងបរិក្ខារយ៉ាងសម្បូរបែប ព្រមទាំងមានការភ្ជាប់បណ្តាញដំណឹកជញ្ជូនឬបន្ទុខផង រីឯសង្កាត់ជុំវិញ គេមិនឃើញមានអ្វីៗទាំងនោះទេ ។ ដូច្នេះហើយ បានជានៅទីក្រុង រីយ៉ូដឺសាណេរ៉ូ ឬម៉ិកស៊ិកូ មេត្រូបម្រើឱ្យដំណឹកជញ្ជូនតែក្នុងសង្កាត់កណ្តាលនៃទីក្រុងប៉ុណ្ណោះ ។

ការបំពុលអាកាស : រយៈពេលធ្វើដំណើរកាន់តែវែង ដោយលំហក្រុងកាន់តែរីកធំទៅៗ ដូចនេះ មនុស្សម្នាត្រូវជិះរថយន្តក្រុងឬរថយន្តផ្ទាល់ខ្លួនកាន់តែច្រើន ចំណែកការបំពុលអាកាសកាន់តែកើនលើសកម្រិតភាពអាសន្ន ។

ការផ្គត់ផ្គង់ទឹក : បញ្ហានេះ អាចបកស្រាយតាមរយៈការប្រកួតប្រជែងដ៏ជូរចត់ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការទឹកដល់ឧស្សាហកម្ម ទេសចរណ៍និងពួកអ្នកមាន ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត គឺការផ្គត់ផ្គង់ទឹកដល់សង្កាត់ដែលមានប្រជាជនច្រើនលើសចំណុះ ។

3. ទីក្រុងរីកធំហួសខ្នាត

3.1. ថាមភាពប្រជាសាស្ត្រ

ទីក្រុងនៅប្រទេសលោកខាងត្បូង រីកលូតលាស់ខ្លាំងក្លានិងឆាប់រហ័ស ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលសតវត្សទី 20មកម្ល៉េះ ។ បន្ទុះទីក្រុង បានបង្ហាញឱ្យឃើញតាមរយៈការកកើតបណ្តុំក្រុង ដូចផ្ការីក ហៅថា មេកាប៉ូល ។

តើការរីកលូតលាស់នេះ បានមកពីអ្វី ? បើនិយាយថា បានមកពីថាមភាពប្រជាសាស្ត្រផ្ទាល់ក្នុងប្រទេសលោកខាងត្បូង គេក៏មិនត្រូវបំភ្លេចមុខងារក្រុងផងដែរទេ ដែលតែងផ្តល់នូវលក្ខខណ្ឌជីវភាពប្រសើរជាងនៅទីជនបទ ព្រមទាំងលទ្ធភាពធ្វើសមាហរណកម្មផ្នែកសង្គមយ៉ាងរហ័សបំផុតផង ។ បន្ទេរប្រជាជនជនបទឆ្ពោះមកកាន់ទីក្រុង អាចមើលឃើញតាមរយៈការរីកធំនៃលំហក្រុង ។

3.2. បច្ចេកទេសទំនើប

បាតុភូតនេះ អាចពន្យល់បានផងដែរតាមកត្តាបច្ចេកវិទ្យា ។ បច្ចេកទេសទំនើប នាំចូលមកពីប្រទេសឧស្សាហកម្ម បង្កើតឱ្យមានសំណង់បណ្តាញដំណឹកជញ្ជូន បណ្តាញផ្គត់ផ្គង់ទឹក និងអគ្គិសនីដែលចាំបាច់ដល់ដំណើរការក្នុងមហាបុរីទាំងនោះ ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយពីការលូតលាស់ដែលកើតមាននៅប្រទេសអភិវឌ្ឍកាលពីសតវត្សទី 19 កំណើននគរូបនីយកម្មបច្ចុប្បន្ននៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍមិនមែនមានន័យថា ប្រទេសទាំងនោះទទួលបានការអភិវឌ្ឍខ្លាំងក្លានោះទេ ។

4. ចំណោលស្រុកស្រែនិងមូលហេតុ

4.1. ចំណោលស្រុកស្រែនិងកំណើនធម្មជាតិនៅទីក្រុង

កំណើនប្រជាជនក្រុង ជួនកាលខ្ពស់ជាងនៅស្រុកស្រែ ព្រោះអត្រាមរណប្រមាណនៅទីក្រុងមានកម្រិតទាបជាងនៅជនបទ ហើយសព្វថ្ងៃ អត្រាជាតិប្រមាណក៏មានទំនោរទៅរកការថយចុះដែរ ។ កត្តាធម្មជាតិតែមួយមិនអាចពន្យល់បានពីសំទុះកំណើនបានឡើយ (3.5% ក្នុងមួយឆ្នាំ នៅក្នុងទីប្រជុំជនធំៗ) ។ ចំណោលស្រុកស្រែ បានរួមចំណែកពាក់កណ្តាលក្នុងការធ្វើឱ្យមានកំណើនប្រជាជនក្រុងជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ ។

4.2. មូលហេតុនៃចំណោលស្រុកស្រែ

ចលនាចំណោលស្រុកស្រែមកកាន់ទីក្រុង បណ្តាលមកពីបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងចិត្តសាស្ត្រព្រមគ្នា ។

- ទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចទំនើប មានការរីកចម្រើន ។ ចំណែកនៅទីជនបទ ការរស់នៅកាន់តែលំបាក ដោយសារសម្ពាធប្រជាសាស្ត្រ ដីខ្សោះជីជាតិយ៉ាងរហ័ស ប្រាក់កម្រៃប្រចាំថ្ងៃមានកម្រិតទាបពេក ។
- នៅទីក្រុង ការរកប្រាក់មានភាពងាយស្រួលជាងនៅជនបទ ព្រោះសម្បូរការងារនិងសកម្មភាពតូចតាចនៃសេវាកម្ម ។
- ការទទួលព័ត៌មានតាមបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ស្តីអំពីមូលហេតុនៃកង្វះខាតជីវភាព នាំឱ្យអ្នកជនបទរិតតែមិនសប្បាយចិត្តខ្លាំងឡើង ។

ទាំងអស់នេះ ជាកត្តាជំរុញនិងទាក់ទាញប្រជាជនជនបទ ពិសេសយុវជន ឱ្យចាកចោលស្រុកកំណើតមកកាន់ទីក្រុង ក្នុងក្តីសង្ឃឹមថានឹងអាចរកប្រាក់កម្រៃចិញ្ចឹមជីវិត រកសេរីភាពផ្ទាល់ខ្លួន និងរបៀបរស់នៅតាមបែបសម័យផងដែរ ។

សំណួរ

1. លក្ខណៈសម្គាល់ពិសេសៗនៃទីក្រុងនៅប្រទេសលោកខាងជើងនិងលោកខាងត្បូងមានដូចម្តេច ?
2. តើបន្ទុះប្រជាជនក្រុងនៅប្រទេសលោកខាងត្បូងកើតឡើងដោយសារអ្វីខ្លះ ?
3. ចលនាចំណោលស្រុកស្រែ មានទំនាក់ទំនងទៅនឹងកត្តាសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងចិត្តសាស្ត្រ។ ចូរបង្ហាញឱ្យច្បាស់លាស់ទៅតាមកត្តានីមួយៗ ។
4. ចូរពន្យល់ពាក្យ : ថាមភាពប្រជាសាស្ត្រ ជំនោរប្រជាសាស្ត្រ សម្ពាធប្រជាសាស្ត្រ ។
5. នៅកម្ពុជាយើងមានកំណើនប្រជាជនក្រុងដូចម្តេចដែរ ? តើកំណើននេះ បណ្តាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។

មេរៀនទី

3 ការប្រជែងផ្នែកនគរូបនីយកម្ម

ចប់មេរៀននេះ សិស្សអាច

❑ ពណ៌នាពីការប្រជែងផ្នែកនគរូបនីយកម្ម : ផលប្រយោជន៍និងបញ្ហានគរូបនីយកម្ម ។

នគរូបនីយកម្ម ជាដំណើរការមួយចៀសមិនផុតដែលផ្សារភ្ជាប់ជាមួយការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ។ ទីក្រុងទាំងឡាយ ជាទីប្រជុំបដ៏សំខាន់នៃផលិតកម្ម ការងារ និងការបង្កើតថ្មី ជាកន្លែងផ្សព្វផ្សាយសកម្មភាពផលិតកម្ម ផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងសេវាកម្មចាំបាច់ សម្រាប់ទីផ្សារនិងលំនាំចេញ ។ ទីក្រុងក៏ជាកន្លែងប្រើប្រាស់និងកែច្នៃផលិតផលកសិកម្មផងដែរ ដើម្បីជំរុញកសិកម្មឱ្យទទួលបានការរីកចម្រើនជាបន្តបន្ទាប់ ។ ប៉ុន្តែកាលណាអត្រាកំណើនប្រជាជនស្មើ ឬខ្ពស់ជាងអត្រាកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការអភិវឌ្ឍជួបការលំបាកឬត្រូវរាំងស្ទះ ។ តើនគរូបនីយកម្មផ្តល់ផលប្រយោជន៍និងបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?

1. ផលប្រយោជន៍នៃនគរូបនីយកម្ម

1.1. នគរូបនីយកម្មនិងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច

សកម្មភាពទាំងពីរនេះ តែងមានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធប្រកបដោយភាពស្មុគស្មាញនិងមានលក្ខណៈពង្រឹងគ្នាទៅវិញទៅមក ។

ការសង្កេតជាទូទៅនៅលើពិភពលោក ក្នុងប្រទេសមួយ បើប្រជាជនម្នាក់រកបានប្រាក់ជាមធ្យម 480$ ក្នុងមួយឆ្នាំ ប្រជាជនក្រុងរបស់ប្រទេសនោះនឹងមានប្រមាណ 37% នៃប្រជាជនសរុប បើរកបាន 1 930$ អ្នកទីក្រុងមានប្រមាណ 52% បើរកបាន 3 240$ អ្នកទីក្រុងឡើងដល់ 62% បើរកបាន 17 080$ អ្នកទីក្រុងមាន 78% ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ផលិតភាពការងារកសិកម្មខ្ពស់ ជាកត្តាជំរុញពលករជនបទឱ្យរត់មកកាន់ទីក្រុង ដើម្បីស្វែងរកការងារ ដែលបង្កើតបានជាកម្លាំងពលកម្មយ៉ាងច្រើន ជាហេតុនាំឱ្យផលិតកម្មនិងសេវាកម្មក្នុងទីក្រុងរីកធំឡើង ។ ទាំងនេះ ជាកម្លាំងរួមចំណែកធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចនិងទីក្រុងរីកចម្រើន ។ ដូចគ្នានិងប្រទេសឧស្សាហកម្មលូតលាស់ដែរ នគរូបនីយកម្មនៅប្រទេស P.V.D ជាលក្ខខណ្ឌសម្រាប់បង្កើតពង្រឹងនិងពង្រីកគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ច ដែលជាប្រភពផ្តល់ការងារ ប្រាក់ចំណូល និងកំណើនប្រជាជនក្រុង ។

1.2. តួនាទីនៃបណ្ដាញក្រុង

ប្រទេសលោកខាងត្បូង (ពិសេសទ្វីបអាហ្វ្រិក) មានមេត្រូប៉ូល (មាតុធានី)តិចតួចណាស់ ។ លើកលែងតែ ប៉ូលខ្លះៗចេញ ដូចជាស៊ាងហៃ ឬសាវប៉ូឡូ ឥទ្ធិពលមេត្រូប៉ូលលោកខាងត្បូង ត្រូវបានកំណត់ត្រឹមថ្នាក់ជាតិប៉ុណ្ណោះ ។ ទម្ងន់ប្រជាសាស្ត្រ មានមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់កសាងអានុភាពនិងធានារ៉ាប់រងនូវកម្រិតថ្នាក់អន្តរជាតិរបស់ទីក្រុងមួយបានឡើយ ។ ទីក្រុងឡាកូស មានប្រជាជនច្រើនជាងទីក្រុងប៉ារីស ឬទីក្រុងឡុង តែមិនអាចទទួលបានឋានៈជាមេត្រូប៉ូលអន្តរជាតិឡើយ ដោយឡាកូសនៅខ្វះស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ សេដ្ឋកិច្ច និងវប្បធម៌ថ្នាក់អន្តរជាតិ ។

តើបណ្ដាញមជ្ឈមណ្ឌលក្រុងតូចៗ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌជាតិអាចបំពេញតួនាទីអ្វីខ្លះ ? ជារួម អាចជួយដល់ទំនើបកម្ម កសិកម្ម និងកំណើនផលិតកម្ម ។ មជ្ឈមណ្ឌលក្រុង មានមុខងារខាងហិរញ្ញវត្ថុ តែថ្លៃការចែកចាយ និងផ្ដល់ការងារសម្រាប់កសិករ ។ បណ្ដាញបញ្ចូលគ្នា ឬបែកគ្នាតាមលក្ខណៈរូបរបស់ទីក្រុងទាំងតូចទាំងធំ បង្កើតជាមជ្ឈមណ្ឌលពាណិជ្ជកម្ម ដែលនៅទីនោះសម្ភារៈប្រើប្រាស់ទំនើបៗអាចរកទិញបាន ហើយលទ្ធភាពជ្រៀតចូលនៃផលិតផលកសិកម្ម គឺជាការលើកទឹកចិត្តចំពោះកសិករ ។ លំនៅស្ថានក្នុងទីក្រុង បានទាក់ទាញប្រជាជនជនបទមករស់នៅកាន់តែច្រើន ដែលអាចកាត់បន្ថយសម្ពាធលើដីស្រែចម្ការបានមួយចំណែក ។

1.3. ឥទ្ធិពលវិជ្ជមាននៃទីក្រុង

នៅក្នុងប្រទេសជាច្រើននៃទ្វីបអាហ្វ្រិក អាស៊ីខាងត្បូង និងអាមេរិកកណ្ដាលប្រាក់ចំណូលនៃគ្រួសារជនបទ ពឹងផ្អែកលើសមាជិកគ្រួសារធ្វើការក្រៅម៉ោង ឬពេញម៉ោងក្នុងទីក្រុង ។ ពួកគេបានបញ្ជូនប្រាក់ចំណូលមួយចំណែកទៅឱ្យគ្រួសារនៅឯជនបទ ។ លើសពីនេះទៅទៀត គេអាចរំពឹងទុកថានគរូបនីយកម្មបានផ្ដល់ផលប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់សង្គមដូចជា បំផុសឱ្យមានការកាត់បន្ថយអត្រាជាតិប្រមាណ ផ្ដល់ការងារផ្សេងៗនិងថ្មីៗពិសេសសម្រាប់ស្ត្រី បង្កើនកម្លាំងពលកម្ម និងលើកកម្ពស់វប្បធម៌និងសង្គមក្នុងក្រុង (ប្រជាជនអភិវឌ្ឍចំណេះដឹងនិងជំនាញកាន់តែប្រសើរឡើង) ។

2. បញ្ហានគរូបនីយកម្ម

2.1. កំណើនភាពក្រីក្រក្នុងក្រុង

យោងតាមឯកសារធនាគារពិភពលោក (ឆ្នាំ 1994) ប្រជាជនក្រុងប្រហែល 340 លាននាក់ ត្រូវជា 1/4 នៃប្រជាជនក្រុងសរុបក្នុងប្រទេស P.V.D កំពុងរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រទាំងស្រុង ។ ចំនួននេះ នឹងចេះតែកើនយ៉ាងរហ័ស ក្នុងចំណោមប្រជាជនក្រុង ។ ប្រសិនបើយើងគិតពីចំនួនមនុស្សរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ ជាងពាក់កណ្ដាលនៃអ្នកទាំងនោះរស់នៅប្រមូលផ្ដុំក្នុងក្រុងនៅឆ្នាំ 2000 មាន 90% នៅអាមេរិកឡាទីន 40% ទ្វីបអាហ្វ្រិកនិង 45% ទ្វីបអាស៊ី (UNDP 1997) ។ ចំណែកទ្វីបអាស៊ីដូចជាកាល់កុត្តា(60%) ការ៉ាជី(45%) និងម៉ានីល(35%)ជាដើម ។

ភាពក្រីក្រក្នុងទីក្រុង បាននាំមកនូវបញ្ហាដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដល់រដ្ឋាភិបាលនានា នៅដំណាច់សតវត្សទី 20 និងដើមសតវត្សទី 21 ។ ទោះបីប្រាក់ចំណូលរបស់អ្នកទីក្រុងកើនខ្ពស់ លទ្ធភាពទទួលបានសេវាកាន់តែប្រសើរក៏ដោយ ក៏អ្នកទីក្រុងក្រីក្រអាចមានការលំបាកច្រើនជាងអ្នកក្រីក្រនៅជនបទដែរ ។ អ្នកទាំងនោះ រស់នៅកន្លែងសំណង់អនាធិបតេយ្យ ខ្វះសព្វ ខ្វះគ្រប់ ដូចជាអនាម័យ បណ្ដាញទឹកស្អាត បណ្ដាញអគ្គិសនី ច្បាប់ទម្លាប់ និងសុខសុវត្ថិភាព ។

កង្វះអាហារនិងជំងឺ ជាបញ្ហាដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនៅតំបន់ក្បែរក្រុង ។ នៅប្រទេសកូឡុំប៊ី កាតេម៉ាឡា និងម៉ារ៉ុក របបអាហារប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកជនបទមានចំនួនកាឡូរីច្រើនជាងអ្នកក្រីក្រក្នុងក្រុង ។ អ្នកជំងឺរបេង នៅទីក្រុងអាប៊ីតសង់ (ប្រទេសកូតឌីវ័រ) មានកម្រិត 6ដងខ្ពស់ជាងអ្នកជនបទ ។ ទារកទើបកើតជាង 20% ក្នុងទីក្រុងព័រអូប្រាំងនៃប្រទេសហៃទី ស្លាប់មុនអាយុ 1ឆ្នាំ ច្រើនជាងបីដងអត្រានៅជនបទ ។ នៅប្រទេសកម្ពុជា កុមារក្រីក្រនៅជនបទ មានអត្រាខ្វះអាហារខ្ពស់ រីឯកុមារទីក្រុងក្រីក្របំផុតវិញ មានតែ 20%ប៉ុណ្ណោះ ។

2.2. ការប្រមូលផ្ដុំសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច

នៅក្នុងប្រទេសលោកខាងត្បូង ភាគច្រើនសកម្មភាពផលិតកម្មទំនើបៗប្រមូលផ្ដុំក្នុងក្រុងធំៗដែលបង្កើតឱ្យមានវិសមភាពអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចរវាងតំបន់នានានៃប្រទេស ។ ទីក្រុងបាងកក (ថៃ)មានសកម្មភាពផលិតកម្មចំនួន 74% ទីក្រុងឡាកូស (នីហ្សេរីយ៉ា) មានពលករជំនាញខ្ពស់ 40% ទីក្រុងសាវប៉ូឡូ(ប្រេស៊ីល) ផ្ដល់តម្លៃបន្ថែមឧស្សាហកម្មជាង 40% (UNDP 1997) ។ នៅកម្ពុជា ប៉ូលឧស្សាហកម្មលាតសន្ធឹងលើទីក្រុងភ្នំពេញនិងតំបន់ជាយៗក្រុងនៃខេត្តកណ្ដាលនិងកំពង់ស្ពឺ ។ វិសមភាពទាំងនេះ នាំមកនូវផលប៉ះពាល់ដល់តុល្យភាពអភិវឌ្ឍន៍សង្គមសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសនីមួយៗ ។

2.3. ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងសេវាសាធារណៈមិនគ្រប់គ្រាន់

ប្រជាជនក្រុងកាន់តែកើន ការពង្រីកទីក្រុងជាការចាំបាច់ ហើយតម្រូវការផ្នែកបរិក្ខារក្រុងក៏កាន់តែច្រើន ។ តាមការគន់គូររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ បើទីក្រុងទាំងឡាយដែលមានប្រជាជនលើសពីមួយលាននាក់ ចេះតែបន្តរីកលូតលាស់តាមសង្វាក់បច្ចុប្បន្ន នោះមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូននិងគមនាគមន៍ សេវាសុខាភិបាល និងភាពងាយស្រួលទាំងឡាយនឹងឈានទៅដល់ចំណុចមួយដ៏លំបាកនៅឆ្នាំ 2000 (UNDP 1997) ។

នៅប្រទេសលោកខាងត្បូង បណ្ដាញលូទឹកសំអុយក្នុងទីក្រុងដ៏ច្រើន តែងកកស្ទះ ថែរក្សាមិនល្អ ឬក៏គ្មានផងទេ ។ ទីក្រុងចំនួនមួយភាគបីមិនបានធ្វើប្រព្រឹត្តកម្មទឹក ដែលប្រើប្រាស់រួចហើយ ។ បន្ថែម

ពីលើនេះ បញ្ហាសំរាមដែលប្រមូលមិនបានទាន់ពេលនិងយកទៅកែច្នៃបានតែពាក់កណ្ដាលប៉ុណ្ណោះ ធ្វើឱ្យមានការបំពុល ដី ទឹក និងអាកាស (ពេលផុតវា)កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង ។ ទីក្រុងទាំងឡាយនៅកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃ ក៏មានបញ្ហាទាំងនេះដែរ ជាពិសេសបណ្ដាញលូបង្ហូរទឹកសំអុយ មិនទាន់មានគម្រប ជះក្លិនអសោច ជាហេតុនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុខភាពសាធារណៈ និងសោភណភាពក្រុង ។

តាមឯកសាររបស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក មនុស្សចំនួន 24% ខ្វះទឹកស្អាតប្រើប្រាស់ ហើយ 25% ពុំមានបណ្ដាញបញ្ចេញទឹកចាស់ប្រើប្រាស់រួច ។

2.4. ផលប៉ះពាល់គុណភាពបរិស្ថានក្រុង

ទីក្រុងធំៗបានប្រើប្រាស់ធនធានយ៉ាងច្រើន(ថាមពល ផលិតផលអាហារ រូបធាតុដើម ...) ដែលគេត្រូវដឹកជញ្ជូនចូល ។ ផ្ទុយទៅវិញ ផលិតផលដែលទីក្រុងបង្កើតបានក៏ត្រូវនាំចេញក្រៅដែរ ។ ជាវិបាក បណ្ដាញផ្គត់ផ្គង់និងបន្សុទ្ធទឹក ត្រូវតែអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងការរីកលូតលាស់ទីក្រុង ។ ការត្រួតពិនិត្យគុណភាពបរិស្ថាន និងការរៀបចំចាត់ចែងសមស្រប ជាប្រការចាំបាច់ដែលត្រូវធ្វើ ដើម្បីធានាបាននូវទំនាក់ទំនងល្អរវាងនគរូបនីយកម្មនិងបរិស្ថាន ។

ប្រភពមួយដ៏សំខាន់នៃកង្វក់ក្រុង និងឱនភាពគុណភាពបរិស្ថានគឺ កំណើននៃបម្រើបម្រាស់ឥន្ធនៈផូស៊ីល ។ ចំហេះឥន្ធនៈផូស៊ីល បានបញ្ចេញឧស្ម័នពុលដ៏ច្រើនទៅក្នុងបរិយាកាស ដូចជា CO_2 SO_2 និង NO_x ជាដើម ដែលនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុខភាពមនុស្ស ។ នៅទីក្រុងរបស់ប្រទេសលោកខាងត្បូង ការបំពុលអាកាសនៅតែបន្តកើនឡើងយ៉ាងរហ័ស (ម៉ិកស៊ិកូ ប៉ិជីន ក្រុងតែរ ...) ។

នគរូបនីយកម្មនៅប្រទេសលោកខាងត្បូងមានន័យពីរគឺ អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនិងកំណើនភាពក្រីក្រ ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏វាមិនបានផ្ដល់វិបត្តិ ឬសោកនាដកម្មអ្វីឡើយ ។ នគរូបនីយកម្មដ៏ឆាប់រហ័ស ផ្ដល់ឱកាសសម្រាប់ការបង្កើតកម្មវិធីច្នៃប្រឌិតថ្មីៗ សំដៅអភិវឌ្ឍន៍សង្គមសេដ្ឋកិច្ច ។

? សំណួរ

1. តើនគរូបនីយកម្ម នាំមកនូវផលប្រយោជន៍និងផលវិបាកអ្វីខ្លះ ?
2. ហេតុអ្វីបានជាផលិតភាពការងារកសិកម្មខ្ពស់ ជាកត្តាជំរុញពលករជនបទ ឱ្យធ្វើចំណោលស្រុកស្រែមកកាន់ទីក្រុងទៅវិញ ?
3. តើចំណោលស្រុកស្រែមកកាន់ទីក្រុងនៅកម្ពុជាយើង បណ្ដាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ ?
4. តើនគរូបនីយកម្មនៅកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃ ជួបប្រទះនិងបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?

? សំណួរបញ្ចប់ជំពូកទី៥

I. ចូរគូសសញ្ញា ✓ ក្នុងប្រអប់មុខចម្លើយត្រូវតែមួយគត់

1. យិនសាសា (Kinshasa) ជារដ្ឋធានីរបស់

☐ ក. ប្រទេសកូតឌីវ័រ ☐ ខ. ប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ា

☐ គ. ប្រទេសអាល់ហ្សេរី ☐ ឃ. សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ

2. ទីក្រុងដ៏ធំរបស់ប្រទេសមួយដែលមានឥទ្ធិពលទៅលើលំហមួយ មិនថាធំ ឬតូចទេ ហៅថា

☐ ក. មេត្រូប៉ូល ☐ ខ. មេកាប៉ូល

☐ គ. មេកាឡូប៉ូល ☐ ឃ. អូលីកូប៉ូល

II. ចូរបំពេញល្បះខាងក្រោមឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

1. សព្វថ្ងៃ ពិភពលោកមានប្រជាជនក្រុងចំនួន .... ។
2. បន្ទុះទីក្រុងនាំមកនូវបញ្ហាជាច្រើនដែលអាច .... ដោយលំបាក ។
3. ចំណោលស្រុកស្រែ ជាបាតុភូតដែលបណ្ដាលមកពីបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច .... និង .... ។

III. សំណួរ

1. តើសង្វាក់នគរូបនីយកម្មនៅលោកខាងជើង និងលោកខាងត្បូង ខុសគ្នាដូចម្ដេច ?
2. ចូរបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងចិត្តសាស្ត្រ ដែលនាំឱ្យមានបាតុភូតចំណោលស្រុកស្រែមកកាន់ទីក្រុង ។
3. តើនគរូបនីយកម្មនៅកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃ ជួបប្រទះនឹងបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?
4. តើទីក្រុងភ្នំពេញមានតួនាទីសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ? តើគេអាចចាត់ទុកទីក្រុងភ្នំពេញជាមាតុធានី (មេត្រូប៉ូល) បានដែរឬទេ ? ចូរពន្យល់ ។